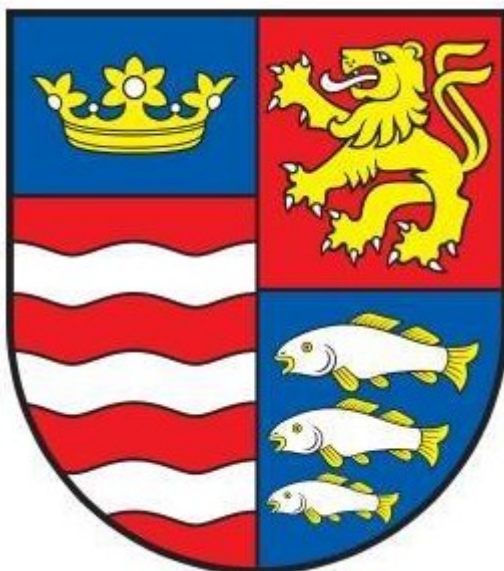

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA

Prešovského samosprávneho kraja

na roky 2021 – 2027

schválená uznesením č.9/2023 Rady partnerstva PSK dňa 21.2.2023

Verzia 8.0 schválená uznesením číslo: ~~249xx/2025-2026~~ zo dňa: ~~24.11.2025~~9.3.2026
Prešovský samosprávny kraj

~~2025~~2026

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

	Údaje o VÚC
Názov VÚC	Prešovský samosprávny kraj
Sídlo	Námestie mieru 2, 08001 Prešov
IČO	37870475
E-mail	predseda@psk.sk
	Údaje o štatutárovi
Meno a priezvisko	PaedDr. Milan Majerský, PhD.
E-mail	predseda@psk.sk
Telefón	+421 51 7081 101
	Údaje o kontaktnej osobe
Meno a priezvisko	Mgr. Štefan Pavlík
E-mail	stefan.pavlik@psk.sk
Telefón	+421 51 7081 151

Obsah

- 1.1 ÚVOD
- 1.2 Vízia Integrovannej územnej stratégie PSK
- 1.3 Definované územie, na ktorú sa Integrovaná územná stratégia vzťahuje
- 1.4 Analytické východiská pre Integrovanú územnú stratégiu PSK
- 1.5 Opis zapojenia partnerov do prípravy a plnenia Integrovannej územnej stratégie
- 1.6 Systém implementácie Integrovannej územnej stratégie PSK
- 1.7 Integrované projektové balíky
 - 1.7.1 *Integrovaný projektový balík A*
 - 1.7.2 *Integrovaný projektový balík B*
 - 1.7.3 *Integrovaný projektový balík C*
 - 1.7.4 *Integrovaný projektový balík D*
 - 1.7.5 *Integrovaný projektový balík E*
 - 1.7.6 *Integrovaný projektový balík F*
 - 1.7.7 *Integrovaný projektový balík G*
 - 1.7.8 *Integrovaný projektový balík H*

PRÍLOHY:

- 1. Finančný plán / prerozdelenie alokácií
- 2. Indikatívny zásobník projektových zámerov

1.1 ÚVOD

Integrovaná územná stratégia IÚS Prešovského samosprávneho kraja tvorí **súčasť komplexného PHRSR PSK 2021 – 2030, a zároveň je špecifickým dokumentom pre integrovaný územný rozvoj**, ktorý je v programovom období 2021 – 2027 podporovaný z fondov EÚ.

Prínosom IÚS PSK je predovšetkým **zlepšenie procesu** strategického a operatívneho **rozhodovania** v rámci prípravy, schvaľovania a implementácie IÚS PSK, čo prispieva k zvýšeniu transparentnosti rozhodovania, flexibilnému reagovaniu na neočakávané zmeny a výzvy ako je COVID19 či vojna na Ukrajine, ale aj k využitiu a posilneniu potenciálu ľudí v regiónoch. Zároveň prináša **zjednodušenie prístupu k financovaniu** rozvojových potrieb Prešovského kraja z EÚ fondov a zníženie byrokracie v procese schvaľovania projektov.

Integrovaná územná stratégia predstavuje **integráciu investícií** tak, aby boli medzisektorálne, územne, vecne a časovo koordinované, aby priniesli čo najväčší efekt a čo najlepšie odrážali potreby ľudí v území Prešovského kraja a **integráciu rozumného financovania** IÚS na rozdiel od neistého financovania parciálnych projektov v dopytovo orientovaných výzvach.

IÚS sa skladá z 8 integrovaných projektových balíkov, ktorých vnútorná logika je postavená na prioritnej téme alebo aj územnej koncentrácii:

- **Stabilizácia ľudských zdrojov Prešovského kraja**
- **Regionálne opatrenia pre nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo v Prešovskom kraji**
- **Rozvoj dopravnej obslužnosti v SPR Šariš a Horný Zemplín**
- **Prepojený zelený Spiš**
- **Komplexný integrovaný rozvoj komunít na území PSK**
- **Integrovaný systém rozvoja ekologického a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v SPR Horný Zemplín**
- **Zabezpečenie personálnych kapacít a technológií v oblasti IT, digitalizácie a dátovej analytiky vrátane osvetovej činnosti s dôrazom na územný rozvoj**
- **Rozvoj cestovného ruchu v SPR Šariš a Spiš**

Niektoré z integrovaných projektových balíkov definujú jednu či dve významné investície, t. j. kľúčové projekty tvoriace myšlienkový základ pre komplementárne projekty sociálno-ekonomických partnerov z územia. Tento proces intenzívne zameriavaný na vybranú tému alebo územie (SPR Spiš, Šariš, Horný Zemplín) prinesie zrýchlené dosiahnutie želaného stavu, predovšetkým v problémových, avšak aj rozvojových oblastiach a **posilnenie významu partnerskej spolupráce** pri príprave, rozhodovaní a implementácii IÚS a tým širšie využitie potenciálu sociálno-ekonomických partnerov vrátane viaczdrojového financovania.

1.2 Vízia Integrovannej územnej stratégie PSK

Vízia rozvoja PSK do roku 2030 bola vypracovaná vo Vstupnej správe prerokovanej Radou partnerstva dňa: 16.12.2020 a schválená zastupiteľstvom 15.2.2021 uznesením č.639/2021 (bod č.17). Jej znenie sa stalo základom pre rozpracovanie PHRSR PSK a uvádza sa v kapitole C.1 VÍZIA ROZVOJA KRAJA DO ROKU 2030 A HLAVNÝ CIEĽ.

Vízia: Prešovský kraj – región poskytujúci svojim obyvateľom rovné šance a všestranné možnosti rozvoja, rozumne využívajúci svoj vnútorný potenciál pri podpore regionálnej ekonomiky s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov.

1.3 Definované územie, na ktorú sa Integrovaná územná stratégia vzťahuje

Územie Prešovského samosprávneho kraja je členené na SPR Šariš, Spiš a Horný Zemplín a 13 okresov. **Charakteristika územia PSK je súčasťou analytickej časti PHRSR 2021- 2030 v kapitolách:**

B.1 IDENTIFIKÁCIA ÚZEMIA

B.1.1 Základná charakteristika územia

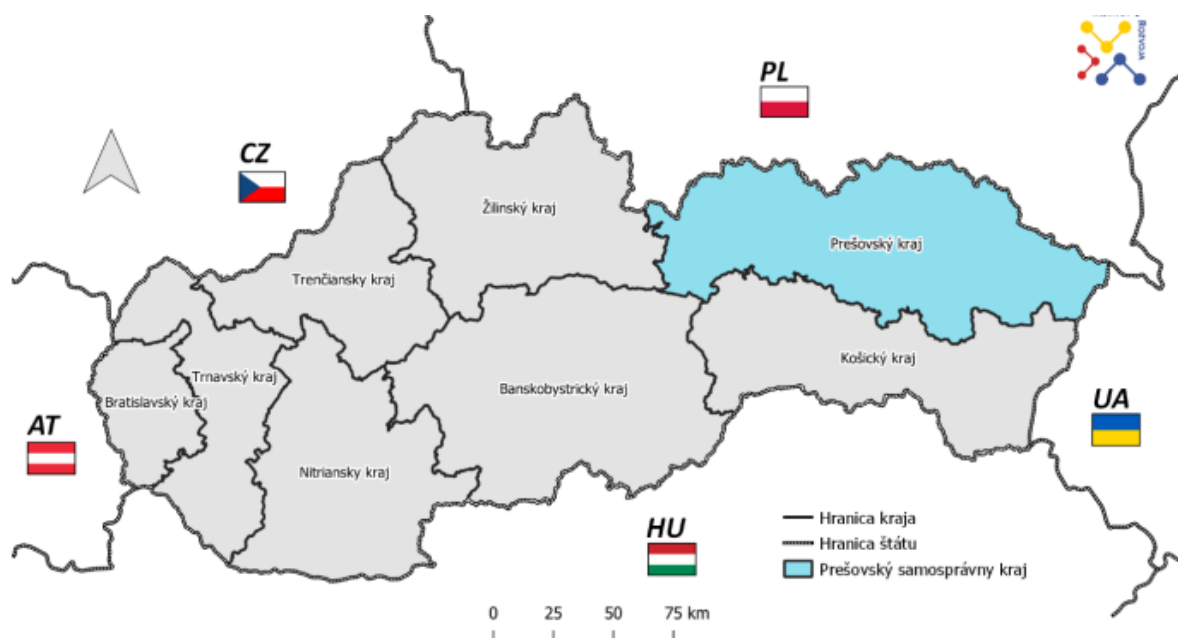
B.1.2 Spádovosť územia (centrá osídlenia)

B.1.3 Územný plán kraja

B.1.4 Európske zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS)

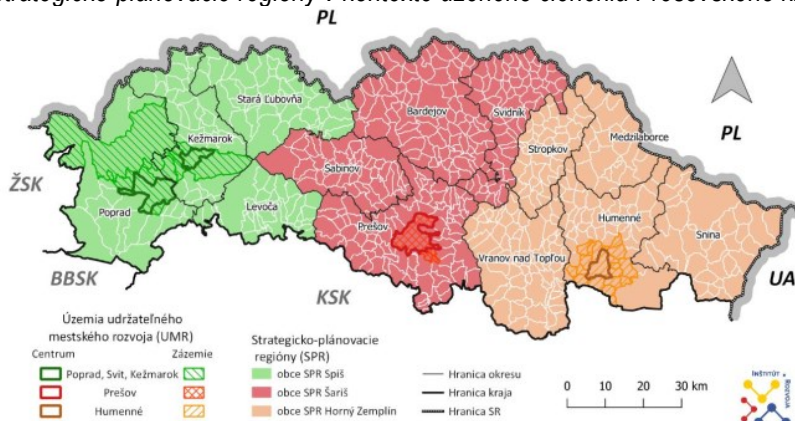
B.1.5 Medzinárodná spolupráca

Mapa 1: Geografická poloha Prešovského kraja

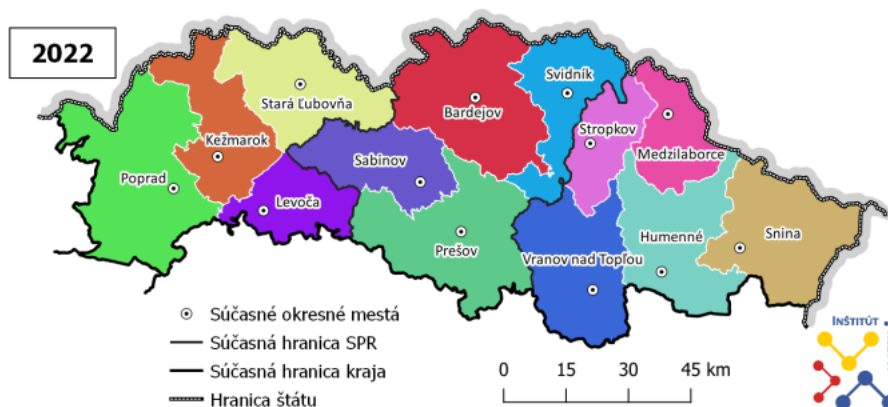
Zdroj: geoportal.sk, 2021

Mapa 2: Strategicko-plánovacie regióny v kontexte úzenného členenia Prešovského kraja

Zdroj: IR ÚPSK, 2021

Mapa 3: Členenie Prešovského kraja na okresy

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MV SR, 2021

1.4 Analytické východiská pre Integrovanú územnú stratégiu PSK

Analýza potrieb rozvoja a potenciálu Prešovského kraja vrátane hospodárskych, sociálnych a environmentálnych prepojení je pre potreby IÚS spracovaná PHRSR PSK na roky 2021 – 2030 v kapitole B – Analytické východiská.

B.1 IDENTIFIKÁCIA ÚZEMIA

B.2 DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

B.3 ANALÝZA OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

B.4 ANALÝZA CESTOVNÉHO RUCHU A KULTÚRY

B.5 EKONOMICKÁ ANALÝZA

B.6 ÚZEMNO-TECHNICKÁ ANALÝZA

B.7 PRÍRODNO-ENVIRONMENTÁLNA ANALÝZA

Zároveň pre každý integrovaný projektový balík je rozpracovaný tzv. východiskový stav a zdôvodnenie, ktoré sa opiera o analýzy a závery spracované v PHRSR PSK.

1.5 Opis zapojenia partnerov do prípravy a plnenia Integrovannej územnej stratégie

Opis zapojenia partnerov do prípravy a plnenia stratégie je pre potreby IÚS spracovaný v PHRSR PSK na roky 2021 – 2030 v kapitole C5 *Strategickí sociálno-ekonomickí partneri pre implementáciu PHRSR a stratégia ich zapojenia* a kapitole E3 *Systém implementácie IÚS*.

Osobitne, pre rozpracovanie IÚS boli vytvorené pracovné skupiny zložené z odborníkov participujúcich sa jednotlivých témach na území PSK, koordinačné skupiny zložené zo zamestnancov úradu PSK, ktorých agenda sa dotýka tém stratégie a napokon, stratégia bola prerokovaná na úrovni vedenia úradu PSK a v kooperačných radách jednotlivých SPR.

1.6 Systém implementácie Integrovannej územnej stratégie PSK

Integrovaná územná stratégia PSK je zostavená ako súbor 8 integrovaných projektových balíčkov (IPB), zahrňujúcich **integrované územné investície (IÚI)**, ktoré budú definované prostredníctvom projektových zámerov zbieraných v projektovom zásobníku, t. j. v aplikácii RISK a v pracovných skupinách a ktoré budú zároveň financované z Programu Slovensko.

Integrované územné investície budú implementované prostredníctvom vybraných opatrení a aktivít v rámci špecifických cieľov Programu Slovensko, ktorých realizácia je v kompetencii regionálnej samosprávy PSK.

Konkrétne projekty pre realizáciu v rámci integrovaných projektových balíčkov sa vyberajú zo **zásobníka projektov pomocou Aplikácie pre zber a komunikáciu (RISK)**, podľa vopred zadefinovaných kritérií reflektujúcich vlastnú stratégiu a zároveň meniace sa prostredie jej implementácie.

Aplikácia pre zber projektových zámerov a komunikáciu je softvérový nástroj, ktorý zabezpečuje manažovanie agendy súvisiacej s novým programovým obdobím 2021-2027. Informačno-komunikačná aplikácia umožní efektívnejší zber dát a ich vyhodnocovanie najmä pre potreby tvorby integrovaných rozvojových zámerov a integrovaných projektových balíčkov. Primárne slúži ako nástroj pre manažovanie projektových zámerov a štruktúrovanejšiu komunikáciu a zber dát, cielený a tematický prenos informácií medzi PSK a obcami (partnermi), prípadne späť na štát.

Jednotlivé projekty môžu byť realizované z úrovne územných orgánov (VÚC, miest a obcí) alebo iných subjektov v území (cirkev, akademický sektor, občiansky sektor, podnikatelia a pod.)

Integrované investičné balíky IÚS PSK

Kľúčové a doplnkové operácie financované zo zdrojov Programu Slovensko predstavujú IÚI a v prípade, že sú tematicky alebo územne logicky previazané, vytvárajú **integrovaný projektový balíček**.

Integrované projektové balíky sú tvorené:

- strategickými operáciami/projektmi/investíciami = **kľúčové projekty (spravidla investičné)**,
- doplnujúcimi operáciami/projektmi/investíciami = **tematickými projektovými balíkmi**, ktoré sú v IÚS definované na úrovni cieľov a indikatívnych projektov.

Integrované územné investície IÚS PSK

Investícia, ktorej financovanie je možné z Programu Slovensko je **INTEGROVANOU ÚZEMNOU INVESTÍCIOU** a tvoria ju Radou partnerstva schválené projektové zámery z projektového zásobníka.

Implementačný postup integrovaných územných investícií

Implementačný postup integrovaných územných investícií vychádza z aktuálne platných dokumentov, najmä:

- Metodické usmernenie Riadiaceho orgánu pre Program Slovensko č.8: Metodické usmernenie k podpore integrovaného územného rozvoja v jeho aktuálne platných verziách

Finančný plán IÚS PSK 2021 – 2027 (Príloha č.1)

Finančný plán tvorí samostatný dokument, ktorý je schválený Radou partnerstva a definuje finančné rámce pre jednotlivé IPB.

1.7 Integrované projektové balíky

Integrovaný projektový balík

A. Stabilizácia ľudských zdrojov Prešovského kraja

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priorita a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB A
A1 Výskumno-inovačné a vzdelávacie centrum pre Prešovský kraj	Priorita: 1P1. Veda, výskum a inovácie 1.1.1 Podpora medzisektorovej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít v podnikoch
A1.1 Podpora zručností pre posilnenie konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu a budovanie kapacít	Priorita: 1P1. Veda, výskum a inovácie 1.4.1 Zručnosti pre posilnenie konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu a budovanie kapacít pre SK RIS3
A1.2 Podpora rozvoja infraštruktúry vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania	Priorita: 4P2 Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie RSO4.2 Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu

Východiskový stav:

Nezadržateľný postup a pôsobenie transformácie našej spoločnosti so sebou prinášajú výrazné zmeny v spoločensko-politickej, sociálno-ekonomickej i kultúrnej oblasti. Komplexná zmena podmienok sa na trhu práce prejavuje okrem iného aj rastom požiadaviek na ekonomický výsledok, ale aj všeobecnú efektívnosť. Prejavuje sa aj tlakom na kvalitu ľudského kapitálu, zmenu vzdelávacieho systému a prístupu k nemu, ale aj dodržiavanie ekologickej i pracovnej legislatívy. Tieto požiadavky posúvajú do oveľa náročnejšieho a plne konkurenčného prostredia všetky regióny a prejavujú sa skrz celú spoločnosť. Vysoký dôraz sa kladie na rozvoj a aplikáciu nových poznatkov do praxe, ako aj silné prepojenie na vzdelávanie a rozvoj zamestnancov a študentov. Keďže sú inovácie hybnou silou celkového progresu pracovného trhu, podnikateľského prostredia a celkovej úrovne a kvality života v kraji, je veľkým problémom, že sa Prešovský kraj podľa indexu **inovačného potenciálu** z roku 2019 stal druhým najhorším krajom (po Banskobystrickom kraji) a v prípade umiestnenia podľa názoru firiem na hospodársku výkonnosť kraja posledným. Druhou alarmujúcou skutočnosťou je dlhodobé **podfinancovanie oblasti vedy, výskumu, vývoja a inovácií**. Prešovský kraj spomedzi všetkých krajov SR vynaložil na výskum a vývoj v celom sledovanom období najnižšie výdavky. V roku 2020 išlo o sumu vo výške 26 133 005 € (3 % z celkových výdavkov SR), čo bolo až o 93 % menej ako výška výdavkov v Bratislavskom kraji. Najviac výdavkov bolo vyčlenených pre technické vedy, (67,41 %), **najmenej pre lekárske a farmaceutické vedy** (1,42 %) a **pôdohospodárske vedy** (1,78 %). Približne po 10 % výdavkov smerovalo na 3 vedné oblasti – prírodné vedy, humanitné vedy a spoločenské vedy. Z pohľadu skupín odborov vedy a techniky na území Prešovského kraja prevládajú fakulty orientované na spoločenské vedy. Študijné programy spadajúce do tejto skupiny možno študovať na 8 fakultách a Vysokej škole medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove. Druhou najpočetnejšou skupinou sú humanitné vedy. Možnosť štúdia technických vied ponúka Fakulta výrobných technológií so sídlom v Prešove. Lekárske vedy sa študujú na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove. Možnosť študovať na území kraja pôdohospodárske vedy úplne absentuje. Podľa štatistiky Internetového sprievodcu trhom práce je najžiadanejšou skupinou odborov strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba. Prevahu majú odbory patriace do skupiny technických vied. Druhú najviac zastúpenú skupinu tvoria odbory spoločenských vied, konkrétne ekonomické zameranie. Medzi 10 najžiadanejších odborov sa dostali zdravotnícke a poľnohospodárske odbory. Ide o odbory, ktorých je možnosť štúdia na území kraja výrazne limitovaná.

Dôležitým prvkom vzdelávacieho systému Prešovského kraja je aj stredoškolské vzdelávanie. **Nedostatočná previazanosť odborného vzdelávania a prípravy v školách s potrebami zamestnávateľov** spôsobuje vysoký podiel nezamestnanosti absolventov SOŠ, ktorá sa k septembru 2020 pohybovala v rozmedzí 5,34 % v okrese Stropkov a 27,92 % v okrese Vranov nad Topľou. V máji 2021 sa rozmedzie hodnôt nezamestnanosti pohybovalo v rozsahu 6,87 % až 24,11 %. Všetci potenciálni investori za posledné obdobie majú prevažný záujem o technické odbory, z nich primárne o stredoškolské pozície. Čo sa týka konkrétnych firiem Volvo a Bosch, na základe už zverejnených informácií sa firma Bosch bude pravdepodobne zaujímať o technické odbory so zameraním na elektrotechniku a firma Volvo na viaceré technické odbory, ktoré akákoľvek automobilka potrebuje. V Prešovskom kraji v roku 2021 študovalo odbor elektrotechnika len 7,95 % žiakov a odbor strojárstvo a ostatnú kovospracúvaciú výrobu 7,05 %. V rámci prípravy na zaradenie sa na trh práce bolo v školskom roku 2020/2021 účastných vzdelávacieho procesu 27 001 žiakov, ktorí študovali na gymnáziách, SOŠ alebo na konzervatóriu. V roku 2021 žilo na území Prešovského kraja 38 132 obyvateľov vo veku 16 – 19 rokov. Zo systému vzdelávania **bez získania odbornej kvalifikácie** odišlo odhadom 11 131 osôb. V porovnaní s ostatnými kraji SR má Prešovský kraj **najväčší percentuálny podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva so základným, resp. žiadnym vzdelaním** (8,41 %). Jedná sa o zásadný a dlhodobý pretrvávajúci problém, ktorý sa odzrkadľuje na vysokej miere nezamestnanosti a absenciou kvalifikovaných pracovníkov. **Prešovský samosprávny kraj preto aj vďaka Iniciatíve pre dobrehajúce regióny (CuRI) EK a Svetovej banky naštartoval niekoľko dôležitých zmien v rámci stredného odborného vzdelávania, ktoré majú pomôcť k užšiemu prepojeniu a efektívnejšej spolupráci medzi strednými školami, samosprávnym krajom ako ich zriaďovateľom a súkromnými firmami s cieľom zefektívniť prípravu budúcich absolventov v súlade s aktuálnymi i budúcimi potrebami regionálneho trhu práce. Naštartovali sa zásadné investície do priestorového a materiálno-technického vybavenia stredných škôl, podporili sa malí a strední podnikatelia spolupracujúci so strednými odbornými školami v oblasti poskytovania praktického vyučovania a od roku 2021 sa realizuje Národný projekt „Zlepšenie stredného odborného školstva v PSK“, ktorého cieľom je intenzívne prepojenie všetkých aktérov odborného vzdelávania ako sú stredné školy, zamestnávatelia, stavovské a profesijné organizácie**

(a ďalšie subjekty), inovácia obsahov vzdelávania, podpora inklúzie v odbore vzdelávania a zvýšenie jeho atraktivity. V rámci jednotlivých krokov Prešovský samosprávny kraj v súlade so svojimi stratégiami postupne zvyšuje podiel žiakov v odbornom vzdelávaní a optimalizuje sieť škôl a školských zariadení tak, aby systém odborného vzdelávania a prípravy reflektoval a postupne naplňoval potreby trhu práce.

Ďalším závažným problémom Prešovského kraja je demografický vývoj, podľa ktorého isté regióny trpia **odlivom ekonomicky aktívneho obyvateľstva**. Územie sa stáva rozdeleným pomyselnou hranicou medzi severovýchodnou a juhozápadnou časťou, pričom pre juhozápadnú časť je príznačný nárast obyvateľov, naopak pre severovýchodnú časť je príznačný ich úbytok. I keď nie sú dostupné štatistiky, ktoré by vypovedali o počte vysťahovaní z málo zaľudnených regiónov Prešovského kraja za prácou, je vysoko pravdepodobné, že pracovná migrácia je najčastejším dôvodom odlivu obyvateľov zo severovýchodných okresov. Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva, slabé prepojenie vzdelávacích osnov s potrebami trhu práce a geografické znevýhodnenie severozápadnej časti vedie k všeobecnému znižovaniu atraktivity celého kraja, čo má za následok znižovanie kvality života tunajšieho obyvateľstva.

Zdôvodnenie výberu kľúčového projektu:

A1 Výskumno-inovačné a vzdelávacie centrum pre Prešovský kraj

O význame a úlohe ľudského činiteľa v pracovnom procese sa už dlho hovorí v rozmanitých súvislostiach, no jasným dôkazom jeho skutočnej hodnoty a významu je situácia, keď začne absentovať kvalifikovaná pracovná sila. Každé kvalitné nastavenie vzdelávacieho procesu však musí vychádzať z výsledkov vedy a výskumu. Nie je možné dosiahnuť progres bez prepojenia prípravy na pracovný trh s najnovšími inovačnými postupmi. Na to, aby Prešovský kraj napredoval vo výskumných a inovačných aktivitách nestačí len činnosť verejných výskumných inštitúcií a vysokých škôl, ale je potrebné, aby sa do tohto procesu zapojila aj súkromná sféra. Podnikateľský výskum a vývoj je však na Slovensku už dlhodobo hodnotený ako za jeden z najslabších v EÚ. Podnikateľský sektor sa výskumu a inováciám nevenuje zväčša z dôvodu vysokých nákladov, častých legislatívnych zmien a byrokratickej záťaže spojené s potenciálnymi rizikami. Prešovský kraj je na chvoste aj v počte zaregistrovaných a udelených patentov, ochranných známok, dizajnov, úžitkových vzorov a nízky je aj počet publikácií a citácií výskumných pracovníkov. Celkovo má teda Prešovský kraj slabý inovačný ekosystém. Jedným z riešení problému je **založenie výskumno-inovačného a vzdelávacieho centra**, ktorého cieľom bude vytvoriť atraktívne výskumno-inovačné prostredie pre podniky a celú spoločnosť s vysokým zameraním sa na vedu, výskum, priemyselné inovácie a udržateľné technológie. Výskumno-inovačného a vzdelávacie centrum vytvorí priestor pre akumuláciu a zdieľanie faktov, dát a analýz kvality, výkonnosti a inovačných príležitostí v školstve a v oblasti kariéry, čo prispeje k zlepšeniu vzdelávacieho systému, zvýšeniu vzdelanostnej úrovne absolventov stredných a vysokých škôl a zníženiu ich nezamestnanosti. Zároveň sa zlepší kvalita podnikateľského prostredia vďaka prílivu vysokokvalifikovanej pracovnej sily a zvýši sa atraktivita kraja pre možných investorov s vyššou pridanou hodnotou. Toto centrum má za cieľ byť súčasťou ekosystému na báze tzv. „triple helix“ inovačného modelu, poskytujúceho zázemie pre činnosť verejného sektora (PSK, školy), inštitúcií terciárneho vzdelávania vedy a výskumu ako aj podnikateľského sektora. Tento model týchto hlavných spolupracujúcich sektorov je úspešným príkladom fungovania mnohých klastrov na Slovensku i v zahraničí.

Kľúčové východiská na národnej úrovni pre IÚI A:

Implementácia Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3 2021+)

Riadiacim orgánom implementácie RIS3 SK je Rada vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie, ktorej prierezovým, pracovným, koordinačným a komunikačným orgánom je Stála komisia Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie pre implementáciu RIS3.

Stratégia SK RIS3 2021+ bola schválená 16. novembra 2021 Radou vlády SR pre vedu, techniku a inovácie a 8. decembra 2021 vládou SR

VÍZIA SK RIS3 2021+

Zavedením optimalizovaného systému politík a opatrení v oblasti výskumu, inovácií a ľudských zdrojov podporiť stimuláciu štrukturálnej zmeny slovenskej ekonomiky smerom k rastu založenom na zvyšovaní výskumnej a inovačnej schopnosti a excelentnosti v segmentoch s najväčšou konkurenčnou výhodou s cieľom podporovať udržateľný rast zamestnanosti, príjmov a kvality života.

SK RIS3 2021+ je postavená na dvoch hlavných pilieroch:

- Domény inteligentnej špecializácie ako výstupy procesu podnikateľského objavovania, ktoré majú byť rozvíjané prostredníctvom špecifických projektov zameraných na rozvoj technológií, produktov, rozvoj infraštruktúr či budovanie platforiem spolupráce;
- Strategické ciele, ktoré budú napĺňané systémovými opatreniami a verejnými politikami a zároveň budú reagovať na hlavné výzvy VVal ekosystému.

Cieľom SK RIS3 2021+ je podporiť tie prioritné oblasti, ktoré majú najväčší potenciál transformácie smerom k činnostiam a aktivitám s vyššou pridanou hodnotou a zároveň disponujú dostatočnou výskumnou a inovačnou kapacitou.

Identifikované domény inteligentnej špecializácie

- Inovatívny priemysel pre 21. storočie
- Mobilita pre 21. storočie
- Digitálna transformácia Slovenska
- Zdravá spoločnosť
- Zdravé potraviny a životné prostredie

Implementácia iniciatívy Catching Up Regions

Iniciatíva Slovakia Catching-up Regions Initiative (CuRI) sa zameriava na poskytovanie praktickej technickej podpory menej rozvinutým regiónom v Slovenskej republike na prekonanie vybraných úzkych miest rozvoja identifikovaných regionálnymi orgánmi. Iniciatívu spustila v polovici roka 2018 Európska komisia a implementovala ju v spolupráci s orgánmi samosprávnych krajov, aktérmi na národnej úrovni koordinovanými Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Svetovou bankou.

Hlavným cieľom tejto iniciatívy je dosiahnuť hmatateľné ciele podporou regiónov pri zvyšovaní ich kapacity a navrhovaní a pilotovaní konkrétnych riešení. Jednou z kľúčových zložiek tejto iniciatívy v Prešovskom samosprávnom kraji od jej začiatku v roku 2018 je komponent zameraný na oblasť odborného vzdelávania a prípravy, ktorého priame výstupy v podobe realizácie pilotných synergických investícií zvyšujú úroveň materiálo-technického a priestorového vybavenia stredných odborných škôl, zintenzívňujú ich spoluprácu so zamestnávateľským sektorom a tým zlepšujú kvalitu odborného vzdelávania.

Kľúčový projekt IÚI A:**A1: Výskumno-inovačné a vzdelávacie centrum pre Prešovský kraj**

Cieľ politiky súdržnosti: 1 – Konkurencieschopnejšia inteligentnejšia Európa

Priorita Programu SK: 1P1. Veda, výskum a inovácie

Špecifický cieľ Programu SK: RSO1.1. Rozvoj a rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií (EFRR)

Opatrenia Programu SK: 1.1.1 Podpora medzisektorovej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít v podnikoch

Gestor: MIRRI SR

Zdôvodnenie: Nastavenie vzdelávacieho procesu by malo byť ukotvené vo výsledkoch vedy a výskumu. Prípravu žiakov pre potreby trhu práce je nutné stavať na najnovších inovačných postupoch. Prešovský kraj však vynaložil spomedzi všetkých krajov SR na výskum a vývoj v celom sledovanom období najnižšie výdavky. Oblasť vedy, výskumu, vývoja a inovácií je dlhodobo podfinancovaná. **Na to, aby Prešovský kraj v aktivitách tejto oblasti napredoval však nestačí len činnosť verejných výskumných inštitúcií a vysokých škôl, ale je potrebné aby sa do tohto procesu zapojila aj súkromná sféra a regionálne školstvo, k čomu posluží zriadenie výskumno-inovačného a vzdelávacieho centra vytvoreného formou medzisektorového inovačného partnerstva (MIP).** Vstup do tohto centra bude otvorený rôznym vedecko-výskumným, vzdelávacím inštitúciám, klastrom, firmám s cieľom spoločného zdieľaného výskumu a vývoja.

Vznik resp. transformácia jestvujúcej inštitúcie na vedecko-výskumné a vzdelávacie partnerské centrum ako združenie právnických osôb združujúceho inštitúcie terciárneho vzdelávania vedy a výskumu, odborných a analytických kapacít Prešovského samosprávneho kraja a jeho vzdelávacích organizácií ako aj podnikateľského sektoru. Toto centrum, na báze inovačného triple helix modelu týchto všetkých zainteresovaných inštitúcií, bude vytvárať dostatok príležitostí aj pre výskumno-vývojovú a vedeckú činnosť akademického sektora ako aj výskumno-vývojových inštitúcií, ktorá bude priamo viazaná na potreby jednotlivých cieľových skupín inovatívnych firiem etablovaných priamo v inštitúte alebo spolupracujúcich na externej báze. Cieľom je etablovať prostredníctvom tohto centra potrebnú komplexnú priestorovú, technickú, technologickú infraštruktúru, ako aj odbornú personálnu základňu, ktorá umožní poskytovať služby v oblasti výskumu, technologického rozvoja a inovácií pre všetky cieľové skupiny klientov – podnikateľov, inovátorov, výskumníkov a poskytovateľov stredného odborného vzdelávania.

Cieľ kľúčového projektu IÚI:

Prispievať k zvyšovaniu konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov v Prešovskom kraji prostredníctvom komplexnej podpory ich technologického a personálneho rozvoja a inovácií:

klastrovanie výskumných organizácií, vzdelávacích inštitúcií a podnikateľského sektora s cieľom prepojiť vzdelávací systém s potrebami trhu práce, akcelerovať zamestnanosť v geograficky znevýhodnených oblastiach kraja, zatriktívniť kraj pre potenciálnych investorov s vyššou pridanou hodnotou.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Cieľom je stimulovať spoluprácu výskumných inštitúcií s podnikmi a podnikov navzájom, posilniť výdavky podnikov do VVal a podporiť širšiu adopciu a integráciu existujúcich technológií inteligentného priemyslu 4.0 do praxe v podnikoch.

Popis aktivít kľúčového projektu:

zriadenie výskumno-inovačného a vzdelávacieho centra pre Prešovský kraj = podpora posilnenia koordinačnej a podpornej úlohy regiónov vo VVal ekosystéme s prihliadnutím na regionálne špecifiká a na výstupy a odporúčania EK CuRI [94] (MIP).

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora posilnenia koordinačnej a podpornej úlohy regiónov vo VVal ekosystéme s prihliadnutím na regionálne špecifiká a na výstupy a odporúčania EK CuRI [94] (MIP).

Pozn.:

MIP (Medzisektorové Inovačné Partnerstvá)

Existujúca inovačná úroveň samosprávnych krajov MRR indikuje potrebu budovania, resp. posilnenia ekosystémov podpory regionálnych inovácií prostredníctvom vzniku a rozvoja silných MIP [95] na úrovni samosprávnych krajov a území UMR. Ich cieľom bude zabezpečenie cieleného spájania a spolupráce smerom k finančnej udržateľnosti inovačných aktivít v regiónoch, nadväzujúc aj na odporúčania EK CuRI [94]. Realizácia MIP bude založená na vopred stanovených štandardoch zahŕňajúcich vyvážené zastúpenie verejného, súkromného a výskumného sektora, s jasnou štruktúrou projektového riadenia a vedenia, realistickým a udržateľným finančným plánom a bude v súlade so stratégiou RIS3.

- konsolidácia a optimalizácia VVal kapacít prostredníctvom vzniku a podpory existujúcich MIP, s cieľom zvýšenia absorpčnej schopnosti a inovačných výstupov MRR, v súlade s metodikou Národnej stratégie VVal.

Žiadateľ: v súlade s Programom Slovensko, prioritne: združenie právnických osôb al. VÚC

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1 Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

- **Špecifický cieľ 1.1.1** Posilniť rast a konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov pôsobiach na území kraja
- **Špecifický cieľ 1.1.2** Podporiť výskum, vývoj a inovácie v kraji a zrýchliť digitalizáciu a inovácie
- **Špecifický cieľ 1.1.3** Transformovať infraštruktúru podnikateľského prostredia v súlade s princípmi adaptácie na zmenu klímy, inovačne založenej zelenej ekonomiky, a efektívneho zhodnocovania zdrojov

• Špecifický cieľ 1.1.4 Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť kraja pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí • Špecifický cieľ 1.1.5 Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO1.1 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu: • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky) • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky) • RCO03 Podniky podporované finančnými nástrojmi (podniky) • RCO04 Podniky s nefinančnou podporou (podniky) • RCO05 Nové podporované podniky (podniky) • RCO06 Výskumní pracovníci pracujúci v podporovaných výskumných zariadeniach (ročné ekvivalenty plného pracovného času) • RCO07 Výskumné organizácie zúčastňujúce sa na spoločných výskumných projektoch (výskumné organizácie) • RCO08 Nominálna hodnota vybavenia na výskum a inovácie (euro) • RCO10 Podniky spolupracujúce s výskumnými organizáciami (podniky) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) Ukazovatele výsledku: • RCR01 Vytvorené pracovné miesta v podporovaných subjektoch (ročné ekvivalenty plného pracovného času) • RCR02 Súkromné investície v rovnakej výške ako verejná podpora (z toho: granty, finančné nástroje) (euro) • RCR03 Malé a stredné podniky (MSP), ktoré zavádzajú inovácie produktov alebo procesov (podniky) • RCR05 MSP, ktoré interne inovujú (podniky) • RCR06 Podané patentové prihlášky (patentové prihlášky) • RCR07 Prihlášky ochranných známk a dizajnov (prihlášky ochranných známk a dizajnov) • RCR08 Publikácie z podporovaných projektov (publikácie)

Tematické integrované územné investície (A)
= doplnkové, komplementárne projekty

Názov projektového balíka IÚI: A1.1 Podpora zručností pre posilnenie konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu a budovanie kapacít
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: Cieľ politiky 1 – Konkurencieschopnejšia inteligentnejšia Európa Sekundárny: Cieľ politiky 2 – Ekologickejšia Európa / Cieľ politiky 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa
Priorita Programu SK: 1P1. Veda, výskum a inovácie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO1.4. Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie (EFRR)
Opatrenie Programu SK: 1.4.1 Zručnosti pre posilnenie konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu a budovanie kapacít pre RIS3
Zdôvodnenie: V nadväznosti na vedecko-výskumné projekty centra na základe inovačného modelu triple helix spolupracujúcich subjektov verejného, vedecko-výskumného a súkromného sektora je dôležitá aj podpora mäkkých aktivít smerujúcich k posilneniu spolupráce univerzitného a stredného odborného vzdelávania so zamestnávateľmi na regionálnej i národnej úrovni, inovácia obsahov vzdelávania a podpore ďalšieho rozvoja pedagogických zamestnancov s cieľom zosúladenia ponuky vzdelávania s aktuálnymi aj budúcimi potrebami trhu práce, podpora kariérového poradenstva, sprevádzania žiakov a ich správnej profesijnej orientácie, ako aj

skvalitnenia tvorby samotných stratégií a vzdelávacích politík na úrovni regionálnej samosprávy. Tento komplementárny balík podporených projektov a aktivít je zameraný na vytvorenie synergického efektu spojením škôl, univerzít, výskumných centier a zamestnávateľov. Jednotlivé aktivity by mali tiež podporovať budovanie a rozvoj líderských zručností u pedagogických zamestnancov škôl, rozvoj mäkkých zručností a vytváranie a podporovanie priaznivej socioemočnej klímy a tvorivého prostredia v kontexte kvality interpersonálnych vzťahov a sociálnych procesov vo väzbe na zavádzanie zmien a rozvoj digitalizácie v prostredí škôl. Užšie prepojenie vzdelávacieho procesu so sektorom podnikania, ako aj s vedeckým výskumom a s podporou kariérového poradenstva a profesijnej orientácie prispeje k zvýšeniu kvality a efektivity systému vzdelávania v Prešovskom kraji.

Cieľ projektov IÚI: Hlavným cieľom podpory je zabezpečenie a rozvoj zručností a kompetencií (technické, nové vysokošpecializované, digitálne a i.) relevantných pre domény RIS3, a to v úzkej spolupráci vzdelávacích inštitúcií s podnikmi prostredníctvom vertikálneho prepojenia technického a humanitného vzdelávania s vybranými strednými školami v prirodzených regiónoch (Spiš, Šariš a Horný Zemplín) Prešovského kraja tak, aby to bolo v súlade s potrebami praxe.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zabezpečenie a rozvoj zručností a kompetencií (technické, nové vysokošpecializované, digitálne a i.) relevantných pre domény RIS3, a to v úzkej spolupráci vzdelávacích inštitúcií s podnikmi.

Popis aktivít projektov IÚI:

- Prepojenie študijných programov FVT TUKE a UNIPO so študijnými odbormi vybraných stredných škôl PSK na základe vzájomných konzultácií a konzultácií s podnikateľskými subjektami v regiónoch PSK.
- Dobudovanie a prepojenie vzdelávacej infraštruktúry zainteresovaných subjektov na základe požiadaviek praxe.
- Tvorba inovatívnych študijných materiálov pre podporu vzdelávania rôznymi formami využívajúcimi moderné digitálne technológie.

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora realizácie praktického vyučovania žiakov v doménach RIS3 (napr. duálne vzdelávanie, praktické vyučovanie na pracovisku zamestnávateľa);
- podpora tvorby a/alebo inovácia a zavádzanie študijných a učebných odborov odborného vzdelávania a prípravy na základe potrieb domén RIS3 (napr. tvorba/rozvoj ponuky vzdelávania, zavádzanie inovatívnych metód vzdelávania, podpora infraštruktúry a vybavenia pre praktickú výuku v prepojení na špecifické / pokročilé zručnosti zapájanie expertov z praxe do vzdelávania, praktické vzdelávanie, propagácia, spolupráca s podnikmi a i.). Podpora stredného odborného vzdelávania a prípravy bude nadväzovať aj na odporúčania a výstupy iniciatívy Európskej komisie CuRI.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj - SPR Spiš, SPR Šariš, SPR Horný Zemplín

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1 Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

- **Špecifický cieľ 1.1.1** Posilniť rast a konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov pôsobiach na území kraja
- **Špecifický cieľ 1.1.2** Podporiť výskum, vývoj a inovácie v kraji a zrýchliť digitalizáciu a inovácie
- **Špecifický cieľ 1.1.3** Transformovať infraštruktúru podnikateľského prostredia v súlade s princípmi adaptácie na zmenu klímy, inovačne založenej zelenej ekonomiky, a efektívneho zhodnocovania zdrojov
- **Špecifický cieľ 1.1.4** Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť kraja pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí
- **Špecifický cieľ 1.1.5** Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

• Špecifický cieľ 2.1.5 Zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO1.4 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky): • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky): • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby): • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie): • RCO101MSP investujúce do zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie (podniky) • SOI01Počet talentovaných domácich a zahraničných študentov s udeleným štipendiom (počet študentov) Ukazovatele výsledku • RCR97 Učňovská príprava podporovaná v MSP (osoby) • SRI01 Počet zavedených programov relevantných pre inteligentnú špecializáciu a priemyselnú transformáciu vytvorených a/alebo inovovaných v spolupráci so zamestnávateľmi (programy)

Názov projektového balíka IÚI: A1.2 Podpora rozvoja infraštruktúry vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania v rámci základného a stredného školstva
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa Sekundárny: 1 – Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa, Cieľ politiky 2 - Zelenšia, nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 4P2 Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.2 – Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu (EFRR)
Opatrenie Programu SK -
Zdôvodnenie: Problém Prešovského kraja v súvislosti so vzdelávacím systémom tkvie v nízkej vzdelanostnej úrovni obyvateľov. Kvalifikovaná pracovná sila migruje za prácou do iných krajov SR, resp. do zahraničia. V území chýbajú odborníci z mnohých oblastí. Ďalším problémom je vysoký podiel žiakov opúšťajúcich vzdelávací proces bez získania akejkoľvek kvalifikácie, resp. s nízkou kvalifikáciou, čo má za následok zvyšujúcu sa mieru nezamestnanosti nízkokvalifikovaných občanov. Vzdelávací systém je slabo prepojený s aktuálnymi potrebami trhu práce, čo sa môže pretaviť do nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a zníženiu atraktívnosti kraja pre možných investorov. Pre zvýšenie kvality vzdelávacieho prostredia škôl je nevyhnutné zmodernizovať vybavenie, zaviesť inovatívne metódy do praxe, do priestorov inovovaného pracoviska prilákať lektorov a odborníkov z praxe, z firiem. Cieľom je podpora spolupráce v nadväznosti na podporu alebo aj prípadnú aktualizáciu študijných programov a odborov podľa požiadaviek praxe. Na základe toho sa dobuduje vzdelávacia infraštruktúra dotknutých subjektov v oblasti moderných technológií a digitalizácie výrobných procesov za účelom ich vzájomného využitia zainteresovanými inštitúciami. Podpora infraštruktúrnych opatrení je integrálnou súčasťou a dopĺňa opatrenia realizované prostredníctvom špecifických cieľov financovaných z ESF+ zameraných na kvalitné inkluzívne vzdelávanie. Podpora neinvestičných aktivít (napr. ľudské zdroje, vzdelávanie) je priamo prepojená na existenciu vhodného priestorového a materiálno-technického a technologického zázemia.

Cieľ projektov IÚI: zatriaktivnenie a skvalitnenie infraštruktúry školského prostredia prostredníctvom materiálneho vybavenia a technického zabezpečenia základných a stredných škôl a školských zariadení, pracovné prostredie pre kvalifikovanú pracovnú silu.

- zrekonštruované priestory vybraných škôl s potenciálom rozvoja,
- zabezpečenie materiálno-technického vybavenia škôl a ich učební praktickej výučby a duálneho vzdelávania,
- zvýšenie počtu spolupracujúcich organizácií vrátane firiem vo vzdelávacom procese a aplikovanej výučby.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zabezpečenie prístupu znevýhodnených skupín ako sú MRK, zdravotne znevýhodnení, deti a žiaci so špecifickými potrebami k inkluzívnemu a vysokokvalitnému personalizovanému vzdelávaniu.

Popis aktivít projektov IÚI:

- materiálne vybavenie a technické zabezpečenie škôl a školských zariadení,
- podpora desegregácie výchovy a vzdelávania,
- budovanie/modernizácia učební vrátane vonkajších,
- výstavba a rekonštrukcia školských športovísk,
- debarierizácia škôl a školských zariadení.

Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko:

• **podpora desegregácie výchovy a vzdelávania**

investície do infraštruktúry vo vzdelávacích zariadeniach vrátane rozšírenia kapacít (súvisiace stavebné úpravy a rekonštrukcia, výstavba, prístavba, nadstavba, obstarania a modernizácia materiálno-technického vybavenia) v nesegregovanom prostredí či investície smerom k lepšiemu prístupu k vzdelávaniu, stavebné úpravy a rekonštrukcia priestorov na školskú jedáleň prípadne výdajňa jedla a zabezpečenie materiálno-technického vybavenia jedálne prípadne výdajne jedla. investície do dopravných prostriedkov (napr. autobusy) ako nástroja k zvýšeniu dostupnosti vzdelávania.

• **debarierizácia škôl a školských zariadení**

odstraňovanie bariér v podobe priestorového riešenia aj materiálno-technického vybavenia a pomôcok vo vnútornom aj vonkajšom prostredí školy/školského zariadenia v prístupe a dostupnosti vzdelávania. Debarierizáciou sa podporia materské školy, základné školy, základné umelecké školy, stredné školy (okrem ich časti v POO), zo školských zariadení sú to hlavne výchovno- vzdelávacie zariadenia ako školské kluby detí, centrá voľného času

• **materiálne vybavenie a technické zabezpečenie škôl a školských zariadení**

vybavenie kompenzačnými pomôckami potrebnými pre vzdelávanie detí a žiakov s dôrazom na znevýhodnené skupiny vo vzdelávaní a tých, ktorí majú ťažkosti vo vzdelávaní, ako aj vybavenie učebnými, didaktickými, kompenzačnými a ďalšími vhodnými prostriedkami, ktoré sú potrebné pri uplatňovaní individuálneho a personalizovaného vzdelávania detí a žiakov a s tým súvisiace stavebné úpravy a rekonštrukciu, výstavbu, prístavbu, nadstavbu, vrátane obstarania a modernizácie materiálno-technického vybavenia. Podpora sa bude vzťahovať na materské, základné a stredné školy, základné umelecké školy, školské výchovno – vzdelávacie zariadenia typu centrá voľného času a školské kluby detí,

• **budovanie/modernizácia učební vrátane vonkajších, t.j. učební typu laboratóriá, dielne, ateliéry, odborné učebne, terapeutické učebne novej generácie (multimediálne, robotické, 3D tlač, snoezelen) s využitím najnovších didaktických prostriedkov na úrovni 21.storočia vrátane rekonštrukcie existujúcich a zabezpečenie technického a odborného vybavenia v nich, a to aj formou s tým súvisiacich stavebných úprav a rekonštrukciou, výstavbou, prístavbou, nadstavbou, vrátane obstarania a modernizácie materiálno-technického vybavenia. Podporia sa aj vonkajšie učebne prírodovedných predmetov, tried v prírode tak, aby sa žiaci vzdelávali mimo priestorov školy/priamo v prírode. Vonkajšie učebne budú využiteľné počas pandémie COVID-19 resp. počas iných nepredvídaných situácií či mimo nich.**

• **výstavba a rekonštrukcia školských športovísk**

infraštruktúra typu telocvične, plavárne, viacúčelové športové ihriská, atletické areály a work-outové zóny, ktoré budú slúžiť deťom a žiakom počas vyučovania, ale aj mimo neho na pohybové a športové aktivity na školách, nakoľko ide o aktivity detí a mládeže zamerané na sociálnu inklúziu rôznych skupín znevýhodnených žiakov,

zlepšenie prístupu žiakov k vzdelávaniu v iných oblastiach, zvýšenie návykov na disciplínu, podporu zdravého životného štýlu a napomáhajúce prevencii sociálno-patologických javov a radikalizmu. Prioritou aktivít bude zameranie sa na školy bez adekvátnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, telesnú výchovu a šport, najmä bez existujúcich telocviční, a to predovšetkým v oblastiach s vysokým počtom žiakov z marginalizovaných komunít a žiakov s iným typom znevýhodnenia, vrátane nízkej pohybovej gramotnosti. Realizáciu aktivít budú zastrešovať zriaďovatelia škôl resp. samotné školy. Pri budovaní školských športovísk bude zároveň preferované, aby mimo školského vyučovania boli športoviská v čo najväčšej miere prístupné pre širokú verejnosť všetkých vekových kategórií. Aktivitou sa zabezpečí prístup k elementárnej infraštruktúre pre čo najväčšie množstvo detí a žiakov, čím sa podporí rovnosť príležitostí pre všetky deti a žiakov bez rozdielu s rešpektovaním ich individuálnych osobitostí a rozmanitých výchovno-vzdelávacích potrieb

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (zvlášť zriaďovatelia škôl a školských zariadení, školy a školské zariadenia)

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1 Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

- **Špecifický cieľ 1.1.5** Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

- **Špecifický cieľ 2.1.2** Rozšíriť spektrum možností pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva
- **Špecifický cieľ 2.1.5** Zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO67 Kapacita tried v nových alebo modernizovaných vzdelávacích zariadeniach (osoby)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI18 Inkluzívne opatrenia, ktoré prispievajú k desegregácii a k vzdelávaniu marginalizovaných rómskych komunít (počet)
- SOI28 Počet novovybudovaných/modernizovaných bezbariérových terapeutických miestností (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR71 Používatelia nových alebo modernizovaných vzdelávacích zariadení za rok (používatelia/rok)
- SRI18 Účastníci, ktorí využívajú inkluzívne opatrenia v oblasti vzdelávania marginalizovaných rómskych komunít podporujúce desegregáciu (osoby)
- SRI19 Používatelia nových alebo modernizovaných terapeutických miestností za rok (používatelia /rok)

Iné zdroje pre IPB A:

Integrované územné stratégie UMR (Prešov, Humenné, Poprad – Svit – Kežmarok)

- **Opatrenia:** 1.1.1 a 1.4.1
- **Špecifický cieľ:** RSO4.2

INTERREG VI Poľsko – Slovensko

Špecifický cieľ: Interreg – lepšia správa spolupráce.

Vybraný špecifický cieľ: Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“.

Priorita 4. Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi v pohraničí

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

- budovanie a rozvoj cezhraničných partnerstiev fungujúcich v rôznych oblastiach sociálneho života (predovšetkým v rámci kultúry, ekológie, cestovného ruchu)
- propagáciu myšlienky cezhraničnej spolupráce, najmä medzi členmi mladej generácie

Interreg NEXT cezhraničný program (Maďarsko, Slovensko, Ukrajina, Rumunsko)

Priorita: Spolupracujúci cezhraničný región. – Podpora efektívnej verejnej správy prostredníctvom podpory právnej a administratívnej spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, osobitne s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v cezhraničných regiónoch.

Vyšší počet študentov z Ukrajiny na oboch univerzitách (FVT TUKE ako aj UNIPO v Prešove), ako aj na niektorých stredných školách, ako aj spolupráca so školami a inštitúciami vedy a výskumu ako aj firmami na Ukrajine a na Slovensku je dobrým predpokladom pre zapojenie sa do projektov v tejto priorite

Plán obnovy a odolnosti

- Komponent 1: Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra
- Komponent 4: Dekarbonizácie priemyslu
- Komponent 5: Adaptácia na zmenu klímy
- Komponent 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch
- Komponent 7: Vzdelávanie pre 21. storočie
- Komponent 8: Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl
- Komponent 9: Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií
- Komponent 10: Lákanie a udržanie talentov
- Komponent 14: Zlepšenie podnikateľského prostredia
- Komponent 17: Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)

Horizontálne projekty EÚ zamerané na podporu vedy, výskumu a vzdelávacích inštitúcií:

- Horizon Europe
- ReactEU

Integrovaný projektový balík

B. Regionálne opatrenia pre nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo v Prešovskom kraji

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priority a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB B
B1 Efektívnosť a dekarbonizácia verejných budov	Priorita 2P1 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia Opatrenie 2.1.2 Znižovanie energetickej náročnosti budov Opatrenie 2.2.2 Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
B2 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie a recykláciu stavebného odpadu v rámci správy a údržby a obnovy ciest	Priorita 2P2 Životné prostredie Opatrenie 2.6.3 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov vrátane anaeróbného a aeróbného spracovania biologicky rozložiteľných odpadov
B1.1 Obnoviteľné zdroje energie pre centrálné zásobovanie teplom	Priorita 2P1 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia Opatrenie 2.2.2 Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
B1.2 Energetická optimalizácia prevádzkovania verejných budov prostredníctvom inteligentného merania	Priorita: 1P1. Veda, výskum a inovácie Opatrenie 1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov
B2.1 Podpora obehového hospodárstva a upcyclingu	Priorita 2P2 Životné prostredie Opatrenie 2.6.1 Podpora vybraných aktivít v oblasti predchádzania vzniku odpadov
B2.2 Podpora systému triedeného zberu komunálneho odpadu	Priorita 2P2 Životné prostredie Opatrenie 2.6.2 Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenie systémov triedeného zberu komunálneho odpadu
B2.3 Obnova environmentálnej infraštruktúry v Prešovskom kraji (v aglomeráciách nad 2 000 EO)	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.5.7 Obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO
B 2.4 Obnova verejných vodovodov v Prešovskom kraji (v obciach a aglomeráciách nad 2 000 obyvateľov)	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.5.8 Obnova verejných vodovodov v obciach nad 2000 obyvateľov

Východiskový stav:

Zmena klímy je alarmujúca. Prijatie klimatického zákona na Slovensku musí implementovať európsku klimatickú legislatívu a určiť nástroje, ktorými sa dosiahne uhlíková neutralita najneskôr v roku 2050. Slovensko disponuje dokumentmi ako Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy, ale aj Nízkouhlíkovou stratégiou rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050. K zníženiu uhlíkovej stopy prispievajú mitigačné opatrenia, vďaka ktorým je možné znížiť produkciu skleníkových plynov. K zvýšeniu odolnosti voči dopadom zmeny klímy slúžia adaptačné opatrenia, ktoré pomáhajú pripraviť sa, byť odolnejšími voči prejavom klimatickej zmeny a prispievajú k záchytu emisií skleníkových plynov. Prešovský kraj má potenciál využívať obnoviteľné zdroje energie či už z pohľadu hydroenergetického potenciálu vodných tokov, geotermálnych vôd, solárnej energie (fototermika – solárny ohrev vody, fotovoltaika – na strechách alebo stenách budov), biopalív, či tepelných úložísk. Tento potenciál je však v súčasnej dobe nedostatočne využitý. Vplýva na to niekoľko faktorov ako vysoké finančné náklady OZE, chýbajúce energetické plánovanie, nepripravenosť legislatívy, či slabé povedomie o možnostiach a potrebe OZE na verejnosti alebo v samotných samosprávach. Za najvyššiu spotrebu energií sú zodpovedné budovy, ktoré majú 41 % podiel na spotrebe energie, vyšší ako doprava (33 %) alebo priemysel (26 %). Budovy vo verejnom sektore sú vo všeobecnosti energeticky veľmi neefektívne. Ich tepelná náročnosť je oveľa vyššia, ako by mala byť podľa najnovších štandardov. Odhaduje sa, že pri komplexnej obnove budov by sa spotreba tepla znížila o 70 až 80 %. Dôležitý je tiež komplexný pohľad na budovy a ich prevádzku prostredníctvom stanovenia požiadaviek nielen na stavebné konštrukcie (napr. okná, steny, strechy) a jednotlivé výrobky, (napr. kotly, tepelné izolácie a pod.) ale aj na systémy techniky prostredia vytvorené z týchto výrobkov (napr. systémy vykurovania či vetrania a klimatizácie). Dôležité je tiež ich previazanie na doplnkové obnoviteľné zdroje energie a okolité životné prostredie.

V oblasti odpadového hospodárstva sú všetci pôvodcovia, ale aj držitelia odpadu povinní vychádzať z princípu hierarchie odpadového hospodárstva, v ktorom je záväzná poradie priorit: predchádzanie vzniku odpadu, príprava na opätovné použitie, recyklácia, iné zhodnocovanie, napríklad energetické zhodnocovanie a zneškodňovanie. Pri aktuálne nastavených pravidlách v odpadovom hospodárstve v Slovenskej republike je potrebné dobudovať zariadenia na zhodnocovanie odpadu. Takýchto zariadení na zhodnocovanie odpadu alebo aj zariadení na energetické zhodnotenie odpadu je málo. Najväčšou prekážkou pri zavádzaní triedeného zberu kuchynského odpadu boli a stále sú chýbajúce zariadenia na zhodnotenie takéhoto odpadu a aj tie, ktoré existujú sú nerovnomerne rozmiestnené v území. Jedným z dôvodov pomalého vzniku zariadení na zhodnocovanie odpadov sú vysoké investičné náklady, obzvlášť to platí v prípade, ak investorom má byť samospráva. Druhým z dôvodov sú dlhotrvajúce povoľovacie procesy akými sú posudzovanie vplyvov na životné prostredie - EIA, následne územné a stavebné konanie. Dĺžka povoľovacích procesov môže trvať aj viac ako 3 - 4 roky. Samosprávy v najbližšom období v oblasti odpadového hospodárstva čakajú ďalšie výzvy, a to mechanicko-biologická úprava odpadov pred skládkovaním, ktorá má byť v platnosti od januára 2023 a zber textilu, ktorý má byť na Slovensku zavedený najneskôr od roku 2025. V odpadovom hospodárstve patria medzi hlavné činnosti, ktoré najviac ovplyvňujú uhlíkovú stopu kompostovanie odpadu, spaľovanie odpadu a skládkovanie odpadu. Najvyššia produkcia CO₂ podľa spôsobu nakladania s odpadom vzniká pri skládkovaní odpadu, preto je kladený dôraz na odklonenie čo najvyššieho množstva komunálneho odpadu zo skládok. V odpadovom hospodárstve je potrebné predchádzať tvorbe odpadov, zvyšovať mieru separácie odpadu, ktorá umožní vyššiu mieru recyklácie odpadu. Pre znížovanie uhlíkovej stopy je dôležité podporovať systém obehového hospodárstva. Obehové hospodárstvo si vyžaduje preferovať využívanie obnoviteľných zdrojov i materiálov a tvorbu takých produktov, ktoré budú spotrebúvať čo najmenej primárnych zdrojov a energií a ich dizajn bude spĺňať požiadavku opakovaného užívania, opraviteľnosti, zlepšovania, recyklovateľnosti alebo environmentálne prijateľnej rozložiteľnosti a to pri neustálom znižovaní uhlíkovej stopy.

Zdôvodnenie výberu kľúčového projektu:

B1 Efektívnosť a dekarbonizácia verejných budov

Sektor budov je najväčším spotrebiteľom energie v Európe. Na vykurovanie a chladenie sa používa takmer 50 % konečnej spotreby energie v EÚ, z čoho 80 % sa využíva v budovách. Priemerne 75 % budov v Európe je energeticky neefektívnych, pričom sa predpokladá, že takmer 80 % existujúcich budov bude v užívaní aj v roku 2050. Súčasná tempo obnovy budov v Európe je veľmi nízke a nepostačuje na dosiahnutie cieľa klimatickej neutrality do roku 2050. Na energetický manažment je potrebné nazerať nielen z pohľadu činností, ale i z pohľadu objektov, ktoré má PSK v správe. Stav objektov rozhoduje o tom, v akej miere musí energetický manažment

prístupovať k jednotlivým problémom, ktorých riešenia majú smerovať k znižovaniu energetickej náročnosti a úspore energií. V správe organizácií PSK a samotného Úradu PSK je 488 budov (podľa údajov z Odboru majetku a investícií Úradu PSK) spadajúcich pod 133 organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK. Podľa auditov vykonaných v roku 2019 si väčšina budov vyžaduje rekonštrukciu. V Prešovskom kraji sa 99 % budov nachádza vo vlastníctve obcí. Najčastejšie to sú administratívne budovy (mestský alebo obecný úrad), kultúrne zariadenia (kultúrne domy alebo spoločenské budovy), školské zariadenia (MŠ a ZŠ), rekreačné a športové zariadenia, požiarne zbrojnice, domy smútku, zdravotnícke zariadenie, sociálne zariadenie a pod. Viac ako 90 % obcí uviedlo, že technický stav budov je vyhovujúci. V neposlednom rade sa s obnovou budov počíta aj pre budovy vo vlastníctve cirkevných inštitúcií. Obnova budov (energetická efektívnosť a využívanie OZE) má obrovský potenciál pri dosahovaní vytyčených cieľov k uhlíkovej neutralite. Budovy sa rekonštruujú raz za niekoľko desaťročí, preto je dôležité pri súčasných rekonštrukciách myslieť na to, aké parametre majú spĺňať a ako chceme, aby vyzerali budovy roku 2050.

B2 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie a recykláciu stavebného odpadu v rámci správy a údržby a obnovy ciest

Cieľom Prešovského kraja je neustále znižovať emisie, ktoré sa dostávajú do ovzdušia, vody alebo pôdy, rovnako tak zvyšovať úroveň triedenia odpadov a plynule prechádzať z odpadového na obehové hospodárstvo. Produkcia komunálnych odpadov predstavuje veľkú záťaž pre kvalitu životného prostredia a skládky odpadov v Prešovskom kraji sú kapacitne limitované. V kraji je nedostatok zariadení na materiálové a energetické využitie odpadu, ktoré by riešili zvyškový komunálny odpad.

Taktiež je tu **problém s pripravenosťou a logistikou pri nakladaní s BRKO či stavebným odpadom** a s ohrozením zvyšovania poplatkov za nakladanie s odpadom. V rámci koncipovania integrovanej stratégie a taktiež s ohľadom na kompetencie VÚC a jeho aktivity s významným znečisťujúcim dopadom bol ako kľúčový projekt s potenciálne veľkým dopadom identifikovaný zámer na recykláciu stavebného odpadu vznikajúceho z rekonštrukcie ciest, mostov s následným doplnením aktivít pre **aeróbne spracovanie biologicky rozložiteľných odpadov**.

Kľúčové východisko pre IÚI B na úrovni Ministerstva hospodárstva SR:

Regionálne centrá udržateľnej energetiky

- **Zdôvodnenie:** Potreba tranzície odvetví, ktoré majú najväčšiu uhlíkovú stopu – energetika, doprava a ďalšie na nízkouhlíkové skrz lokálnych opatrení v regiónoch.
- **Cieľ:** Dekarbonizácia regiónov
- **Popis aktivít:**
 - Tvorba a implementácia energetických stratégií – cesta k energetickej sebestačnosti.
 - Podpora prípravy prioritných projektov.
 - Poradenstvo a služby pre samosprávy.
 - Správa regionálneho energetického informačného systému.
 - Podpora osvetu, transferu skúseností atď.
 - Súčinnosť so štátom, stanoviská k žiadostiam, vrátane posudzovania projektov v území, vrátane projektov obcí z pohľadu energetických a klimatických otázok.
 - Regionálny zber a analýza údajov sa zameria na sektory najviac ovplyvňujúce energetickú a emisnú bilanciu regiónov, a to bez ohľadu na typ vlastníctva.
- **Gestor:** SIEA, MH SR
- **Miesto realizácie:** V každom SPR bude vytvorené jedno RCUE, pravdepodobne v Prešove, Humennom a Poprade.

Kľúčový projekt IÚI B1:

Kľúčový projekt IÚI: B1: Efektívnosť a dekarbonizácia verejných budov
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia Európa
Priorita Programu SK: 2P1 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.1 Podpora energetickej efektívnosti a znižovania emisií skleníkových plynov
Opatrenia Programu SK: 2.1.2 Znižovanie energetickej náročnosti budov; 2.2.2 Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
Zdôvodnenie: Do roku 2050 je cieľom EÚ dosiahnuť energeticky efektívne a dekarbonizované verejné a súkromné budovy. Sektor budov je najväčším spotrebiteľom energie, zvlášť z dôvodu, že väčšina existujúcich budov je energeticky neefektívnych. Pre kraj predstavuje najväčší problém rekonštrukcia, ktorú si vyžaduje väčšina objektov, no prioritou sú tie, ktorú sú intenzívne využívané počas celého roka, čo predstavuje veľmi vysokú mernú spotrebu energie. Ide predovšetkým o zariadenia sociálnych služieb, ale aj školy a internáty, kultúrne zariadenia, či obecné úrady
Cieľ kľúčového projektu: Zabezpečenie energetickej efektívnosti budov a využitia obnoviteľných zdrojov energie vrátane zelenej a modrej infraštruktúry. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Obnova verejných aj bytových budov s uplatňovaním princípu prvoradosti energetickej efektívnosti s cieľom znížiť konečnú energetickú spotrebu v budovách. Tam, kde je to relevantné a realizovateľné, bude súčasťou obnovy aj inštalácia OZE a uplatnenie prvkov na ochranu biodiverzity a zelenej infraštruktúry na podporu adaptácie na zmenu klímy, tzv. zelené opatrenia ako napr. zelené strechy, zelené steny, zadržiavanie a využívanie dažďovej vody a aplikovanie princípov iniciatívy „Nový Európsky Bauhaus“. Oprávnené sú výdavky na prípravné investičné práce vrátane energetických auditov a certifikátov, príslušných štúdií a projektovej dokumentácie potrebnej na obnovu budov.
Popis aktivít kľúčového projektu: - zateplenie budov (obvodový plášť, strešný plášť, strop nad nevykurovaným priestorom, podlaha nad terénom, iná konštrukcia tepelnej obálky susediaca s nevykurovaným priestorom a iné), - výmena okien, dverí, - obnova vykurovania (modernizácia a výmena zariadení na výrobu tepla pre vykurovanie), - modernizácia a výmena zariadení na výrobu tepla a prípravu teplej vody; posúdenie možnosti aplikácie a optimálny návrh využitia energie z obnoviteľných zdrojov; posúdenie návrhu zmeny centrálnej prípravy teplej vody a jej prípadná náhrada decentralným systémom prípravy teplej vody; návrh čerpadiel s reguláciou otáčok; posúdenie možnosti a optimalizácia veľkosti zásobníkov; tepelná izolácia zásobníkov a rozvodov teplej vody; hydraulické vyregulovanie distribučnej sústavy; výmena čerpadiel za čerpadlá s reguláciou otáčok a iné, - modernizácia a zavedenie smart moderných, inteligentných svetelných zdrojov a svetidiel; modernizácia systému s pokročilým systémom automatického ovládania; inštalácia pohybových senzorov; inštalácia snímačov jasu a iné, - zavedenie efektívnych vetracích systémov so spätným získavaním tepla s ohľadom na vnútornú klímu, spôsob prevádzky a užívania jednotlivých miestností v budove; - výmena systémov chladenia s preukázateľným vplyvom na zníženie energetickej náročnosti budovy; - opatrenia na využitie energie z obnoviteľných zdrojov (napr. inštalácia fotovoltických systémov za účelom výroby elektrickej energie prioritne pre vlastnú spotrebu budovy a batériových systémov, ktoré zabezpečia ukladanie energie v prípade prebytku výroby z fotovoltických systémov; Inštalácia fototermických systémov a batériových systémov a iné), - realizácia adaptačných opatrení (napr. inštalácia tieniacej techniky, alebo iných tieniacich prvkov za účelom zníženia spotreby energií, inštalácia systémov aktívneho tienenia budov, inštalácia vegetačných striech a stien a iné),

- opatrenia na efektívne využívanie pitnej vody a taktiež využívanie dažďovej a sivej vody pri prevádzke budovy a jej areálu, trvalo udržateľné využívanie pozemkov, ochrana a vytváranie biotopov a zlepšenie dlhodobej biodiverzity pre budovu a okolité pozemky,
- **zavedenie systémov merania a vetrania** a systémov ochrany úniku CH₄ a CO a iné,
- opatrenia spojené s optimalizáciou, riadením, reguláciou a monitorovaním spotreby energií; Integrácia inteligentných BMS (Building Management System) a iné.
- a ďalšie opatrenia na zníženie energetickej efektívnosti budov a využitia OZE vrátane opatrení na adaptáciu zmeny klímy.

Typy aktivít v súlade s OP Slovensko:

- **zlepšovanie energetickej hospodárnosti a obnovy verejných budov.** Pri obnove budov bude naďalej prioritou energetická efektívnosť a pokrývanie energetickej spotreby z environmentálne udržateľných zdrojov s prihliadnutím na bezpečnosť zásobovania energiou. Požadovaná bude minimálne stredná úroveň obnovy budovy (úspora primárnej energie 30 % až 60 %), pričom intenzita podpory bude zohľadňovať úsporu primárnej energie. Rovnako bude nevyhnutnou požiadavkou dodržať kvalitu vnútorného prostredia zabezpečením požadovanej výmeny vnútorného vzduchu alebo aj ďalšími opatreniami zlepšujúcimi vnútorné prostredie. Oprávnené budú aj výdavky na debarierizačné opatrenia a infraštruktúru pre elektromobilitu. S cieľom zefektívniť prevádzku budov a maximalizovať využitie potenciálu úspor energie bude predmetom podpory aj zavádzanie energetickeho manažmentu, monitoring prevádzkových údajov vrátane technickej podpory dodávateľa po dobu udržateľnosti projektu. Podpora pre inštaláciu zariadení na využitie OZE súvisiacu s obnovou budovy bude financovaná z opatrenia 2.2.2

Žiadateľ: PSK, organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, partneri z územia v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

B) Oblasť - Energetická efektívnosť budov

Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.2** Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja

Strategický cieľ 3.2: Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy

- **Špecifický cieľ 3.2.1** Zvýšiť adaptabilitu územia kraj na zmeny klímy
- **Špecifický cieľ 3.2.3** Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.1

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu:

- RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky)
- RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky)
- RCO03 Podniky podporované finančnými nástrojmi (podniky)
- RCO18 Obydlia so zlepšenou energetickou hospodárnosťou (obydlia)
- RCO19 Verejné budovy so zlepšenou energetickou hospodárnosťou (metre štvorcové)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI42 Počet vytvorených energetických centier (počet)

Ukazovatele výsledku:

- RCR26 Ročná spotreba primárnych zdrojov energie (z toho: obydlia, verejné budovy, podniky, iné) (MWh/rok)
- RCR29 Odhadované emisie skleníkových plynov (tony ekvivalentu CO₂/rok)
- SRI41 Počet odporúčaní a podnetov energetických centier integrovaných do miestnych politík a rozpočtov samospráv (počet)

Tematické integrované územné investície (B1)
= doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI: B1.1 Obnoviteľné zdroje energie pre centrálnu zásobovanie teplom
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.2 Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 vrátane kritérií udržateľnosti, ktoré sú v nej stanovené
Opatrenia Programu SK: 2.2.2 Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
Zdôvodnenie: Vo februári 2016 prijala Európska Únia Stratégiu pre vykurovanie a chladenie. V rámci tejto stratégie sa kladie dôraz na centrálnu zásobovanie tepla, ktoré umožňujú najefektívnejšie zavádzanie obnoviteľných zdrojov. Podiel obnoviteľných zdrojov na výrobe tepla sa v krajinách EÚ blíži sa k 20%, avšak Slovensko sa radí medzi krajiny, ktoré zaostávajú vo využívaní obnoviteľných zdrojov pri výrobe tepla (cca 9%). Podľa druhu používaných palív v teplárenských zdrojoch prevládajú pevné fosilné palivá (38,9 %), v ostatných centrálnych zdrojoch tepla naopak viac ako 86 % tvorí palivovú základňu zemný plyn. Zo systémov CZT odoberajú teplo najmä vlastníci, resp. správcovia bytových domov, ako aj priemyselný sektor, verejný sektor a odberatelia poskytujúci služby.
Cieľ projektov projektového balíka: 1. Zníženie ceny tepla pre obyvateľov Prešovského kraja 2. Pilotné zaradenie obnoviteľných zdrojov energie do centrálneho distribučnej sústavy pre zásobovanie teplom. 3. Zníženie uhlíkovej stopy sídiel. 4. Zabezpečenie spoľahlivosti a bezpečnosti dodávky tepla. 5. Zabezpečenie hospodárnosti pri výrobe, rozvoze a spotrebe tepla na princípe trvalo udržateľného rozvoja. 6. Zvýšenie miery ochrany životného prostredia. 7. Zabezpečenia súladu so zámermi energetickej politiky Slovenskej republiky a záväznými legislatívnymi predpismi v oblasti energetiky.
Cieľ opatrenie v súlade s Programom Slovensko: Zvýšenie podielu OZE najmä vo vykurovaní a chladení, ktoré zároveň majú potenciál prispieť k zníženiu emisií skleníkových plynov, vrátane emisií metánu z biologicky rozložiteľných odpadov, ako aj znečisťujúcich látok do ovzdušia.
Popis aktivít projektového balíka: • podpora prechodu na účinné systémy CZT prostredníctvom využívania OZE pri zásobovaní teplom a chladom, vrátane vyvedenia odpadového tepla a tepla z existujúcich bioplynových staníc pomocou výstavby tepelných rozvodov do miesta spotreby;
Typy aktivít projektového balíka z Programu Slovensko: • podpora zariadení využívajúcich OZE vrátane zariadení, ktoré sú súčasťou systému zásobovania energiou verejných budov; • podpora prechodu na účinné systémy CZT prostredníctvom využívania OZE pri zásobovaní teplom a chladom, vrátane vyvedenia odpadového tepla a tepla z existujúcich bioplynových staníc pomocou výstavby tepelných rozvodov do miesta spotreby; • inštalácia vzdialeného zariadenia na kombinovanú výrobu elektriny a tepla (KVET) využívajúceho bioplyn z existujúcich bioplynových staníc za účelom dodávky využiteľného tepla v sústave zásobovania teplom; • rekonštrukcia a výstavbu zdrojov tepla a zariadení KVET z biomasy (náhrada za nové, energeticky efektívnejšie, okrem zdrojov zaťažujúcich ovzdušie znečisťujúcimi látkami, najmä PM_{2,5} a PM₁₀); • podpora zvyšovania podielu OZE v energonosičoch prostredníctvom: o technológií úpravy bioplynu na biometán (napr. biometánové stanice) a výstavby prípojok na plynovú infraštruktúru; o výstavby nových zariadení na výrobu biometánu využívajúcich najmä BRKO (biologicky rozložiteľný komunálny odpad), kuchynský a reštauračný odpad a exkrementy hospodárskych zvierat; o výstavby zariadení na výrobu

zeleného vodíka s využitím OZE a biometánu a ich využitie v energetických systémoch, vrátane diaľkového vykurovania a chladenia; • zavádzanie systémov monitorovania, optimalizácie a riadenia spotreby energie vrátane uskladňovania energie z OZE. Opatrenia na systémoch zásobovania energiou prinesú zvýšenie podielu OZE najmä vo vykurovaní a chladení, zároveň majú potenciál prispieť k zníženiu emisií skleníkových plynov, vrátane emisií metánu z biologicky rozložiteľných odpadov, ako aj znečisťujúcich látok do ovzdušia.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja. • Špecifický cieľ 3.1.2 Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja • Špecifický cieľ 3.2.1 Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky) • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky) • RCO22 Dodatočná výrobná kapacita v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov (z toho: elektrická, tepelná) (MW) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) Ukazovatele výsledku • RCR29 Odhadované emisie skleníkových plynov (tony ekvivalentu CO₂/rok) • RCR31 Celková vyrobená energia z obnoviteľných zdrojov (z toho: elektrická, tepelná) (MWh/rok)

Názov projektového balíka: B1.2 Energetická optimalizácia prevádzkovania verejných budov prostredníctvom inteligentného merania
Cieľ politiky súdržnosti: Cieľ politiky 1 Konkurencieschopnejšia inteligentnejšia Európa
Priorita Programu SK: 1P1. Veda, výskum a inovácie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO1.2. Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy (EFRR)
Opatrenia Programu SK 1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov
Zdôvodnenie: Zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných budov na území PSK je možné pomocou optimalizácie procesov a inštaláciou zariadení OZE na objektoch vrátane zabezpečenia SMART meracích prístrojov spotreby energií. Inteligentné meracie systémy merajú množstvo spotrebovanej alebo vyrobenej energie pomocou inteligentného meracieho prístroja, ktorý umožňuje zber, spracovanie, prenos a poskytovanie týchto údajov. Majitelia či správcovia budov sa na základe informácií z inteligentného merania o priebehu svojej dennej spotreby môžu rozhodovať o efektívnom využití energií počas dňa. Vďaka inteligentným meradlám je oveľa ľahšie sledovať v priebehu dňa, koľko energií sa spotrebúva v konkrétnom čase a podľa toho meniť a regulovať spotrebu energií, čo vedie k ich úspore.
Cieľ projektov projektového balíka IÚI: Monitorovať spotrebu energií vo verejných budovách PSK a navrhovať opatrenia na jej znižovanie využívaním SMART nástrojov.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zabezpečenie rozvoja obcí, miest a regiónov (ďalej len „mestá a regióny“) prostredníctvom implementácie inovatívnych technologických a netechnologických riešení a inteligentného riadenia.

Popis aktivít:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy, systémov riadenia kvality, procesov integrovaného plánovania a riadenia, súvisiacich s rozvojom inteligentných miest a regiónov, vrátane analytických aktivít, optimalizácie financovania rozvoja inteligentných miest a regiónov a súvisiacich procesov verejného obstarávania, tvorby a riadenia reformných politík, hodnotení vplyvov politík, legislatívy a efektivity procesov;
- podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem, využívania priestorových a otvorených dát a súvisiacich nástrojov s pridanou hodnotou pre inteligentné rozhodovanie a správu mesta/regiónu, proaktívnych elektronických služieb, ako aj poskytovanie služieb občanom a podnikateľom, vrátane získavania poznatkov o aktuálnom stave dostupnosti a využívania dát v rámci verejnej správy, budovania špecifických kapacít a infraštruktúry v tejto oblasti;
- podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií;
- podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry, správy zdrojov a inteligentného prístupu k aplikovaniu technických štandardov pre takéto riešenia;
- podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych, zelených, udržateľných riešení v tejto oblasti, ich škálovania a replikácie či internacionalizácie a podpory spolupráce medzi akademickým a podnikateľským sektorom, verejnou správou a občanmi, zdieľania získaných skúseností a vedomostí, vrátane vytvárania súvisiacej infraštruktúry, vhodného prostredia, efektívnych foriem financovania a riadenia; súčasťou podpory bude zapojenie akademického a podnikateľského sektora, verejnej správy a občanov;
- podpora nastavenia a optimalizácie prostredia miest a regiónov, vrátane vymedzenia území/lokalít pre účely experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych riešení (living labs) a inteligentnej regulácie (regulačné sandboxy);
- podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov a implementáciu projektov v tejto oblasti, vrátane podpory vzdelávacích aktivít a programov, a aktivít zameraných na budovanie vedomostnej základne, systematizácie zdieľania skúseností a poznatkov budúcej generácie odborných kapacít v oblasti inteligentných miest a regiónov;
- technická asistencia pre prípravu a realizáciu konceptov, stratégií, projektov a multi-sektorových investícií v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov;
- podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cez-hraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov (napr. v synergii s implementáciou konceptov Smart Village a pod.), experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych riešení, ich škálovania či replikácie, zdieľanie a budovanie administratívnych a technických kapacít;
- podpora účasti slovenských miest a regiónov v medzinárodných sieťach, platformách, projektoch a partnerstvách.

Oprávnení žiadatelia: PSK, organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlud s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja.

• Špecifický cieľ 3.1.1 Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja • Špecifický cieľ 3.2.1 Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO1.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky) • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky) • RCO14 Verejné inštitúcie podporované pri vývoji digitálnych služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet) • SOI12 Verejné inštitúcie podporované v rozvoji kybernetických služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) • SOI31 Účastníci v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy so zameraním na agendy inteligentných miest a regiónov (počet osôb) • SOI41 Verejné inštitúcie podporované pri vývoji inovatívnych služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) Ukazovatele výsledku • RCR01 Vytvorené pracovné miesta v podporovaných subjektoch (ročné ekvivalenty plného pracovného času) • RCR11 Používatelia nových a vylepšených verejných digitálnych služieb, produktov a procesov (používatelia/rok) • SRI40 Používatelia nových a vylepšených verejných inovatívnych služieb, produktov a procesov (používatelia/rok)

Kľúčový projekt IÚI B2:

Kľúčový projekt IÚI: B2 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie a recykláciu stavebného odpadu v rámci správy, údržby a obnovy ciest a aeróbne spracovanie biologicky rozložiteľných odpadov.
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2P2. Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje
Opatrenia Programu SK: 2.6.3 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov vrátane anaeróbného a aeróbného spracovania biologicky rozložiteľných odpadov
Zdôvodnenie: Prešovský kraj disponuje cestami I., II., III. triedy, diaľnicou (D1) a rýchlostnou cestou (R4 – obchvat mesta Svidník) i miestnymi komunikáciami. Správu väčšieho podielu ciest v kraji zabezpečuje Prešovský samosprávny kraj pomocou svojej organizácie Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja. Pod túto organizáciu spadá správa ciest II. a III. triedy. Dĺžka spravovaných ciest III. triedy predstavuje 1922,518km a dĺžka spravovaných ciest II. triedy 521,678km. Cesty III. triedy tvoria najväčšiu časť cestnej siete v Prešovskom kraji. V rámci prevádzky a údržby ciest, ich modernizácie a rekonštrukcie je produkovaný veľký objem stavebného odpadu, pre ktorý je potrebné zriadiť zariadenie na recykláciu formou drvenia a následného opätovného použitia. Triedenie a zhodnotenie bioodpadov je taktiež dôležitým pilierom optimalizácie odpadového hospodárstva na území kraja. Zhodnotením kuchynského a zeleného odpadu je možné ročne získať výživný kompost, dosiahnuť vyššiu mieru triedenia a znížiť náklady spojené s hygienizovaním a zhodnotením odpadu. Odklon kuchynského a záhradného organického odpadu od skládok má potenciál znížiť emisie skleníkových plynov. Na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO). Vzhľadom k špecifikám mnohých obcí

Prešovského kraja, ktoré majú vo vlastníctve alebo v správe rozľahlé plochy verejných priestranstiev a trávnatých plôch, je výraznou potrebou vytvoriť možnosť zhodnocovania BRKO.

V r. 2019 sa na Slovensku vyprodukovalo spolu 1 993 832 ton komunálneho odpadu, z toho 59 % tvoril zmesový komunálny odpad, 17 % kovy, biologicky rozložiteľný odpad 12 %, papier a lepenka 5 %, sklo 4 % a plasty 3 % podľa kritéria váhy komunálneho odpadu.

V roku 2019 tvoril podiel zmesového komunálneho odpadu v Prešovskom kraji cca 58 %, pričom sa zvýšil podiel separovania odpadu (kovy 17 %, biologicky rozložiteľný odpad 12,67 %, papier 4,78 %, sklo 3,66 %, plasty z 1,4 % na 2,8 %).

Cieľ kľúčového projektu:

Zníženie množstva stavebných odpadov pri rekonštrukcii ciest.

Zvýšenie využitia recyklovaného materiálu pri rekonštrukcii ciest – zníženie množstva vstupných surovín.

Zníženie množstva BRKO v zmesovom odpade.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje

Popis aktivít kľúčového projektu:

- zriadenie linky na drevný stavebný odpad na účely recyklácie a opätovného použitia stavebného odpadu v rámci činnosti údržby a obnovy ciest
- výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na prípravu odpadov na opätovné použitie
- výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na recykláciu (aeróbne spracovanie) biologicky rozložiteľných odpadov

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- aktivity ako výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na prípravu odpadov na opätovné použitie; výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na recykláciu odpadov vrátane anaeróbneho a aeróbneho spracovania biologicky rozložiteľných odpadov. Podporované aktivity musia byť v súlade s Programom odpadového hospodárstva SR.
- výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na prípravu odpadov na opätovné použitie;
- výstavba nových zariadení alebo rekonštrukcia existujúcich zariadení na recykláciu odpadov vrátane anaeróbneho a aeróbneho spracovania biologicky rozložiteľných odpadov
- financovanie technológií/projektov zameraných na recykláciu stavebných odpadov do výstupných produktov s vyššou pridanou hodnotou s využitím recyklátov ako vstupnej suroviny

Oprávnení žiadatelia: SÚC PSK, soc.-ekonomickí partneri z územia Prešovského kraja

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie na zmenu klímy

- **Špecifický cieľ 3.2.2** Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové hospodárstvo
- **Špecifický cieľ 3.2.3** Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.6

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO34 Dodatočná kapacita na recykláciu odpadu (tony/rok)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO119 Odpad pripravený na opätovné použitie (tony/rok)

Ukazovatele výsledku

- RCR47 Recyklácia odpadu (tony/rok)
- RCR48 Odpad využívaný ako surovina (tony/rok)

Tematické integrované územné investície (B2)
= doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI:
B2.2 Podpora systému triedeného zberu komunálneho odpadu
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2P2. Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.6. Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje (EFRR)
Opatrenia Programu SK 2.6.2 Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenia systémov triedeného zberu komunálneho odpadu
Zdôvodnenie: Vysoko konzumný spôsob života našej spoločnosti sa odráža na hromadení odpadu, čo následne vytvára problém s jeho uskladnením, a zároveň má za následok negatívne vplyvy na životné prostredie. Triedenie odpadu je preto pri súčasnej miere produkcie odpadov nevyhnutné. Okrem toho, že redukuje množstvo komunálneho odpadu ukladaného na skládku, eliminuje aj čierne skládky odpadov, šetria sa prírodné zdroje a suroviny, ktoré môžu byť ďalej využité, znižujú sa nepriaznivé dopady pôsobenia človeka na životné prostredie.
Cieľ projektov projektového balíka: Zvýšenie kapacity vyseparovania odpadov. Využitie inováčných technológií pri zachovaní materiálového zhodnotenia odpadových plastov. Budovanie zberných dvorov, zefektívnenie systémov triedeného zberu KO, ako aj rozširovanie systémov triedeného zberu o ďalšie zložky KO
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje.
Popis aktivít projektov projektového balíka: Zefektívňovanie systémov triedeného zberu odpadov. V oblasti triedeného zberu bude zameranie opatrenia na budovanie zberných dvorov, zefektívňovanie systémov triedeného zberu odpadov , ako aj rozširovanie systémov triedeného zberu o ďalšie zložky, napr. kuchynské odpady, drobný stavebný odpad, jedlé oleje a tuky, nebezpečné odpady z domácností, atď. Aktivita budú podporované v súlade s princípom rozšírenej zodpovednosti výrobcov.:
Typy projektov projektového balíka: • Výstavba nových zberných dvorov za účelom zvýšenia množstva vytriedených oprávnených druhov KO • Rekonštrukcia existujúcich zberných dvorov za účelom zvýšenia množstva vytriedených oprávnených druhov KO. • Nákup hnuiteľných vecí za účelom zvýšenia množstva vytriedených oprávnených druhov KO
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko
Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030
Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí
Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie na zmenu klímy • Špecifický cieľ 3.2.2 Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové hospodárstvo • Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.6 (plnenie k r.2029)
Ukazovatele výstupu • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • RCO107 Investície do zariadení na triedený zber odpadu (euro) • SOI07 Investície do množstvom zberu komunálnych odpadov (euro)
Ukazovatele výsledky • RCR103 Vyzbieraný triedený odpad (tony/rok)

Názov projektového balíka IÚI: B2.3 Obnova environmentálnej infraštruktúry v Prešovskom kraji (v aglomeráciách nad 2 000 EO)
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: Priorita: 2P2. Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.5 Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva (EFRR)
Opatrenie Programu SK: 2.5.7 Obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO
Zdôvodnenie: Verejná kanalizácia s čistiarnou odpadových vôd je vybudovaná v 227 obciach Prešovského kraja, len v jednej obci je vybudovaná verejná kanalizácia bez ČOV, úplne absentuje v 438 obciach. Spolu je vybudovaných 165 čistiarní odpadových vôd. V kraji sa nachádza 7 obcí s počtom obyvateľov väčším ako 2000, v ktorých absentuje verejná kanalizácia. Uvedené je príčinou zhoršujúceho sa stavu životného prostredia, predovšetkým znečistenia vody a pôdy. Znečistenie vôd a pôdy však zapríčiňuje rovnako tak stav verejných kanalizácií, objektov, zariadení a ČOV, a to zvlášť v sídlach, kde produkcia odpadových vôd je úmerná vyššiemu počtu obyvateľov a väčším počtom objektov poskytujúcich služby či objektov podnikateľských prevádzok. Obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO musí ísť teda paralelne s výstavbou nových sietí, vetiev, objektov, zariadení a ČOV.
Cieľ projektov IÚI: Ochrana životného prostredia obnovou environmentálnej infraštruktúry v aglomeráciách nad 2000 EO. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Obnova verejnej kanalizácie a ČOV.
Popis aktivít projektov IÚI: • obnova potrubia stokovej siete alebo zberača, • obnova jednotlivých objektov a technologických zariadení ČOV. Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko: • Obnova verejnej kanalizácie a ČOV sa bude realizovať najmä v agl. nad 2 000 EO podľa priorít stanovených v Pláne rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 – 2027 vrátane projektov implementovaných prostredníctvom integrovaných územných stratégií. • Podporované budú aktivity na obnovu potrubia stokovej siete alebo zberača a obnovu jednotlivých objektov a technologických zariadení ČOV.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.2: Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy • Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.5 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO31 Dĺžka nového alebo modernizovaného potrubia verejnej siete na zber odpadových vôd (km) • RCO32 Nová alebo modernizovaná kapacita na úpravu odpadovej vody (populačný ekvivalent) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) Ukazovatele výsledku • RCR42 Populácia pripojená aspoň na sekundárnu verejnú úpravu odpadovej vody (osoby) • SRI11 Populácia pripojená na obnovenú verejnú stokovú sieť a čistiareň odpadových vôd s aspoň sekundárnym stupňom úpravy odpadovej vody (ekvivalentný obyvateľ)

Názov projektového balíka IÚI:
B 2.4 Obnova verejných vodovodov v Prešovskom kraji (v obciach nad 2 000 obyvateľov)
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: Priorita: 2P2. Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.5. Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva (EFRR)
Opatrenia Programu SK: 2.5.8 Obnova verejných vodovodov v obciach nad 2000 obyvateľov
Zdôvodnenie: Kvalita života obyvateľov Prešovského kraja závisí aj od dostupnosti kvalitných zdrojov a infraštruktúry, zvlášť pitnej vody v územiach s rozvojovým potenciálom. Regióny sú predurčené pre nárast počtu obyvateľov a turistov vzhľadom k príchodu nových pracovných príležitostí, zlepšeniu dopravnej infraštruktúry i zvyšovaniu kvality poskytovaných služieb v turistických destináciách. V prípade mnohých existujúcich verejných vodovodov je nevyhnutná ich obnova, keďže vzhľadom k ich stavu je ohrozená ich základná funkcia bezproblémového zásobovania obyvateľov bezpečnou pitnou vodou bez negatívnych vplyvov na zdravie obyvateľov a životné prostredie. Najčastejšie problémy z hľadiska verejných vodovodov sa týkajú nedostatku vody v období sucha či nedostatočnej kvality vody. Ďalšie nedostatky sa týkajú vodovodných radov, porúch na prívodoch vody, ale aj na vodovodných sieťach, čo nepriaznivo vplyva jednak na plynulosť dodávky vody spotrebiteľom, ale aj na vývoj strát vody.
Cieľ projektov IÚI: Zníženie strát pitnej vody a bezpečné zásobovanie obyvateľov Prešovského kraja pitnou vodou.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Hlavným cieľom obnovy verejných vodovodov je zníženie strát vody a bezpečné zásobovanie obyv. pitnou vodou. Obnova verejných vodovodov sa bude realizovať najmä v obciach s vybudovaným verejným vodovodom, ktorého stav je zlý až kritický podľa priorít stanovených v Pláne rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR na roky 2021 – 2027 vrátane projektov implementovaných prostredníctvom integrovaných územných stratégií. Podporované budú aktivity na obnovu potrubia verejného vodovodu a obnovu jednotlivých objektov verejného vodovodu, vrátane obnovy vodojemov.
Popis aktivít projektov IÚI: • Obnova verejných vodovodov a objektov verejného vodovodu v Prešovskom kraji v obciach nad 2 000 obyvateľov.
Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko: • Obnova potrubia verejného vodovodu a obnovu jednotlivých objektov verejného vodovodu, vrátane obnovy vodojemov.
Oprávnení žiadateľa: v súlade s Programom Slovensko
Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030
Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí
Strategický cieľ 3.2: Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy • Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (VODA)
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.5 (plnenie k r.2029)
Ukazovatele výstupu • RCO30 Dĺžka nových alebo modernizovaných potrubí rozvodných systémov verejných vodovodov (km) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie):
Ukazovatele výsledku • RCR41 Populácia pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby) • RCR43 Vodné straty v rozvodných systémoch verejného zásobovania vodou (kubické metre za rok) • SRI06 Populácia MRK pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby)

Iné zdroje pre IPB B:

Program Slovensko

Priorita: 2P1. Energetická efektívnosť a dekarbonizácia

Špecifický cieľ: RSO2.2. Podpora energie z obnoviteľných zdrojov v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001

- **Opatrenie 2.2.1** Podpora využívania OZE v podnikoch na báze aktívnych odberateľov elektriny, samospotrebitelov energie z OZE a komunitvyrábajúcich energie z OZE
- **Opatrenie 2.2.3** Podpora využívania OZE v domácnostiach (inovácia projektu "Zelená domácnostiam")

Špecifický cieľ: RSO2.3. Vývoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo siete TEN-E

- **Opatrenie 2.3.1** Podpora inteligentných energetických systémov vrátane uskladňovania energie

Priorita 2P2 Životné prostredie

Špecifický cieľ: RSO2.6. Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje

- **Opatrenie 2.6.4** Podpora zvyšovania environmentálneho povedomia a informovanosti spotrebiteľa a širokej verejnosti o obehovom hospodárstve a podpora koncepčných činností v oblasti obehového hospodárstva

INTERREG Poľsko - Slovensko

Priorita 1. K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie

- **Špecifický cieľ:** Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy

INTERREG NEXT Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina

Priorita A Odolný a zelený pohraničný región

INTERREG Central Europe

Priorita 2 – Zelenšia Európa

INTERREG Danube

Priorita 2 – Zelenší, nízkouhlíkový dunajský región

Strategický plán Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027 / Plán rozvoja vidieka/ Leader

4.2.10. 10. Zvýšiť energetickú efektívnosť a zvýšenie podielu využívania OZE.

4.2.11. 11. Eliminácia dopadov a adaptácia pôdohospodárstva na zmeny klímy (časti A, B, C)

Plán obnovy a odolnosti SR:

KOMPONENT 1: Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra

- Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE
- Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE
- Investície do zvyšovania flexibility energetických sústav pre vyššiu integráciu OZE

KOMPONENT 2: Obnova budov

- Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov
- Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy

- Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Integrovaný projektový balík

C. Rozvoj dopravnej obslužnosti v SPR Šariš a Horný Zemplín

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priorita a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB C
C1 Rozvoj udržateľnej a integrovanej verejnej dopravy v SPR Šariš s presahom na SPR Horný Zemplín	Priorita: 2P3. Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
C1.1 Rozvoj kvality doplnkovej infraštruktúry verejnej dopravy v SPR Šariš v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR s presahom na Horný Zemplín	Priorita: 2P3. Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
C1.2 Zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie ciest II. a III. triedy v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Šariš a Horný Zemplín	Priorita: 3P1. Doprava Opatrenie 3.2.3 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy
C1.3 Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Šariš a SPR Horný Zemplín	Priorita: 3P1. Doprava Opatrenie 3.2.4 Miestne komunikácie
C1.4 Podpora cyklo dopravy v SPR Šariš v širšej nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR	Priorita: 2P3. Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.2 Podpora cyklo dopravy

Východiskový stav:

IPB C Rozvoj dopravnej obslužnosti v SPR Šariš a Horný Zemplín je zameraný na rozvoj dopravnej obslužnosti so zreteľom na väzbu k väčším investíciám, ktoré by do týchto regiónov mohli smerovať v budúcnosti v podobe príchodu investorov a budovania priemyselných parkov.

Hlavné východiská, ktoré podmienili vznik *IPB C Rozvoj dopravnej obslužnosti v SPR Šariš a Horný Zemplín* sú podrobne analyzované v strategických dokumentoch krajskej samosprávy venujúcich sa doprave, najmä v Pláne udržateľnej mobility PSK (PUM PSK) a v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030 (PHRSR PSK 2021-2030). Tieto strategické dokumenty jasne definovali aktuálny stav nielen v oblasti dopravy kraja, ale analyzovali aj príčiny najzávažnejších problémov v týchto oblastiach, pričom sa snažili poskytnúť riešenia, ktoré je nutné aplikovať na ich vyriešenie, resp. zmiernenie ich dopadov.

Prešovský kraj sa nachádza na spojnici významných medzinárodných ciest (napr. TEN-T, Via Carpatia) a vedie ním aj diaľnica národného významu spájajúca Bratislavu a Košice. Ako kľúčová téma na dosiahnutie želaného stavu bola v rámci *IPB C Rozvoj dopravnej obslužnosti v SPR Šariš a Horný Zemplín* stanovená podpora oblasti dopravy, cez ktorú vybudujú **vhodné podmienky pre investorov a podnikateľov v kraji**, ale aj zlepši celková kvalita životnej úrovne obyvateľov kraja, ktorí budú mať vhodné podmienky pre prácu, zlepšenú pracovnú mobilitu, mobilitu za vzdelaním, službami, zdravotnou starostlivosťou a kvalitnejšie možnosti cestovania v rámci svojho voľného času.

Zdôvodnenie:

C1: Rozvoj udržateľnej a integrovanej verejnej dopravy v SPR Šariš s presahom na SPR Horný Zemplín

Pred príchodom investora je pre každé územie dôležitá jeho pripravenosť v zmysle vybudovanej infraštruktúry (dopravnej, technickej, sociálnej). Základným pilierom celého balíka je **podpora integrovaného dopravného systému (IDS)**, pre zlepšenie (nie len pracovnej) mobility obyvateľov kraja, či už vo forme úpravy cestovných poriadkov autobusovej a železničnej dopravy, budovania záchytných parkovísk, budovania, modernizácie a rekonštrukcie zastávok, prestupných terminálov alebo obrátisk autobusov, avšak aj modernizácie vozidiel verejnej dopravy s predpokladmi na znižovanie emisií. Práve na tieto opatrenia je možné naviazovať výstavbu, rekonštrukciu a údržbu ciest II. a III. triedy, modernizáciu križovatiek a mostov, výstavbu, elektrifikáciu, modernizáciu a rekonštrukciu železničnej infraštruktúry alebo výstavbu a údržbu cyklotrás medzi významnými dopravnými uzlami identifikovanými v rámci IDS.

V neposlednom rade je súčasťou IDS aj zavádzanie ekologických a SMART riešení v doprave.

Dôležitým projektom na národnej úrovni, ktorý pomôže regiónom je vybudovanie rýchlostnej cesty R4 od Prešova cez Svidník až k slovensko-poľskému hraničnému priechodu Vyšný Komárnik. Vzhľadom na prebiehajúci konflikt na Ukrajine je na mieste aj úvaha o vybudovaní rýchlostnej cesty smerujúcej z Prešova cez Vranov nad Topľou a Sninu až k východnej štátnej hranici, ktorá je zároveň aj hranicou Európskej únie.

Dobudovaná kvalitná dopravná infraštruktúra bude faktorom, ktorý podmieni aj etablovanie významnejších investorov v okolí týchto komunikácií a podporí aj vytvorenie efektívnej siete subdodávateľských reťazcov. Pre príchod investora je samozrejme nutné jednoznačne vymedzené a dostatočne veľké územie označené ako priemyselný park alebo zóna, na ktorom môže realizovať svoje aktivity. Podľa databázy SARIO bolo na území SPR Šariš a SPR Horný Zemplín identifikovaných **9 existujúcich zelených priemyselných parkov („greenfield“), 5 existujúcich hnedých parkov („brownfield“) a 10 potenciálnych priemyselných parkov**. Významní slovenskí, ale aj zahraniční investori už o tieto územia začali prejavovať záujem, a to aj vďaka úsiliu krajskej samosprávy, ktorá s nimi intenzívne rokuje.

Rýchlostná cesta R4 ako nástroj na zvýšenie mobility dostupnej pracovnej sily ako aj zrýchlenej mobility a bezpečnosti voľného pohybu tovarov a služieb je kľúčová aj vzhľadom na rozvoj priemyselných zón a parkov v Prešovskom kraji. A to aj v kontexte rozvoja pripravených alebo pripravovaných priemyselných parkov v SPR Šariš (predovšetkým **Záborské, Prešov-Grófske a Sabinov**) a predpokladaným dobudovaním a zaplnením **priemyselného parku vo Svidníku a existujúceho priemyselného parku vo Vranove nad Topľou (SPR Horný Zemplín)**.

Rýchlostná cesta R4 tak sekundárne môže prispieť aj k rozvoju inovačného potenciálu kraja. R4 bude mať priamy dosah aj na dopravné prepojenie v okolí vodnej nádrže Domaša, ako aj Národného parku Poloniny v kontexte *integrovaného systému rozvoja ekologického a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v SPR Horný Zemplín* v rámci IPB F.

Kľúčové východiská pre IÚI C na úrovni Ministerstva dopravy SR:

- **Rýchlostná cesta R4**

Zdôvodnenie: Dokument Ministerstva dopravy SR „Priority vo výstavbe cestnej infraštruktúry“ z r. 2020 (porov. <https://www.mindop.sk/priority/cesty>), ako aj uznesenie Vlády SR č. 688/2022 zo dňa 7.11.2022 (porov. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Negotiation/1244> - bod 4) predpokladajú **zrýchlený variant výstavby rýchlostnej cesty R4 z Prešova po Vyšný Komárnik** na trase doplnkového východného koridoru „Rzeszów – Vyšný Komárnik – Prešov – Košice – Milhošť – Miškovec“ siete európskych multimodálnych dopravných koridorov a ako súčasť medzinárodného cestného koridoru „Via Carpatia“.

Medzinárodný cestný koridor „Via Carpatia“ spája Baltské more s Egejským a Čiernym morom ako najkratšie prepojenie severu s juhom na východnej hranici EÚ. Via Carpatia je rozhodujúci dopravný koridor, ktorý sa môže stať novou efektívnou spojniciou medzi severnou a južnou Európou, integrujúcou dopravný systém fungujúci v Lotyšsku, Poľsku, Ukrajine, Bielorusku, Slovensku, Maďarsku, Rumunsku, Bulharsku, Grécku, a Turecku.

Slovenská republika sa stala signatárskou krajinou niekoľkých multilaterálnych medzinárodných dohôd (Lancutská deklarácia, deklarácia Via Carpatia, Lancutská deklarácia II) a bilaterálnej dohody s Poľskou republikou, v ktorej Slovenská republika deklarovala zámer vyvinúť **maximálne úsilie o prepojenie rýchlostnej cesty R4 a rýchlostnej cesty S19** do konca roku 2028. V súčasnosti susedné Poľsko avizuje dokončenie svojho nadväzujúceho úseku v roku 2026 a Maďarsko svoj úsek z Miskolca po štátnu hranicu HU/SR dobudovalo v roku 2021. Slovenská republika už v súčasnosti nie je schopná splniť dohodnutý termín prepojenia, **pričom je nevyhnutné proces investičnej prípravy akcelerovať a dosiahnuť realizáciu rýchlostnej cesty** v kontexte medzinárodných dohôd v čo najkratšom čase.

Úseky rýchlostnej cesty R4 pozostávajú z deviatich nadväzujúcich úsekov medzi štátnou hranicou SR/PR a Kapušami v dĺžke cca 60 km. Osem (8) z deviatich (9) úsekov by malo byť realizovaných v plnom profile, pri jednom úseku „R4 Svidník, preložka cesty“ ide o dobudovanie druhého profilu. Úsek cesty I. triedy I/21 Kapušany – št. hr. SR/PR sa tak stane úzkym hrdlom na tomto koridore, keďže príprava rýchlostnej cesty R4 v tomto koridore dostatočne nenapreduje.

Rýchlostná cesta R4 ako jej súčasť bude kľúčovou dopravnou tepnou aj v rámci pohybu tovarov a služieb, ako aj pracovnej mobility v rámci Prešovského kraja v jeho severo-východnej časti s napojením na krajské mesto a ako taká výrazne zrýchli mobilitu dostupnej pracovnej sily v okresoch Bardejov, Svidník, Stropkov, Vranov nad Topľou a sekundárne aj z ostatných okresov, predovšetkým Sabinov, Medzilaborce a Humenné.

Cieľ: Vybudovať rýchlostnú cestu R4 pre zvýšenie plynulosti a bezpečnosti dopravy, zlepšenie životného prostredia a kvality života obyvateľov v obciach, ktorých intravilánmi v súčasnosti prechádza ťažká nákladná tranzitná doprava po ceste I. triedy I/21 s nevyhovujúcim výškovým a smerovým vedením, kvalitným a rýchlym prepojením sever – juh, tzv. východným ťahom Slovenska.

Popis aktivít: Príprava dokumentácie pre územné rozhodnutie resp. optimalizácia úsekov, získanie DÚR a ÚR pre zvyšné 4 úseky R4 (št. hranica SR/PR – Hunkovce, Svidník-Rakovčik, Radoma-Giraltovce, Kuková-Lipníky) a DÚR pre dopracovanie na plný profil dvoch úsekov (Rakovčik-Radoma, Giraltovce-Kuková) v prípade, že padne rozhodnutie o ďalšej príprave na plný profil. Aktualizácia EIA na úseku R4 št. hr. SR/PR – Hunkovce (10/2023 koniec platnosti súčasnej EIA), začatie procesov vedúcich k riešeniu projektu ako verejno – súkromného partnerstva (PPP).

Gestor: MDV SR

Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš, SPR Horný Zemplín

- **Obnova a rozvoj železničnej infraštruktúry**

Zdôvodnenie: Na základe dokumentu Ministerstva dopravy SR „Priority v obnove a rozvoji železničnej infraštruktúry z r.2021 (porov. <https://www.mindop.sk/priority/zeleznice>) sú uvádzané priority jednotlivých železničných úsekov v 4 kategóriách (kategória 1 – Revitalizácia tratí v zlom stave, kategória 2 – Odstraňovanie úzkych miest a diaľkové riadenie dopravy, kategória 3 - Modernizácia siete TENT-T, kategória 4 - Ostatný rozvoj) v detailnom členení podľa miery urgency na nižšej úrovni pri každom projekte aj s odhadovanými investičnými nákladmi. Z úsekov na území SPR Šariš majú vysokú prioritu úseky

- v rámci kategórie 1: Kysak-Prešov, *Prešov-Lipany, Humenné-Strážske, Bánovce-Strážske, Prešov-Kapušany*, v SPR Horný Zemplín *Humenné-Medzilaborce, Strážske-Kapušany, Humenné-Stakčín*,

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

- v rámci kategórie 2 v rámci odstraňovania úzkych miest žiadne s vysokou prioritou, ale v rámci podkategórie riadenia diaľkovej dopravy sú to úseky: *Prešov-Kapušany, Strážske-Kapušany, Humenné-Strážske*,
- v rámci kategórie 3: *Kysak-Prešov, Prešov-Lipany, Lipany-Plaveč*,

Cieľ: Zlepšenie parametrov železničnej dopravy (vozidlá, infraštruktúra), konkrétne v podobe nákupu nových železničných vozidiel a v oblasti obnovy je to: revitalizácia tratí v kategórii 1, modernizácia v riadení diaľkovej dopravy v kategórii 2, modernizácia siete TENT-T (zabezpečenie ETCS - jednotného európskeho systému zabezpečenia jazdy vlakov).

Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš, SPR Horný Zemplín

Tematické integrované územné investície (C)
= doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚ:
C1.1 Rozvoj kvality doplnkovej infraštruktúry verejnej dopravy v SPR Šariš v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR s presahom na Horný Zemplín
Cieľ politiky súdržnosti
Primárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Sekundárny: 3 – Prepojenejšia Európa
Priorita Programu SK: 2P 3. Udržiateľná mestská mobilita
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.8. Podpora udržiateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka (EFRR)
Opatrenia Programu SK: 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
Zdôvodnenie: Pre kvalitnú a efektívnu infraštruktúru integrovanej verejnej dopravy je dôležité dobudovať al. modernizovať kľúčové miesta infraštruktúry VOD napr. prestupné terminály, zastávky a záchytné parkoviská, zavádzanie opatrení preferencie VOD). Jednotliví aktéri rozvoja dopravného systému účelne nadviažu svojimi investičnými aktivitami na súbor opatrení integrovaného dopravného systému na území SPR Šariš (s prepojením na SPR Horný Zemplín).
Cieľ projektov IÚ:
• Zvýšenie prístupnosti a atraktivity verejnej osobnej dopravy s cieľom zvýšenia podielu verejnej osobnej dopravy na dĺžke prepravnej práce a zníženie podielu individuálnej automobilovej dopravy. • Zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie v sídlach (zníženie hlukovej záťaže, vibrácií, prašnosti a produkcie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov). • Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou osobnou dopravou. • Zlepšenie dopravnej infraštruktúry a vytvorenie predpokladov pre zavedenie komplexných zmien v organizácii verejnej dopravy v sídlach. • Eliminácia častých kongescií - zníženie časových strát a negatívnych externalít z dopravy.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:
• Cieľom je systémovou integráciou jednotlivých dopravných systémov verejnej hromadnej osobnej dopravy, ich lepšou organizáciou a vybavením vytvoriť podmienky pre atraktívnu udržiateľnú mobilitu.
Popis aktivít projektov IÚ:
• Výstavba a modernizácia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy v SPR Šariš a v SPR Horný Zemplín (napr. prestupných terminálov, zastávok a záchytných parkovísk, zavádzanie opatrení preferencie VOD a iné)
Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:
• obnova a modernizácia a vozidiel prímestských doprav (autobusy na alternatívny pohon vrátane súvisiacej plniacej a nabíjacej infraštruktúry); • výstavba a modernizácia infraštruktúry VOD (napr. prestupných terminálov, zastávok a záchytných parkovísk, zavádzanie opatrení preferencie VOD), • zabezpečenie tarifných, informačných a dispečerských systémov.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (pre SPR Šariš a SPR Horný Zemplín)
Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš a SPR Horný Zemplín

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.1** Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.8

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO60 Veľkomestá a mestá s novými alebo modernizovanými digitalizovanými systémami mestskej dopravy (veľkomestá a mestá)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na Stratégie)
- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet)
- SOI19 Počet vybudovanej a modernizovanej infraštruktúry na podporu verejnej osobnej dopravy (počet)
- SOI20 Počet vybudovaných a modernizovaných technických základní na opravu a údržbu vozového parku verejnej osobnej dopravy (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR62 Používatelia novej alebo modernizovanej verejnej dopravy za rok (používatelia/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

C1.2 Zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie ciest II. a III. triedy v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Šariš a SPR Horný Zemplín

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 3 – Prepojenejšia Európa

Sekundárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 3P1. Doprava

Špecifický cieľ Programu SK: RSO3.2 – Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy, vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility

Opatrenia Programu SK: 3.2.3 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy

Zdôvodnenie: Cesty II. a III. triedy v správe Správy a údržby ciest Prešovského samosprávneho kraja vrátane mostných objektov sú kľúčovým nástrojom cestnej mobility v kraji. Vhodným prepojením investícií v oblasti integrovaného dopravného systému s výstavbou a modernizáciou ciest II. a III. triedy bude zabezpečená optimalizácia mobility v SPR Šariš a v SPR Horný Zemplín

Cieľ projektov IÚI:

- Modernizácia, rekonštrukcia a výstavba regionálnych ciest, a to v súlade s PUM regiónu PSK a investičným plánom SÚC PSK v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR.
- Zvýšenie mobility a kapacity ciest na exponovaných úsekoch.
- Zníženie časových strát a prevádzkových nákladov.
- Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, zlepšenie dopravného prepojenia medzi okresmi (i kraji).
- Zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie v intraviláne miest a obcí.
- Vytváranie predpokladov pre zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov.
- Zlepšenie mobility obyvateľstva a potenciálu rastu zamestnanosti, vrátane rastu zamestnanosti u obyvateľov MRK.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti bude podporené investíciami do rekonštrukcie, modernizácie a výstavby regionálnych ciest, a to v súlade s PUM PSK. Podpora bude realizovaná v oblastiach ako rekonštrukcia, modernizácia a výstavba ciest II. a III. triedy, prestavba križovatiek, budovanie obchvatov miest a obcí a rekonštrukcia mostov.

Prioritne podpora bude smerovaná do ciest zlepšujúcich prístupnosť k sieti TEN-T, ciest vedúcich k terminálom integrovanej osobnej prepravy (napr. k železničným staniciam) a k okresom, kde neexistuje cesta I. triedy, ako aj pridružená výstavba cyklistickej komunikácie (prechody pre chodcov, prejazdy pre cyklistov, atď.) a pešej dopravy za účelom zvýšenia bezpečnosti účastníkov cestnej premávky.

Popis aktivít projektov IÚI:

- rekonštrukcia, modernizácia a výstavba ciest II. a III. triedy, prestavba križovatiek, budovanie obchvatov miest a obcí a rekonštrukcia mostov na území SPR Šariš a v SPR Horný Zemplín

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- výstavba a modernizácia ciest II. a III. triedy

Oprávnení žiadatelia: PSK, SÚC PSK

Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš a SPR Horný Zemplín

Súladi s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.1** Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO3.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO46 Dĺžka rekonštruovaných alebo modernizovaných ciest – mimo TENT (km)
- RCO54 Nové alebo modernizované intermodálne spojenia (intermodálne spojenia)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR55 Používatelia novovybudovaných, rekonštruovaných, zlepšených alebo modernizovaných ciest za rok (cestujúci-km/rok)
- RCR56 Časové úspory vďaka lepšej cestnej infraštruktúre (osobodni/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

C1.3 Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Šariš a SPR Horný Zemplín

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 3 – Prepojenejšia Európa

Sekundárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 3P1. Doprava

Špecifický cieľ Programu SK: Špecifický cieľ RSO3.2 – Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy, vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility

Opatrenia Programu SK: 3.2.4 Miestne komunikácie

Zdôvodnenie: Na dopravnú infraštruktúru modernizovaných a vybudovaných ciest I., II. a III. triedy a R4 je potrebné vybudovať a modernizovať existujúce miestne komunikácie v rámci zlepšenia regionálnej obslužnosti

vyššieho významu. Jednotliví vlastníci a správcovia miestnych komunikácií svojimi investičnými opatreniami prispievajú k optimalizácii mobility v kraji v nadväznosti na cestné komunikácie vyššieho významu.

Cieľ projektov IÚI:

- Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií a mostov v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Šariš a Horný Zemplín
- Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti.
- Znižovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie v intraviláne miest a obcí.
- Zlepšenie životných podmienok v obciach s prítomnosťou MRK.
- Zlepšenie dopravnej mobility obyvateľstva.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Podpora bude smerovaná na miestne komunikácie ako významný prvok regionálnej obslužnosti ako preťažov ciest vyššieho významu obcami, ale často aj ako jedinej infraštruktúrnej ponuky dopravnej obslužnosti územia pri zohľadnení podobných kritérií ako pre cesty II. a III. triedy (bezpečnosť cestnej premávky, napojenosť na cesty vyššej triedy, dostupnosť sociálnej/zdravotnej infraštruktúry a zlepšenie sociálno-ekonomickej situácie obcí MRK). Modernizácia miestnych komunikácií, jej mostných objektov a súčastí posilní infraštruktúru pre trvalo udržateľné formy dopravy – verejnú osobnú dopravu, integrovanú dopravu, pešiu a cyklistickú dopravu

Popis aktivít projektov IÚI:

- výstavba a modernizácia miestnych komunikácií a jej mostných objektov a súčastí v SPR Šariš a Horný Zemplín

Typy aktivít projektov IÚI:

- výstavba a modernizácia miestnych komunikácií

Oprávnení žiadateľa: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš a SPR Horný Zemplín

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.1** Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO3.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO46 Dĺžka rekonštruovaných alebo modernizovaných ciest – mimo TENT (km)
- RCO54 Nové alebo modernizované intermodálne spojenia (intermodálne spojenia)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR55 Používatelia novovybudovaných, rekonštruovaných, zlepšených alebo modernizovaných ciest za rok (cestujúci-km/rok)
- RCR56 Časové úspory vďaka lepšej cestnej infraštruktúre (osobodni/rok)

Názov projektového balíka IÚI: C 1.4 Podpora cyklo dopravy v SPR Šariš v širšej nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa Sekundárny: 3 – Prepojenejšia Európa / 5 - Európa bližšie k občanom
Priorita Programu SK: 2P3 Udržateľná mestská mobilita
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.8. Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka (EFRR)
Opatrenia Programu SK: 2.8.2 Podpora cyklo dopravy
Zdôvodnenie: Územím SPR Šariš prechádza dominantná časť trasy medzinárodného významu Eurovelo 11, ktorá je čiastočne vybudovaná, no chýbajú jej dôležité prepájajúce úseky (napr. Košice/ Prešov, Sabinov – Lipany, Plavnica - Muszyna). Aktuálne Správa a údržba ciest PSK zastrešuje dobudovanie týchto chýbajúcich úsekov a radí ich medzi svoje priority. V rámci navrhovanej siete cyklistických trás (Kostrovej siete PSK) sú rovnako tak definované kľúčové prepojenia sídiel v SPR Šariš, z ktorých viaceré môžu slúžiť aj ako možnosť pre nemotorovú cyklo dopravu.
Cieľ projektov IÚI: • Zvýšenie významu cyklo dopravy pre mestskú a prímestskú mobilitu a ostatnú regionálnu mobilitu. • Podpora cyklistickej dopravy a opatrenia na zvýšenie bezpečnosti cyklistov. • Odľahčenie prepravy IAD. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: • Vybudovať alebo rekonštruovať cyklistické trasy určené na cyklo dopravu do zamestnania v obciach a priľahlých územiach. <i>Intervencie budú smerovať do tvorby liniovej cyklistickej infraštruktúry, do prvkov dopravného upokojuvania a do systémov zdieľaných bicyklov (vrátane ebicyklov a e-kolobežíek), do odstavných zariadení pre bicykle, do drobnej cyklo dopravnéj infraštruktúry, vrátane úpravy súvisiacich verejných priestorov, ako aj do vzdelávania a získavania dát potrebných pre rozhodovanie a monitoring cyklistickej dopravy.</i> <i>Intervencie budú v súlade so špecifickým plánovaním/strategickými dokumentmi na regionálnej a miestnej úrovni (ako napr. PUM na regionálnej úrovni a iné plánovacie a strategické dokumenty relevantné pre oblasť cyklo dopravy na miestnej úrovni) a budú dopĺňať investície do oblasti cyklo infraštruktúry z POO).</i>
Popis aktivít projektov IÚI: • podpora cyklistickej a inej nemotorovej dopravy v SPR Šariš, • zvyšovanie povedomia o cyklo doprave, kampane na informovanie verejnosti o prínosoch cyklo dopravy. Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko: • podpora cyklistickej a inej nemotorovej dopravy, • zvyšovanie povedomia o cyklo doprave, kampane na informovanie verejnosti o prínosoch cyklo dopravy.
Oprávnení žiadatelia: obce, PSK - SÚC
Miesto realizácie: Prešovský kraj, SPR Šariš
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030
Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja • Špecifický cieľ 3.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.8 <i>(plnenie k r.2029)</i>
Ukazovatele výstupu • RCO58 Podporovaná špecializovaná cyklistická infraštruktúra (km) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR64 Používatelia špecializovanej cyklistickej infraštruktúry za rok (používatelia/rok)

Iné zdroje pre IPB C:

Národné projekty týkajúce sa budovania diaľnic, rýchlostných komunikácií a ciest I. triedy – Ministerstvo dopravy SR

- Rozpočtové prostriedky obcí, miest a ostatných socio-ekonomických partnerov v rámci projektov v oblasti zlepšenia dopravnej obslužnosti
- Cezhraničný program Interreg SK-PL (Priorita 2. Prepojenejšie pohraničie)
- Dopytovo orientované výzvy pre dobudovanie priemyselnej infraštruktúry (najmä hnedých priemyselných parkov a v kontexte pripravovanej novely o dotáciách) – Ministerstvo hospodárstva SR

INTERREG Poľsko - Slovensko

Priorita 2. Prepojenejšie pohraničie

Špecifický cieľ 2.2.1.: Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility

Vybrané typy aktivít:

1. zlepšenie kvality cestnej infraštruktúry cezhraničného charakteru so zohľadnením aspektov udržateľnej dopravy,
2. zlepšenie dostupnosti atraktivít cestovného ruchu s cezhraničným významom zavedením verejnej dopravy a/alebo iných ekologických dopravných prostriedkov v mimomestských oblastiach.

Plán obnovy a odolnosti SR:

KOMPONENT 3: Udržateľná doprava

Cieľ: Vytvoriť čistejší, inteligentnejší, bezpečnejší a efektívnejší dopravný sektor. Cieľom je prostredníctvom opatrení a inteligentných riešení, vychádzajúcich z analýzy dát a simulácií, zvýšiť podiel ekologických foriem dopravy, zvýšiť počet cestujúcich v železničnej a verejnej osobnej doprave, objem prepraveného tovaru v ekologickej intermodálnej doprave ako aj podporiť budovanie infraštruktúry pre alternatívne pohony, čím sa zníži produkcia CO₂ v doprave a zlepši kvalita ovzdušia.

- Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy.
- Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy
- Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy.
- Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Intervencia LEADER 2023 -2027

TYP PODPORY: PRIORITA 3 - Rozvoj obcí, miestnej infraštruktúry, základných služieb a spoločenského a komunitného života

podpora rozvoja miestnej verejnej infraštruktúry napr.: cesty III. triedy, miestne komunikácie a miestnych základných služieb (v oblasti voľného času a kultúry, občianska a technická vybavenosť, smart riešenia v nadväznosti na prístup ku kvalitným verejným službám a kvalitnej infraštruktúre),

- Aktivita: Rozvoj miestnej verejnej infraštruktúry
- Aktivita: Rozvoj miestnych základných služieb obcí

TYP PODPORY: PRIORITA 4 Podpora sociálno – ekonomického zdieľania vertikálnych služieb na území MAS

- integrácia aktivít prostredníctvom spoločného zdieľania strojov a zariadení, podpora spolupráce pri vykonávaní každodenných činností v rozsahu, ktorý nedosahujú partneri, pokiaľ pôsobia samostatne.

Aktivita: zdieľanie strojov a zariadení, ktoré súvisia s poskytovaním služieb verejno – prospešného charakteru, ako napr.: zariadenia na komunálnu techniku, zariadenia na údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov, a pod.

Schéma pomoci pre najmenej rozvinuté okresy (10 z 13 okresov PSK)

- podpora v oblasti všeobecnej infraštruktúry - napr. projektové a geodetické práce na začatie budovania inžinierskych sietí, vypracovanie PD na vjazd do priemyselnej zóny a pod., v oblasti schémy pre podnikateľov – napr. obstaranie technológie, MTZ – výstavba alebo rekonštrukcia – prípojok pre firmy alebo zóny a i.)

Integrovaný projektový balík

D. Prepojený zelený Spiš

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priorita a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB D
D1 Rozvoj udržateľnej a integrovanej verejnej dopravy v SPR Spiš	Priorita: 2P3. Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
D1.1 Rozvoj kvality doplnkovej infraštruktúry verejnej dopravy v SPR Spiš	Priorita: 2P3. Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
D1.2 Zlepšenie regionálnej mobility v SPR Spiš prostredníctvom modernizácie ciest II. a III. triedy v nadväznosti na priemyselné parky a strediská CR	Priorita: 3P1. Doprava Opatrenie 3.2.3 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy
D1.3 Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií v SPR Spiš v nadväznosti na priemyselné parky a strediská CR	Priorita: 3P1. Doprava Opatrenie 3.2.4 Miestne komunikácie
D1.4 Podpora cyklo dopravy v SPR Spiš	Priorita: 2P3: Udržateľná mestská mobilita Opatrenie 2.8.2 Podpora cyklo dopravy
D1.5 Podpora smart dopravného systému prostredníctvom inteligentného sčítania dopravy	Priorita: 1P1. Veda, výskum a inovácie Opatrenie 1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov

Východiskový stav:

Integrovaný projektový balík sa zameriava na SPR Spiš, ktorý sa nachádza v Prešovskom kraji. Zvlášť sa sústreďuje na špecifický polycentrický región Vysoké Tatry a jeho príslušné obce. Na tomto území už niekoľko rokov pretrvávajú čoraz vyšší nápor turistov. Najčastejšie to sú víkendy počas celého roka za priaznivého počasia, rôzne sviatky a prázdniny. Výsledkom je, že doprava v Tatrách kolabuje. Tvorí sa dlhé zápchy a parkoviská sú preplnené už v skorých ranných hodinách. Dopĺňa na to najmä cestná infraštruktúra, ktorá je pod neustálym tlakom z návalu automobilov. Dochádza k degradácii kvality infraštruktúry a celkového komfortu. Nehovoriac o tom, že pri takom množstve automobilov sa do ovzdušia uvoľňuje oveľa väčšie množstvo výfukových plynov, čo pre územie národného parku naráža na limity ekologickej únosnosti územia.

Zachovaný ekosystém na veľkom území si vyžaduje ochranu, ktorá je vyjadrená najmä zriadením Tatranského národného parku. Je verejným záujmom zachovať prírodné bohatstvo tohto regiónu a pohybovať sa v ňom tak, aby toto bohatstvo ostalo zachované aj pre budúce generácie. Naproti tomu je nevyhnutné umožniť život obyvateľov, ktorí tu môžu žiť, pracovať a poskytovať služby tým, ktorí prichádzajú za zdravím alebo rekreáciou. Tu treba hľadať rovnováhu, ktorej narušením hrozí nenávratné poškodenie klimatického prostredia Vysokých Tatier.

Integrovaný projektový balík v tomto prípade slúži na zmiernenie nevyhovujúcej a preťaženej dopravnej situácie v regióne Spiš. A zároveň, keďže sa jedná o región, v ktorom sa nachádza najstarší národný park na Slovensku, je potrebné z neho vytvoriť „zelenšie“ miesto. Dosiahnutie cieľového stavu spočíva v zavedení integrovanej, udržateľnej, ekologickej a inteligentnej dopravnej obslužnosti, ktorá bude pre turistov atraktívna. Udržateľná doprava musí zohľadňovať viaceré kritériá ako napríklad: zavedenie ekologickej inteligentnej dopravy, vytvorenie integrovaného dopravného systému, potreba previazanosti verejnej hromadnej a turistickej dopravy, regulovanie využívania prístupových ciest do regiónu, rešpektovanie skutočností, že ide o dopravu v národnom parku. Nemožno opomenúť aj rozvoj statickej dopravy, pešej turistiky a cykloturistiky, ktorá má v tomto regióne svoje opodstatnené miesto. Nastolenie stavu udržateľnej mobility si žiada najmä rovnováhu medzi potrebami a požiadavkami bývajúcich a v regióne pracujúcich obyvateľov, zachovania vysoko hodnotného životného prostredia regiónu a potrebami a požiadavkami obyvateľov okolitých regiónov a krajín, ktorí v tomto vysokohodnotnom území chcú nájsť rekreáciu alebo posilniť svoje zdravie prostredníctvom turistiky alebo služieb kúpeľníctva, pričom tieto aktivity predstavujú hlavný zdroj príjmov tu bývajúceho a pracujúceho obyvateľstva.

Zdôvodnenie :

D1 Rozvoj udržateľnej a integrovanej verejnej dopravy v SPR Spiš

Preprava cestujúcich je sekundárnou potrebou, ktorá je nevyhnutná k plneniu primárnych potrieb obyvateľstva, i ako doprava do zamestnania, za vzdelaním, za zdravotnou starostlivosťou, za ďalším občianskym vybavením, za oddychom, kultúrou, rekreáciou a mnohým ďalším. Pre uspokojenie týchto požiadaviek je povinnosťou budovať podmienky pre kvalitné a spoľahlivé premiestnenie sa k týmto cieľom.

Ciele cestujúcej verejnosti majú zásadný vplyv na hospodársky a ekonomický rozvoj daného regiónu, kvalitu života občanov, ich životnú úroveň a životné prostredie v ktorom žijeme. Možnosť premiestniť sa do miesta zamestnania je dnes kľúčovou úlohou systému verejnej hromadnej osobnej dopravy. To si vyžaduje na jednej strane zamestnanec, ale taktiež v prípade záujmu investorov pri budovaní nových pracovných miest, aj nový zamestnávateľ. Týmto spôsobom zásadne zasahuje doprava do zdravého fungovania regiónov na území celej Slovenskej republiky.

Integrovaný systém verejnej osobnej dopravy garantujúci premiestnenie sa za svojimi povinnosťami musí byť základnou a spoľahlivou službou každodenného života. Garantované prestupy medzi jednotlivými druhmi dopravy, v tomto prípade najmä medzi prímestskou autobusovou dopravou, železničnou dopravou a mestskou hromadnou dopravou, musia byť samozrejmosťou pre cestujúcu verejnosť spoliehajúcu sa na systém verejnej osobnej dopravy. Okrem tejto zásadnej vlastnosti, nemenej dôležitou je aj technické zabezpečenie. Kvalitná infraštruktúra je elementárnou nutnosťou spoľahlivého systému. Prestupové uzly, záchytné parkoviská, parkoviská „Park and Ride“, „Bike and Ride“, podmienky pre zdieľanú dopravu, zastávky a stanice, dopravné prostriedky a ich technická vybavenosť musia spĺňať kvalitatívne kritériá, ktoré nebudú odrádzať cestujúcich pri výbere dopravného prostriedku, ale práve naopak, motivujú ich k ďalšiemu využitiu verejnej dopravy. K takejto infraštruktúre patrí samozrejme, okrem cestujúcimi využívaného materiálneho vybavenia aj to ostatné, ktoré potrebuje k poskytnutiu služby dopravca. Ak je týmto poskytovateľom dopravca zabezpečujúci službu vo verejnom záujme, potrebuje k svojej činnosti napríklad centrálny dispečing, rozhranie pre informačné systémy, tarifnú vybavenosť vozidlového

parku a ďalšie softvérové rozhrania pre inteligentné systémy, príp. ďalšie vybavenie pre objednávateľov týchto služieb, ktorými sú mestá, obce, samosprávne kraje a Ministerstvo dopravy SR.

Ďalšou, nie menej podstatnou oblasťou fungujúceho systému, je dopravná cesta, ktorú pre svoju jazdu používajú autobusy alebo vlaky. Modernizovať, rekonštruovať a budovať dopravnú cestu je taktiež základnou požiadavkou pre dosiahnutie cieľa, ktorým je integrovaný dopravný systém vrátane modernizácie vozidiel verejnej dopravy s predpokladmi na znižovanie emisií.

Úlohou integrovaného projektového balíka je vybudovať integrovaný dopravný systém, ktorý bude dostupný všetkým obyvateľom a vytvorí také podmienky, ktoré presvedčia potenciálnych cestujúcich pre voľbu módu verejnej osobnej dopravy pri cestách za svojimi povinnosťami. Vytvorenie fungujúceho integrovaného dopravného systému je predpokladom odľahčenia individuálnej dopravy najmä v oblasti Vysokých Tatier, ale aj v iných častiach Prešovského kraja.

Kľúčové východiská pre IÚI D na úrovni Ministerstva dopravy SR:

- **Preložka cesty I/66**

Zdôvodnenie: Na skrátenie vzájomnej časovej dostupnosti miest a regiónov Slovenskej republiky je potrebné budovanie obchvatov a preložiek ciest I. triedy, najmä v úsekoch s nevyhovujúcimi technickými a kapacitnými parametrami a tam, kde sa neuvažuje s trasovaním ťahov TEN-T. Dokument MD SR „Priority vo výstavbe cestnej infraštruktúry“ (sept. 2020, porov. <https://www.mindop.sk/priority/cesty>) prioritizuje výstavbu a modernizáciu cestných úsekov podľa 4 skupín priorít (1. dopravná priorita, 2. rekonštrukcia ciest 1. triedy, 3. TEN-T CORE, 4. ostatné prioritizované projekty).

Obchvaty a preložky vrátane cesty **I/66** sú obsiahnuté aj medzi kľúčovými projektami na dosiahnutie želaného stavu na skrátenie vzájomnej časovej dostupnosti miest v rámci dokumentu Národný investičný plán SR na roky 2018-2030 (<https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/narodny-investicny-plan/dokumenty/index.html> resp. priamy odkaz <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/03-NIP-SR-Vlastny-material-2018-04-25.pdf>).

Cesta I/66 v úseku **Poprad-Huncovce** je podľa dokumentu Priority vo výstavbe cestnej infraštruktúry jednou z 8 úsekov diaľnic a ciest v rámci dopravných priorít (1.), pri ktorej bola už dnes naplnená kapacita súčasnej cesty na viac ako 85 % (konkrétne 99%) s plánovaným začiatkom preložky v r. 2025, pričom úsek **I/66 Huncovce-Kežmarok (preložka)** je naplnený na 106% a má jeden z najvyšších ukazovateľov analýzy nákladov a úžitkov CBA (BCR) zo všetkých dopravných priorít v hodnote 1,3 (t.j. prínosy podstatne – o 30% - prevyšujú náklady), ako aj pomerne vysokú spoločenskú prioritu. Úsek **I/66 Kežmarok – I/77 Spišská Belá** je aj v tretej skupine spoločenských priorít. Na preložku cesty 1. triedy č. 66 (**Veľká Lomnica – Kežmarok**) je aktuálne vydané územné rozhodnutie a nositeľom realizácie tejto investície je Slovenská správa ciest.

Víziou zo strany PSK je aj žiadaná modernizácia týchto úsekov ciest 1. triedy:

- I/66 v úseku **Spišská Belá – Podspády** (št. hranica)
- I/77 v úseku **Spišská Belá – Stará Ľubovňa**
- I/68 v úseku **Stará Ľubovňa – Mníšek n/Popradom**
- I/68 v úseku **Stará Ľubovňa – Ľubotín – Lipany** (vrátane plánovaných obchvatov obcí) – už sa realizuje 1. etapa

Cieľ: Skrátenie časovej dostupnosti sídiel v SPR Spiš prostredníctvom budovania obchvatov, preložiek ciest 1. triedy a modernizácie ciest.

Popis aktivít: porov. cit. dokument

Gestor: MD SR, Slovenská správa ciest

Miesto realizácie: SPR Spiš

- **Obnova a rozvoj železničnej infraštruktúry**

Zdôvodnenie: Na základe dokumentu Ministerstva dopravy SR „Priority v obnove a rozvoji železničnej infraštruktúry z r. 2021 (porov. <https://www.mindop.sk/priority/zeleznice>) sú uvádzané priority jednotlivých železničných úsekov v 4 kategóriách (kategória 1 – Revitalizácia tratí v zlom stave, kategória 2 – Odstraňovanie úzkych miest a diaľkové riadenie dopravy, kategória 3 - Modernizácia siete TENT-T, kategória 4 - Ostatný rozvoj) v detailnom členení podľa miery urgency na nižšej úrovni pri každom projekte aj s odhadovanými investičnými nákladmi. Z úsekov na území SPR Spiš majú vysokú prioritu úseky:

- v rámci kategórie 1: Poprad – Štrba, Poprad – Spišská Nová Ves, Poprad – Stará Ľubovňa,

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

- v rámci kategórie 2: v rámci odstraňovania úzkych miest žiadne s vysokou prioritou, ale v rámci podkategórie riadenia diaľkovej dopravy sú to úseky: Poprad – Štrba (Lučivná) (=TENT ETCS ako aj TENT modernizácia), Poprad – Plaveč – PL,
- v rámci kategórie 3: Poprad – Štrba (Lučivná), Poprad – Spišská Nová Ves, Poprad – Plaveč – PL.

Víziou zo strany PSK je aj žiadaná modernizácia rozšírenie národnej a regionálnej železničnej dopravy v týchto úsekoch:

- Modernizácia železničnej trate L. Mikuláš - Poprad – Košice (prioritne v úseku Poprad - Tatranská Štrba a Poprad – Sp. Nová Ves vrátane rekonštrukcie železničného podjazdu v meste Poprad), čo sa už sčasti aj realizuje a je to obsiahnuté aj v strategickom dokumente MDVaSR vyššie v daných kategóriách,
- Modernizácia TEŽ Poprad – Štrbské Pleso (s cieľom zvýšenia prepravnej kapacity – zriadenie výhybní).
- Prestavba trate Studený Potok – Tatranská Lomnica na trať s duálnym rozchodom (1000 mm pre TEŽ a 1435 mm pre normálny rozchod).

Cieľ: Zlepšenie parametrov železničnej dopravy (vozidlá, infraštruktúra), konkrétne v podobe nákupu nových železničných vozidiel a v oblasti obnovy je to: revitalizácia tratí v kategórii 1, modernizácia v riadení diaľkovej dopravy v kategórii 2, modernizácia siete TENT-T (zabezpečenie ETCS - jednotného európskeho systému zabezpečenia jazdy vlakov).

Popis aktivít: porov. cit. dokument

Gestor: MD SR

Miesto realizácie: SPR Spiš

- **Modernizácia letiska Poprad-Tatry**

Zdôvodnenie: ktoré zabezpečujú prevažnú časť prepravných výkonov. Hlavnými nedostatkami letísk je funkčná zastaranosť a kapacitné obmedzenia letiskovej infraštruktúry, ktoré potláčajú možnosti ich ďalšieho rozvoja s priamym previazaním na prínosy pre rozvoj štátu a regiónu. Prínosom k rozvoju letísk, ale aj leteckej dopravy môže byť zabezpečenie napojenia letísk železničnou dopravou.

Cieľ: Modernizácia a údržba letiskovej infraštruktúry komplexná rekonštrukcia pohybových plôch najmä letísk zaradených do siete TEN-T

Popis aktivít: porov. Národný investičný plán SR na roky 2018-2030 (<https://www.mirri.gov.sk/sekcie/investicie/narodny-investicny-plan/dokumenty/index.html>) resp. priamy odkaz <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2018/10/03-NIP-SR-Vlastny-material-2018-04-25.pdf>)

Gestor: MD SR

Miesto realizácie: SR (Prešovský samosprávny kraj, SPR Spiš)

Tematické integrované územné investície (D) = doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI:
D1.1 Rozvoj kvality doplnkovej infraštruktúry verejnej dopravy v SPR Spiš
Cieľ politiky súdržnosti
Primárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Sekundárny: 3 – Prepojenejšia Európa, Cieľ politiky 1 - Inteligentnejšia Európa
Priorita Programu SK: 2P3. Udržateľná mestská mobilita
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.8. Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka (EFRR)
Opatrenia Programu SK: 2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy
Zdôvodnenie: Spišský, zvlášť Tatranský región má jednoznačný medzinárodný význam v oblasti ponuky cestovného ruchu. Je vymedzený okresmi Poprad, Kežmarok, Levoča a Stará Ľubovňa. V mestách Vysoké Tatry (132%) a Svit (127%) je najväčší podiel denného a bývajúceho obyvateľstva, k čomu vo veľkej miere prispievajú predovšetkým turisti. Rovnako tak relatívne najväčšia je dochádzka do Svitú (71 % ekonomicky aktívnych obyvateľov), Vysokých Tatier (55 % ekonomicky aktívnych obyvateľov). Súčasný podiel v preprave osôb tak je značne v prospech individuálnej automobilovej dopravy (IAD), ktorej dopady na stav životného prostredia sú veľmi nepriaznivé. Udržateľná integrovaná doprava na území PSK je preto predpokladom pre zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie. Modernizácia a optimalizácia verejnej osobnej dopravy je

preto kľúčovým krokom k zmierneniu nárastu individuálnej automobilovej dopravy, a zároveň k zníženiu ekologických dopadov. Integrovaný dopravný systém (IDS) by mal v tomto smere zabezpečiť nadväznosť jednotlivých druhov verejnej hromadnej dopravy (napr. železničnej na prímestskú autobusovú dopravu, mestskú hromadnú dopravu atď.), posilnenie spojov, integrovanú tarifu, čím by sa zvýšila atraktivita verejnej osobnej dopravy a zároveň dobudovať infraštruktúru nevyhnutnú pre optimálne fungovanie verejnej dopravy v prospech cestujúcich za prácou, službami či oddychom. Udržateľná integrovaná doprava na území PSK je predpokladom pre zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie a znižovanie emisií na území Prešovského kraja.

Pre kvalitnú a efektívnu infraštruktúru integrovanej verejnej dopravy je dôležité dobudovať al. modernizovať kľúčové miesta infraštruktúry VOD napr. prestupné terminály, zastávky a záchytné parkoviská, zavádzanie opatrení preferencie VOD). Jednotliví aktéri rozvoja dopravného systému účelne nadviažu svojimi investičnými aktivitami na súbor opatrení integrovaného dopravného systému na území SPR Spiš.

Ciele projektov IÚI:

- Vytvorenie podmienok pre udržateľnú mobilitu a verejnú dopravu v SPR Spiš.
- Zvýšenie prístupnosti a atraktivity verejnej osobnej dopravy s cieľom zvýšenia podielu verejnej osobnej dopravy na dĺžke prepravnej práce a zníženie podielu individuálnej automobilovej dopravy.
- Zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie (zníženie hlukovej záťaže, vibrácií, prašnosti a produkcie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov).
- Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou osobnou dopravou.
- Zlepšenie dopravnej infraštruktúry a vytvorenie predpokladov pre zavedenie komplexných zmien v organizácii verejnej dopravy v SPR Spiš.
- Eliminácia častých kongescií - zníženie časových strát a negatívnych externalít z dopravy.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Cieľom je systémovou integráciou jednotlivých dopravných systémov, ich lepšou organizáciou a vybavením vytvoriť podmienky pre atraktívnu udržateľnú mobilitu.

Popis aktivít projektov IÚI:

- Výstavba a modernizácia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy (napr. prestupných terminálov, zastávok a záchytných parkovísk, zavádzanie opatrení preferencie VOD a iné)

Typy aktivít v rámci opatrenia:

- obnova a modernizácia Infraštruktúry zahŕňajúcej dopravné prostriedky zabezpečujúce dopravnú obsluhu a ich technického vybavenia,
- výstavba a modernizácia infraštruktúry VOD (napr. prestupných terminálov, zastávok a záchytných parkovísk, zavádzanie opatrení preferencie VOD);
- zabezpečenie tarifných, informačných a dispečerských systémov.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko pre územie SPR SPIŠ

Miesto realizácie: SPR Spiš

Súladi s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.1** Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obsluhy v kraji v nadväznosti na budovanie IDS

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.8

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO60 Veľkomestá a mestá s novými alebo modernizovanými digitalizovanými systémami mestskej dopravy (veľkomestá a mestá)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou,

implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet) • SOI19 Počet vybudovanej a modernizovanej infraštruktúry na podporu verejnej osobnej dopravy (počet) • SOI20 Počet vybudovaných a modernizovaných technických základní na opravu a údržbu vozového parku verejnej osobnej dopravy (počet) Ukazovatele výsledku • RCR62 Používatelia novej alebo modernizovanej verejnej dopravy za rok (používatelia/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

D1.2 Zlepšenie regionálnej mobility v SPR Spiš prostredníctvom modernizácie ciest II. a III. triedy v nadväznosti na priemyselné parky a strediská CR

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 3 – Prepojenejšia Európa

Sekundárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 3P1. Doprava

Špecifický cieľ Programu SK: RSO3.2 – Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy, vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility

Opatrenia Programu SK: 3.2.3 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy

Zdôvodnenie: Cesty II. a III. triedy v správe Správy a údržby ciest Prešovského samosprávneho kraja vrátane mostných objektov sú kľúčovým nástrojom cestnej mobility v kraji. Vhodným prepojením investícií v oblasti integrovaného dopravného systému s výstavbou a modernizáciou ciest II. a III. triedy bude zabezpečená optimalizácia mobility v SPR Spiš.

Ciele projektov IÚI:

- Zvýšenie mobility a kapacity ciest na exponovaných úsekoch.
- Zníženie časových strát a prevádzkových nákladov.
- Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, zlepšenie dopravného prepojenia medzi okresmi (i kraji).
- Zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie v intraviláne miest a obcí.
- Vytváranie predpokladov pre zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov.
- Zlepšenie mobility obyvateľstva a potenciálu rastu zamestnanosti, vrátane rastu zamestnanosti u obyvateľov MRK.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti bude podporené investíciami do rekonštrukcie, modernizácie a výstavby regionálnych ciest.

Popis aktivít projektov IÚI:

- Modernizácia, rekonštrukcia a výstavba regionálnych ciest, a to v súlade s PUM regiónu PSK a investičným plánom SÚC PSK v lokalitách ako napr. Levoča, Stará Ľubovňa s prepojením na Vysoké Tatry, obchvat Veľkej Lomnice, Kežmarku k priemyselnému parku a i.)
- Rekonštrukcia, modernizácia a výstavba ciest II. a III. triedy, prestavba križovatiek, budovanie obchvatov miest a obcí a rekonštrukcia mostov na území SPR Spiš

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti bude podporené investíciami do rekonštrukcie, modernizácie a výstavby regionálnych ciest, a to v súlade s PUM PSK. Podpora bude realizovaná v oblastiach ako rekonštrukcia, modernizácia a výstavba ciest II. a III. triedy, prestavba križovatiek, budovanie obchvatov miest a obcí a rekonštrukcia mostov.

Prioritne podpora bude smerovaná do ciest zlepšujúcich prístupnosť k sieti TEN-T, ciest vedúcich k terminálom integrovanej osobnej prepravy (napr. k železničným staniciam) a k okresom, kde neexistuje cesta I. triedy, ako aj pridružená výstavba cyklistickej komunikácie (prechody pre chodcov, prejazdy pre cyklistov, atď.) a pešej dopravy za účelom zvýšenia bezpečnosti účastníkov cestnej premávky.

Oprávnení žiadatelia: PSK, SÚC PSK Miesto realizácie: SPR Spiš
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030 Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja • Špecifický cieľ 3.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO3.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO46 Dĺžka rekonštruovaných alebo modernizovaných ciest – mimo TENT (km) • RCO54 Nové alebo modernizované intermodálne spojenia (intermodálne spojenia) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet) Ukazovatele výsledku • RCR55 Používatelia novovybudovaných, rekonštruovaných, zlepšených alebo modernizovaných ciest za rok (cestujúci-km/rok) • RCR56 Časové úspory vďaka lepšej cestnej infraštruktúre (osobodni/rok)

Názov projektového balíka IÚI: D 1.3 Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií v SPR Spiš v nadväznosti na priemyselné parky a strediská CR
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 3 – Prepojenejšia Európa Sekundárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 3P1. Doprava
Špecifický cieľ Programu SK: Špecifický cieľ RSO3.2 – Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy, vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility
Opatrenia Programu SK: 3.2.4 Miestne komunikácie
Zdôvodnenie: Na dopravnú infraštruktúru modernizovaných a vybudovaných ciest I., II. a III. triedy i R4 je potrebné vybudovať a modernizovať jestvujúce miestne komunikácie v rámci zlepšenia regionálnej obslužnosti vyššieho významu. Jednotliví vlastníci a správcovia miestnych komunikácií svojimi investičnými opatreniami prispievajú k optimalizácii mobility v kraji v nadväznosti na cestné komunikácie vyššieho významu.
Cieľ projektov IÚI: • Výstavba a modernizácia miestnych komunikácií v nadväznosti na R4, priemyselné parky a strediská CR v SPR Spiš • Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, • Znižovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie v intraviláne miest a obcí, • Zlepšenie životných podmienok v obciach s prítomnosťou MRK, • Zlepšenie dopravnej mobility obyvateľstva. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: • Podpora bude smerovaná na miestne komunikácie ako významný prvok regionálnej obslužnosti ako preťahov ciest vyššieho významu obcami, ale často aj ako jedinej infraštruktúrnej ponuky dopravnej obslužnosti územia pri zohľadnení kritérií: <i>bezpečnosť cestnej premávky, napojenosť na cesty vyššej</i>

triedy, dostupnosť sociálnej/zdravotnej infraštruktúry a zlepšenie sociálno-ekonomickej situácie obcí MRK. Modernizácia miestnych komunikácií, jej mostných objektov a súčasti posilní infraštruktúru pre trvalo udržateľné formy dopravy – verejnú osobnú dopravu, integrovanú dopravu, pešiu a cyklistickú dopravu
Popis aktivít projektov IÚI: - výstavba a modernizácia miestnych komunikácií a jej mostných objektov a súčasti v SPR Spiš Typy aktivít projektov IÚI: - výstavba a modernizácia miestnych komunikácií.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko pre územie SPR Spiš Miesto realizácie: SPR Spiš
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 3 – Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.1 – Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja Špecifický cieľ 3.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO3.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu - RCO46 Dĺžka rekonštruovaných alebo modernizovaných ciest – mimo TENT (km) - RCO54 Nové alebo modernizované intermodálne spojenia (intermodálne spojenia) - RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) - RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na - stratégie) - SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet) Ukazovatele výsledku - RCR55 Používatelia novovybudovaných, rekonštruovaných, zlepšených alebo modernizovaných ciest za rok (cestujúci-km/rok) - RCR56 Časové úspory vďaka lepšej cestnej infraštruktúre (osobodni/rok)
Názov projektového balíka IÚI: D1.4 Podpora cyklodopravy v SPR Spiš Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa Sekundárny: 3 – Prepojenejšia Európa / Cieľ politiky 5 - Európa bližšie k občanom Priorita Programu SK: 2P3 Udržateľná mestská mobilita Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.8. Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka (EFRR) Opatrenia Programu SK: 2.8.2 Podpora cyklodopravy Zdôvodnenie: Vzhľadom na dôležitosť nemotorovej dopravy v integrovanom dopravnom systéme ako prvku, ktorý výrazne prispieva k znižovaniu emisií, zvlášť v krajine a prírodne hodnotnom území, je projektový balík určený pre podporu cyklodopravy. V rámci navrhovanej siete cyklistických trás (Kostrovej siete PSK) sú definované kľúčové prepojenia sídiel v SPR Spiš, ktorých úseky môžu slúžiť aj ako možnosť pre nemotorovú cyklodopravu. Vybudované alebo rekonštruované cyklistické trasy budú určené na cyklodopravu, t.j. na pracovnú mobilitu, avšak aj mobilitu za službami a občianskou vybavenosťou.

Cieľ projektov IÚI:

- Zvýšenie významu cyklo dopravy pre mestskú a prímestskú mobilitu a ostatnú regionálnu mobilitu v SPR Spiš.
- Podpora cyklistickej dopravy a opatrenia na zvýšenie bezpečnosti cyklistov.
- Odľahčenie prepravy IAD.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- Vybudovať alebo rekonštruovať cyklistické trasy určené na cyklo dopravu do zamestnania v obciach a príslušných územiach.

Intervencie budú smerovať do tvorby liniovej cyklistickej infraštruktúry, do prvkov dopravného upokojuvania a do systémov zdieľaných bicyklov (vrátane ebicyklov a e-kolobežíek), do odstavných zariadení pre bicykle, do drobnej cyklo dopravného infraštruktúry, vrátane úpravy súvisiacich verejných priestorov, ako aj do vzdelávania a získavania dát potrebných pre rozhodovanie a monitoring cyklistickej dopravy.

Intervencie budú v súlade so špecifickým plánovaním/strategickými dokumentmi na regionálnej a miestnej úrovni (ako napr. PUM na regionálnej úrovni a iné plánovacie a strategické dokumenty relevantné pre oblasť cyklo dopravy na miestnej úrovni) a budú dopĺňať investície do oblasti cyklo infraštruktúry z POO.

Popis aktivít projektov IÚI:

- podpora cyklistickej a inej nemotorovej dopravy v SPR Spiš,
- zvyšovanie povedomia o cyklo doprave, kampane na informovanie verejnosti o prínosoch cyklo dopravy.

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora cyklistickej a inej nemotorovej dopravy,
- zvyšovanie povedomia o cyklo doprave, kampane na informovanie verejnosti o prínosoch cyklo dopravy.

Oprávnení žiadatelia: obce, PSK - SÚC

Miesto realizácie: SPR Spiš

Súladi s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- **Špecifický cieľ 3.1.1** Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.8

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO58 Podporovaná špecializovaná cyklistická infraštruktúra (km)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR64 Používatelia špecializovanej cyklistickej infraštruktúry za rok (používatelia/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

D1.5 Podpora smart dopravného systému prostredníctvom inteligentného sčítania dopravy

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 1 - Inteligentnejšia Európa

Sekundárny: 3 – Prepojenejšia Európa, Cieľ politiky 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 1P1. Veda, výskum a inovácie

Špecifický cieľ Programu SK: Špecifický cieľ: RSO1.2. Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy (EFRR)

Opatrenia Programu SK: 1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov

Zdôvodnenie: Jeden z nástrojov podpory rozvoja inteligentného riadenia/správy miest, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov a systémov riadenia kvality dopravy je inteligentné sčítanie dopravných prostriedkov prostredníctvom inteligentných smart sčítačov. Získané a vyhodnocované dáta v územiach s veľmi zhustenou dopravou a zároveň krajinne a prírodne hodnotných sú predpokladom pre navrhovanie opatrení pre zvyšovanie bezpečnosti účastníkov premávky, tvorbu parkovacích miest, avšak najmä pre zlepšenie stavu životného prostredia.

Ciele projektov IÚI:

- Zlepšenie manažmentu, bezpečnosti integrovanej dopravy a eliminácia znečistenia životného prostredia prostredníctvom analýzy údajov aj formou inteligentného sčítania dopravy.
- Zvýšenie kvality a odolnosti systémov a procesov integrovaného plánovania a riadenia verejnej dopravy.
- Skvalitnenie plánovania rozvoja cestnej infraštruktúry a riadenia a integrácie VOD s partnermi na základe údajov v reálnom čase.
- Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, zlepšenie dopravného prepojenia medzi krajinami, okresmi po vyhodnotení údajov a prijatí opatrení.

Ciele opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- Zabezpečenie rozvoja obcí, miest a regiónov prostredníctvom implementácie inovatívnych technologických a netechnologických riešení a inteligentného riadenia.

Popis aktivít projektov IÚI:

- identické ako nižšie uvedené

Ciele opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy, systémov riadenia kvality, procesov integrovaného plánovania a riadenia, súvisiacich s rozvojom inteligentných miest a regiónov, vrátane analytických aktivít, optimalizácie financovania rozvoja inteligentných miest a regiónov a súvisiacich procesov verejného obstarávania, tvorby a riadenia reformných politík, hodnotení vplyvov politík, legislatívy a efektivity procesov;
- podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem, využívania priestorových a otvorených dát a súvisiacich nástrojov s pridanou hodnotou pre inteligentné rozhodovanie a správu mesta/regionu, proaktívnych elektronických služieb, ako aj poskytovanie služieb občanom a podnikateľom, vrátane získavania poznatkov o aktuálnom stave dostupnosti a využívania dát v rámci verejnej správy, budovania špecifických kapacít a infraštruktúry v tejto oblasti;
- podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií;
- podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry, správy zdrojov a inteligentného prístupu k aplikovaniu technických štandardov pre takéto riešenia;
- podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych, zelených, udržateľných riešení v tejto oblasti, ich škálovania a replikácie či internacionalizácie a podpory spolupráce medzi akademickým a podnikateľským sektorom, verejnou správou a občanmi, zdieľania získaných skúseností a vedomostí, vrátane vytvárania súvisiacej infraštruktúry, vhodného prostredia, efektívnych foriem financovania a riadenia; súčasťou podpory bude zapojenie akademického a podnikateľského sektora, verejnej správy a občanov;
- podpora nastavenia a optimalizácie prostredia miest a regiónov, vrátane vymedzenia území/lokalít pre účely experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych riešení (living labs) a inteligentnej regulácie (regulačné sandboxy);
- podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov a implementáciu projektov v tejto oblasti, vrátane podpory vzdelávacích aktivít a

programov, a aktivít zameraných na budovanie vedomostnej základne, systematizácie zdieľania skúseností a poznatkov budúcej generácie odborných kapacít v oblasti inteligentných miest a regiónov; • technická asistencia pre prípravu a realizáciu konceptov, stratégií, projektov a multi-sektorových investícií v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov; • podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cez-hraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov (napr. v synergii s implementáciou konceptov Smart Village a pod.), experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovátnych riešení, ich škálovania či replikácie, zdieľanie a budovanie administratívnych a technických kapacít; • podpora účasti slovenských miest a regiónov v medzinárodných sieťach, platformách, projektoch a partnerstvách.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko pre územie SPR Spiš Miesto realizácie: SPR Spiš
Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030 Priorita 1 Inovátna a konkurencieschopná regionálna ekonomika Strategický cieľ 1.1 Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovátnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce. • Špecifický cieľ 1.1.2 Podporiť výskum, vývoj a inovácie v kraji a zrýchliť digitalizáciu a inovácie Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja • Špecifický cieľ 3.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO1.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky) • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky) • RCO14 Verejné inštitúcie podporované pri vývoji digitálnych služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja Ukazovatele výsledku • RCR01 Vytvorené pracovné miesta v podporovaných subjektoch (ročné ekvivalenty plného pracovného času) • RCR11 Používatelia nových a vylepšených verejných digitálnych služieb, produktov a procesov (používatelia/rok)

Iné zdroje pre IPB D:

INTERREG Poľsko - Slovensko

Priorita 2. Prepojenejšie pohraničie

2.2.1. Špecifický cieľ: Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility

Vybrané typy aktivít:

1. zlepšenie kvality cestnej infraštruktúry cezhraničného charakteru so zohľadnením aspektov udržateľnej dopravy,
2. zlepšenie dostupnosti atraktivít cestovného ruchu s cezhraničným významom zavedením verejnej dopravy a/alebo iných ekologických dopravných prostriedkov v mimomestských oblastiach.

Plán obnovy a odolnosti SR:

KOMPONENT 3: Udržateľná doprava

Vytvoriť čistejší, inteligentnejší, bezpečnejší a efektívnejší dopravný sektor. Cieľom je prostredníctvom opatrení a inteligentných riešení, vychádzajúcich z analýzy dát a simulácií, zvýšiť podiel ekologických foriem dopravy, zvýšiť

počet cestujúcich v železničnej a verejnej osobnej doprave, objem prepraveného tovaru v ekologickej intermodálnej doprave ako aj podporiť budovanie infraštruktúry pre alternatívne pohony, čím sa zníži produkcia CO₂ v doprave a zlepši kvalita ovzdušia.

- Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy.
- Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy
- Investícia 3: Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy.
- Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony

Intervencia LEADER 2023 -2027

TYP PODPORY: PRIORITA 3 Rozvoj obcí, miestnej infraštruktúry, základných služieb a spoločenského a komunitného života

□ podpora rozvoja miestnej verejnej infraštruktúry napr.: cesty III. triedy, miestne komunikácie a miestnych základných služieb (v oblasti voľného času a kultúry, občianska a technická vybavenosť, smart riešenia v nadväznosti na prístup ku kvalitným verejným službám a kvalitnej infraštruktúre),

- Aktivita: Rozvoj miestnej verejnej infraštruktúry,
- Aktivita: Rozvoj miestnych základných služieb obcí,

TYP PODPORY: PRIORITA 4 Podpora sociálno – ekonomického zdieľania vertikálnych služieb na území MAS:

- integrácia aktivít prostredníctvom spoločného zdieľania strojov a zariadení,
- podpore spolupráce pri vykonávaní každodenných činností v rozsahu, ktorý nedosahujú partneri, pokiaľ pôsobia samostatne.
- Aktivita:
 - zdieľanie strojov a zariadení, ktoré súvisia s poskytovaním služieb verejno – prospešného charakteru, ako napr.: zariadenia na komunálnu techniku, zariadenia na údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov, a pod.

Schéma pomoci pre najmenej rozvinuté okresy (10 z 13 okresov PSK):

podpora v oblasti všeobecnej infraštruktúry - napr. projektové a geodetické práce na začatie budovania inžinierskych sietí, vypracovanie PD na vjazd do priemyselnej zóny a pod., v oblasti schémy pre podnikateľov – napr. obstaranie technológie, MTZ – výstavba alebo rekonštrukcia – prípojok pre firmy alebo zóny a i.)

Integrovaný projektový balík

E. Komplexný integrovaný rozvoj komunit na území PSK

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priorita a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB E
E1.1 Dobudovanie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa v Prešovskom kraji a zlepšenie ich vybavenosti	Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce RSO4.1 Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva (EFRR)
E1.2 Zlepšenie rovného prístupu k vzdelávaniu, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania (zvlášť pre MRK)	Priorita: 4P2. Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie Špecifický cieľ RSO4.2: Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu (EFRR)
E1.3 Zabezpečenie dostupnej a prístupnej infraštruktúry pre potreby sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane ich vybavenosti	Priorita: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby Špecifický cieľ RSO4.3: Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunit, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)
E 1.4 Dobudovanie komunitných centier v Prešovskom kraji a zlepšenie ich vybavenosti	Priorita: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby Špecifický cieľ RSO4.3: Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunit, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)
E1.5 Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej a sociálnej starostlivosti (zvlášť v MRK) - Centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti	Priorita: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby Špecifický cieľ RSO4.5: Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti a zvýšenie odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť (EFRR) – MZ SR
E 1.6 Zariadenia dlhodobej (sociálnej a zdravotnej) a následnej starostlivosti komunitného typu	Priorita: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby Špecifický cieľ RSO4.5: Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti a zvýšenie odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť (EFRR) – MPSVR SR
E1.7 Prevencia kriminality v rizikových lokalitách (zvlášť v MRK)	Priorita 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.3 Investície do bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
E1.8 Podpora bývania a študentského ubytovania v Prešovskom kraji	5P2. Dostupné bývanie v regiónoch <u>Špecifický cieľ RSO5.3. Podpora integrovaného územného rozvoja na základe prístupu k cenovo dostupnému a udržateľnému bývaniu na všetkých typoch území (EFRR)</u>

- **Východiskový stav:**

Na základe zisťovania EU SILC 2020 bolo v Prešovskom kraji v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia viac ako 172 tisíc ľudí, čo predstavuje 20,80 % z celkového počtu obyvateľov kraja. Prešovský kraj je v poradí druhým krajom s najvyšším podielom osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v rámci SR a nachádza sa nad celoslovenským priemerom, ktorý predstavuje 14,80 % obyvateľov. Prešovský kraj je z hľadiska intenzity pociťovania materiálnej deprivácie jeho obyvateľstva druhým najohrozenejším, z hľadiska závažnej materiálnej deprivácie tretím. Podiel obyvateľov, ktorí čelia vynútenému nedostatku aspoň v troch z deviatich deprivačných položiek je 17,30 % (celoslovenský priemer je 12,60 %). Pri vynútenom nedostatku aspoň v štyroch položkách sa percento znížilo na 7,40 % (celoslovenský priemer 5,90 %). V rámci jednotlivých deprivačných položiek až 42,20 % obyvateľov Prešovského kraja si nemôže dovoliť zaplatiť raz ročne týždennú dovolenku mimo domu. Ďalším problémom pre obyvateľov je neschopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom. Uviedlo to až 25,30 % obyvateľov kraja. Tretím najväčším vynúteným nedostatkom, ktorý uvádzali obyvatelia, bola nemožnosť dovoliť si jedno mäsité jedlo každý druhý deň. Tento problém má 12,20 % obyvateľov. Zvýšené riziko chudoby a sociálneho vylúčenia v Prešovskom kraji umocňujú pretrvávajúce problémy vo viacerých oblastiach ako napr. nedostatočne rozvinutá infraštruktúra, pomalé tempo budovania dopravnej siete, nižší objem investícií, slabšie sa rozvíjajúce podnikateľské prostredie, vyludňovanie niektorých regiónov a taktiež nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľstva. Z vyššie uvedených údajov je zrejmé, že Prešovský kraj má vysoký podiel obyvateľov, ktorí sú v sociálnom a ekonomickom ohrození a na zvrátenie zhoršujúcej sa tendencie je potrebné v kraji zriadiť podporný mechanizmus. Nakoľko sa jedná o rad faktorov je nevyhnutný komplexný prístup, ktorý zlepši celkovú **kvalitu životnej úrovne** obyvateľov kraja a predíde tak sociálnemu vylúčeniu obyvateľ.

Vzdelávanie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2012-2030 poukazuje okrem iného aj na **stredné vzdelávanie** v Prešovskom kraji, ktoré je poskytované na 5 typoch škôl. Ide o gymnáziá, športové školy, konzervatória, školy umeleckého priemyslu a stredné odborné školy. V Prešovskom kraji je výrazná sieť škôl poskytujúcich všeobecné vzdelanie či už vo forme 8-ročných, 5-ročných alebo 4-ročných gymnázií. Takéto školské zariadenie je prítomné v každom okresnom meste plus v dvoch obciach mestského typu, a to v Spišskej Starej Vsi v okrese Kežmarok a v Lipanoch v okrese Sabinov. V krajskom meste sa nachádza taktiež súkromné konzervatórium, ktoré navštevuje 167 žiakov. Ide o jediné vzdelávacie zariadenie tohto zamerania v kraji. Výraznou charakteristikou vzdelávacieho systému v Prešovskom kraji je pomerne vysoký výskyt stredných odborných škôl, ktorých plejáda učebných odborov je priveľmi široká. Sú to tzv. viacodborové stredné odborné školy. V takom prípade je veľmi zložitá zabezpečiť najnovšie poznatky, **technologické vybavenie a kvalitnú prax pre všetky odbory**. Tento problém sa však netýka len Prešovského kraja. Rovnaká, resp. podobná situácia je vo všetkých krajoch SR.

Prešovský kraj má najviac najmenej rozvinutých okresov s vysokou mierou nezamestnanosti a čelí silnej emigrácii pracovnej sily, odlivu mozgov a starnutiu obyvateľstva. Medzi skupiny obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením patria predovšetkým zdravotne znevýhodnené osoby, geograficky znevýhodnené osoby a príslušníci marginalizovaných rómskych komunít.

Sociálne služby

Významným a kľúčovým faktorom je zdravotné znevýhodnenie, ktoré človeku okrem iného môže prinášať v určitých etapách života aj status prijímateľa sociálnej služby. Podľa dostupných údajov v Koncepcii rozvoja sociálnych služieb v PSK na roky 2020 - 2025 sa uvádza, že v Prešovskom samosprávnom kraji pôsobí celkom 348 poskytovateľov sociálnych služieb. Z toho je 25 poskytovateľov v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, 159 je v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí a 164 z nich sú neverejní poskytovatelia. Okrem toho je v PSK registrovaných 7 poskytovateľov sociálnych služieb ako fyzické osoby. Preto je nevyhnutné sa v dôsledku početnosti poskytovateľov sociálnych služieb zaoberať aj za ich kvalitu. Uvádzaná Koncepcia rozvoja sociálnych služieb ďalej definuje že kvalitu v sociálnych službách je potrebné vnímať v kontexte kvality života prijímateľov sociálnych služieb. **Kvalita života** je závislá od osobných hodnôt, životných podmienok a osobnej spokojnosti. Vnímajúc tento aspekt osobnej kvality života je možné vo všeobecnosti zdefinovať kvalitu poskytovanej sociálnej služby ako súlad medzi ponukou sociálnych služieb v korelácii s potrebami a požiadavkami prijímateľa sociálnych služieb, ktorý sa nachádza v nepriaznivej sociálnej a životnej situácii.

Zdravotníctvo

Zabezpečenie **kvalitnej, dostupnej a odborne garantovanej zdravotnej starostlivosti** pre obyvateľov je jednou z hlavných priorít. V Prešovskom kraji pôsobí relatívne vysoký počet poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, problémom však je veková skladba odborných zástupcov, geografické rozloženie jednotlivých foriem zdravotnej starostlivosti, ale aj pomer pacientov na jedného poskytovateľa. Zhoršený zdravotný stav je často jedným z rizík a dôvodov pre vznik nepriaznivej sociálnej situácie alebo nepriaznivá sociálna situácia predstavuje dôvod zhoršenia zdravotného stavu.

Modernizovaná politika súdržnosti

V reakcii na nový legislatívny balík Modernizovanej politiky súdržnosti je nevyhnutné časť zdrojov EÚ presmerovať na nové priority, ktoré reflektujú najakútnejšie výzvy Európskej únie. Tieto priority zahŕňajú posilnenie konkurencieschopnosti, posilnenie obranných kapacít a bezpečnosti, zlepšovania civilnej pripravenosti a podpory regiónov na východnej hranici EÚ, ako aj opatrenia v oblasti dostupného a udržateľného bývania, zvýšenia odolnosti vodných zdrojov a energetickej transformácie. Ako nevyhnutná sa ukazuje potreba investícií do podpory dostupného nájomného bývania pre najviac ohrozené skupiny ako sú osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením, stratou bývania, osoby bez domova a marginalizované rómske komunity. Pre tieto skupiny je prístup k dostupnému bývaniu obzvlášť komplikovaný. Na prilákanie pracovných síl najmä do sociálnych služieb, školstva a zdravotnej starostlivosti v regiónoch, teda do oblastí s nižším mzdovým ohodnotením, sa javí ako nevyhnutné zabezpečenie cenovo dostupného bývania pre zamestnancov z daných oblastí. V záujme podpory vzdelávania prostredníctvom skvalitnenia a zvýšenia dostupnosti ubytovania pre študentov je potrebné zamerať sa v rámci integrovaných územných investícií aj na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu školských internátov.

Bývanie

Súčasný stav v bývaní je výsledkom dlhodobého vývoja, pričom zásadným momentom, ktorý ovplyvnil aj sektor bývania, boli spoločensko-ekonomické a politické zmeny po roku 1989. Ukončenie podpory systému komplexnej bytovej výstavby realizovanej štátom a následné umožnenie transformácie vlastníctva bytového fondu z vlastníctva miest, obcí a bytových družstiev do vlastníctva užívateľov týchto bytov výrazne ovplyvnili dostupnosť bývania na Slovensku.

Hlavné identifikované problémy z národnej a nadnárodnej úrovne:

- Celkový počet obyvateľov na základe údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 predstavuje 5 449 270 obyvateľov. Na tisíc obyvateľov pripadlo teda celkom 410 bytov. Pri porovnaní týchto údajov s údajmi z roku 2001 a 2011 je možné vidieť postupný nárast hodnoty uvedeného ukazovateľa, a teda kvantitatívna úroveň bývania v SR sa postupne zvyšuje (napríklad v roku 2001 pripadalo na tisíc obyvateľov 352 bytov a v roku 2011 to bolo už 370 bytov). Naďalej však výrazne zaostávame za úrovňou väčšiny štátov Európskej únie, v ktorých pripadá v priemere 514 bytov na tisíc obyvateľov.
- Na Slovensku sa prejavujú zároveň aj výrazné regionálne rozdiely v dostupnosti bývania. Z údajov o sčítaní obyvateľov, domov a bytov za rok 2021 vyplýva, že v Bratislavskom kraji je 502 bytov/1 000 obyvateľov, ale v Prešovskom kraji len 333 bytov/1000 obyvateľov.
- Nižší počet voľných bytov umožňuje kontinuálny rast cien bývania. Priemerná cena nehnuteľností medzi rokmi 2021 – 2024 vzrástla o 19,5 % a len za prvé kvartály 2025 narástla o 11,08 %.
- V poslednom období môžeme tiež sledovať rast podielu výdavkov na bývanie z celkových výdavkov domácností pričom najväčšiu váhu majú výdavky za elektrinu, plyn a iné palivá (60 %). Je dôležité upozorniť na skutočnosti, ktoré môžu ovplyvniť ďalší vývoj cien energií, a to najmä prebiehajúci vojenský konflikt na Ukrajine, sankcie uvalené na Rusko zo strany EÚ a jej medzinárodných partnerov vrátane protipatrení prijatých Ruskou federáciou, ukončenie prepravy plynu cez územie Ukrajiny, ako aj postupné ukončenie dovozu zemného plynu z Ruska.
- Podľa údajov Eurostatu z roku 2021 len 17 % študentov malo na Slovensku prístup k študentskému ubytovaniu.

Jednotiacou líniou predkladaného projektového balíka je zasadzovať sa za kvalitu v rôznych oblastiach a v priebehu celého života človeka. Pričom kvalitu nedefinujeme ako subjektívne prežívanie jedinca, ale ako súbor stanovených indikátorov prináležiacich pre konkrétnu oblasť.

Zdôvodnenie výberu kľúčového projektu:

IPB Komplexný integrovaný rozvoj komunit na území PSK v sebe nenesie kľúčový projekt. Absencia signifikantného zariadenia kľúčového projektu je v dôsledku rovnocennosti postavenia doplnkových, komplementárnych projektov s cieľom zdôraznenia saturácie potrieb vo všetkých zadaných oblastiach čo sa následne premietne do rozvoja jednotlivých komunit. Integrovaný projektový balík odzrkadľuje budovanie siete podpory a zabezpečenia pilierov kvality, dostupnosti, prístupnosti a prevencie.

Kľúčové východiská pre IÚI E na národnej úrovni:

- **na úrovni Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR:**
Národný projekt Inštitút sociálnej ekonomiky s ohľadom na novelizáciu zákona č. 112/2018 o sociálnom podnikaní
- **na úrovni Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity:**
Národný projekt „Rozvojové tímy“ (pomáhajúce profesie pre vybrané samosprávy)
- **Implementácia iniciatívy Catching Up Regions**
Iniciatíva Slovakia Catching-up Regions Initiative (CuRI) sa zameriava na poskytovanie praktickej technickej podpory menej rozvinutým regiónom v Slovenskej republike na prekonanie vybraných úzkych miest rozvoja identifikovaných regionálnymi orgánmi. Iniciatívu spustila v polovici roka 2018 Európska komisia a implementovala ju v spolupráci s orgánmi samosprávnych krajov, aktérmi na národnej úrovni koordinovanými Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Svetovou bankou. Hlavným cieľom tejto iniciatívy je dosiahnuť hmatateľné ciele podporou regiónov pri zvyšovaní ich kapacity a navrhovaní a pilotovaní konkrétnych riešení.

Tematické integrované územné investície (E) = doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI
E1.1 Dobudovanie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa v Prešovskom kraji a zlepšenie ich vybavenosti
Cieľ politiky súdržnosti
Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa
Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom
Priorita Programu SK: 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce
Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.1 Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva (EFRR)
Opatrenia Programu SK: -
Zdôvodnenie: Pre zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu v Prešovskom kraji je potrebné zabezpečiť pre obyvateľov podporu zosúladienia rodinného a pracovného života. Zlá finančná situácia a nízke platové ohodnotenie obyvateľov kraja núti mladé rodiny predčasne ukončiť rodičovskú dovolenku a vrátiť sa na pracovný trh. V takom prípade je nevyhnutné zabezpečiť dostatočné množstvo zariadení poskytujúcich počas pracovného dňa starostlivosť o deti do troch rokov veku dieťaťa v štandardnom stave s dostatočnou vybavenosťou. V súčasnosti sa na území kraja nachádza len 20 zariadení, ktoré poskytujú bežné úkony starostlivosti o dieťa v období pred jeho nástupom na predprimárne vzdelávanie.
Cieľ projektového balíka IÚI:
• Zvýšiť kapacity zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:
• Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva
Popis aktivít projektov IÚI:
• Budovať nové kapacity zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa • Modernizovať zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa
Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko:
• výstavba, rekonštrukcia a obnova zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030 Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja Špecifický cieľ 2.1.3 Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.2 Ukazovatele výstupu SOI33 Kapacita nových alebo modernizovaných zariadení starostlivosti o deti Ukazovatele výstupu SRI25 Používatelia nových alebo modernizovaných zariadení starostlivosti o deti za rok
Názov projektového balíka IÚI E1.2 Zlepšenie rovného prístupu k vzdelávaniu, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania (zvlášť pre MRK)
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom
Priorita Programu SK: 4P2. Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.2 Zlepšenia rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu (EFRR)
Opatrenia Programu SK: -
Zdôvodnenie: Pre zvýšenie kvality vzdelávania a prípravy pre trh práce v Prešovskom samosprávnom kraji je nevyhnutné implementovať synergické investičné opatrenia, ktorých výsledkom bude odstránenie nesúladu a identifikovaných problémových oblastí v rámci modernizácie materiálno-technického a priestorového vybavenia škôl a školských zariadení, inovácií školských vzdelávacích programov, vzdelávania pedagogických zamestnancov a vytvorenie regionálnej platformy pre kľúčové zainteresované strany, ktorá by formálnejšie zapájala zamestnávateľov do zvyšovania efektívnosti stredného odborného školstva. Dôležitým aspektom je spolupráca malých a stredných podnikateľov so strednými odbornými školami, čím sa zabezpečuje väčšia previazanosť odborného vzdelávania a prípravy v školách s potrebami zamestnávateľov. Spolupráca medzi PSK, školami a zamestnávateľmi spolu s modernizáciou potrebného priestorového a materiálno-technického vybavenia škôl povedie k zvýšeniu atraktivity odborného vzdelávania, skvalitneniu prípravy budúcich absolventov, a teda k zvýšeniu kvalifikácie pracovnej sily pre trh práce a je nástrojom zníženia nezamestnanosti mladých ľudí v regióne.
Cieľ projektového balíka IÚI: Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy v Prešovskom samosprávnom kraji reflektujúc potreby trhu práce zlepšením školskej infraštruktúry. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu.
Popis aktivít projektov IÚI: identické ako nižšie uvedené Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko: podpora desegregácie výchovy a vzdelávania investície do infraštruktúry vo vzdelávacích zariadeniach vrátane rozšírenia kapacít (súvisiace stavebné úpravy a rekonštrukcia, výstavba, prístavba, nadstavba, obstarania a modernizácia materiálno-technického vybavenia) v neselegovanom prostredí či investície smerom k lepšiemu prístupu k vzdelávaniu, stavebné úpravy a rekonštrukcia priestorov na školskú jedáleň prípadne výdajňa jedla a zabezpečenie materiálno-technického

vybavenia jedálne prípadne výdajne jedla. investície do dopravných prostriedkov (napr. autobusy) ako nástroja k zvýšeniu dostupnosti vzdelávania.

- **debarierizácia škôl a školských zariadení**

odstraňovanie bariér v podobe priestorového riešenia aj materiálno-technického vybavenia a pomôcok vo vnútornom aj vonkajšom prostredí školy/školského zariadenia v prístupe a dostupnosti vzdelávania. Debarierizáciou sa podporia materské školy, základné školy, základné umelecké školy, stredné školy (okrem ich častí v POO), zo školských zariadení sú to hlavne výchovno- vzdelávacie zariadenia ako školské kluby detí, centrá voľného času

- **materiálne vybavenie a technické zabezpečenie škôl a školských zariadení**

vybavenie kompenzačnými pomôckami potrebnými pre vzdelávanie detí a žiakov s dôrazom na znevýhodnené skupiny vo vzdelávaní a tých, ktorí majú ťažkosti vo vzdelávaní, ako aj vybavenie učebnými, didaktickými, kompenzačnými a ďalšími vhodnými prostriedkami, ktoré sú potrebné pri uplatňovaní individuálneho a personalizovaného vzdelávania detí a žiakov a s tým súvisiace stavebné úpravy a rekonštrukciu, výstavbu, prístavbu, nadstavbu, vrátane obstarania a modernizácie materiálno-technického vybavenia. Podpora sa bude vzťahovať na materské, základné a stredné školy, základné umelecké školy, školské výchovno-vzdelávacie zariadenia typu centrá voľného času a školské kluby detí

- **budovanie/modernizácia učební vrátane vonkajších**

t.j. učební typu laboratória, dielne, ateliéry, odborné učebne, terapeutické učebne novej generácie (multimediálne, robotické, 3D tlač, snoezelen) s využitím najnovších didaktických prostriedkov na úrovni 21.storočia vrátane rekonštrukcie existujúcich a zabezpečenie technického a odborného vybavenia v nich, a to aj formou s tým súvisiacich stavebných úprav a rekonštrukciou, výstavbou, prístavbou, nadstavbou, vrátane obstarania a modernizácie materiálno-technického vybavenia. Podporia sa aj vonkajšie učebne prírodovedných predmetov, tried v prírode tak, aby sa žiaci vzdelávali mimo priestorov školy/priamo v prírode. Vonkajšie učebne budú využiteľné počas pandémie COVID-19 resp. počas iných nepredvídaných situácií či mimo nich.

- **výstavba a rekonštrukcia školských športovísk**

infraštruktúra typu telocvične, plavárne, viacúčelové športové ihriská, atletické areály a work-outové zóny, ktoré budú slúžiť deťom a žiakom počas vyučovania, ale aj mimo neho na pohybové a športové aktivity na školách, nakoľko ide o aktivity detí a mládeže zamerané na sociálnu inklúziu rôznych skupín znevýhodnených žiakov, zlepšenie prístupu žiakov k vzdelávaniu v iných oblastiach, zvýšenie návykov na disciplínu, podporu zdravého životného štýlu a napomáhajúce prevencii sociálno-patologických javov a radikalizmu. Prioritou aktivity bude zameranie sa na školy bez adekvátnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, telesnú výchovu a šport, najmä bez existujúcich telocviční, a to predovšetkým v oblastiach s vysokým počtom žiakov z marginalizovaných komunit a žiakov s iným typom znevýhodnenia, vrátane nízkej pohybovej gramotnosti. Realizáciu aktivity budú zastrešovať zriaďovatelia škôl resp. samotné školy. Pri budovaní školských športovísk bude zároveň preferované, aby mimo školského vyučovania boli športoviská v čo najväčšej miere prístupné pre širokú verejnosť všetkých vekových kategórií. Aktivitou sa zabezpečí prístup k elementárnej infraštruktúre pre čo najväčšie množstvo detí a žiakov, čím sa podporí rovnosť príležitostí pre všetky deti a žiakov bez rozdielu s rešpektovaním ich individuálnych osobitostí a rozmanitých výchovno-vzdelávacích potrieb

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (zvlášť zriaďovatelia škôl a školských zariadení, školy a školské zariadenia)

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 1 Inovátna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1 Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

- **Špecifický cieľ 1.1.5** Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

- **Špecifický cieľ 2.1.2** Rozšíriť spektrum možností pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva

• Špecifický cieľ 2.1.5 Zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.2 <i>(plnenie k r.2029)</i> Ukazovatele výstupu • RCO67 Kapacita tried v nových alebo modernizovaných vzdelávacích zariadeniach (osoby) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • SOI18 Inkluzívne opatrenia, ktoré prispievajú k desegregácii a k vzdelávaniu marginalizovaných rómskych komunít (počet) • SOI28 Počet novovybudovaných/modernizovaných bezbariérových terapeutických miestností (počet) Ukazovatele výsledku • RCR71 Používatelia nových alebo modernizovaných vzdelávacích zariadení za rok (používatelia/rok) • SRI18 Účastníci, ktorí využívajú inkluzívne opatrenia v oblasti vzdelávania marginalizovaných rómskych komunít podporujúce desegregáciu (osoby) • SRI19 Používatelia nových alebo modernizovaných terapeutických miestností za rok (používatelia /rok)

Názov projektového balíka IÚI: E1.3 Zabezpečenie dostupnej a prístupnej infraštruktúry pre potreby sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane ich vybavenosti
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom
Priorita Programu SK: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby
Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.3 Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunít, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)
Opatrenia Programu SK -
Zdôvodnenie: Výraznou skupinou v rámci riešenia nepriaznivej a krízovej situácie sú ľudia bez domova. Presné počty tejto cieľovej skupiny nie sú vedené. Táto skupina sa začala sledovať pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov z roku 2011. Podľa údajov Štatistického úradu SR bolo v roku 2011 v Prešovskom kraji 2 827 ľudí bez domova. Napriek tomu, že z pohľadu percentuálneho podielu obyvateľov PSK ide o zanedbateľný počet. Pre vyspelú spoločnosť nie je možné ignorovať problém, i keď sa týka nízkeho počtu obyvateľov. Úlohou kraja je zabezpečiť sociálne služby, ktoré pamätajú na životné situácie občanov, kedy fyzické osoby nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, ktorými sú v zmysle zákona o sociálnych službách zabezpečenie ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej osobnej hygieny.
Cieľ projektov IÚI: • Zvýšenie kapacít sociálnych služieb krízovej intervencie poskytujúcich ubytovanie. Cieľ ŠC v súlade s Programom Slovensko: • Zlepšenie dostupnosti sociálnych služieb krízovej intervencie.
Popis aktivít projektov IÚI v súlade s Programom Slovensko: výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení sociálnych služieb poskytujúcich ubytovanie formou prístrešia na účel prenocovania (§ 25 Nocľaháreň), ubytovanie na určitý čas (§ 26 Útulok, § 27 Domov na polceste, § 29 Zariadenie núdzového bývania), t.j. investície v tejto oblasti zabezpečia lepšiu dostupnosť v zariadeniach sociálnych služieb krízovej intervencie a to rozšírením kapacít
Oprávnení žiadatelia: mimovládne organizácie, samosprávy na území PSK, VÚC PSK = poskytovatelia sociálnych služieb Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

- **Špecifický cieľ 2.1.3** Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením
- **Špecifický cieľ 2.1.4** Zvýšiť bezpečnosť a ochranu životov obyvateľov kraja a ich majetku

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.3

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO65 Kapacita nového alebo modernizovaného sociálneho bývania (osoby)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- SOI06 Nové alebo modernizované zariadenia sociálnych služieb pre znevýhodnené skupiny (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR67 Používatelia nového alebo modernizovaného sociálneho bývania za rok (používatelia/rok)
- SRI08 Počet domácností, ktorým sa zlepšili hygienické štandardy bývania (počet)
- SRI23 Nové, inovatívne, systémové opatrenia (počet)

Názov projektového balíka IÚI

E 1.4 Dobudovanie komunitných centier v Prešovskom kraji a zlepšenie ich vybavenosti

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa

Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom

Priorita Programu SK: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby

Špecifický cieľ Programu SK: Špecifický cieľ RSO4.3: Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunit, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)

Opatrenia Programu SK: -

• **Zdôvodnenie: komunitné centrum** (134 sociálnych služieb)
Komunitné centrum sa však nachádza v každej štvrtej obci vedenej v ARK 2019 (celkovo 55 obcí). Komunitné centrá predstavujú potenciál pre lepšie začlenenie osôb z marginalizovaných komunit. Sú ideálnym miestom na stretávanie obyvateľov komunit, podpory sociálnej inklúzie a integrácie. V PSK sa komunitné centrá primárne viažu na rómske komunity. Komunitné centrum sa nachádza v každej štvrtej obci vedenej v ARK 2019 (celkovo 55 obcí). Komunitné centrá však majú potenciál aj pre iné skupiny obyvateľov. Poskytujú nekomerčný a neutrálny priestor pre aktívne občianstvo, na nadväzovanie pozitívnych medziľudských vzťahov, na motivovanie ku kvalitnejším susedským väzbám na sídlisku aj v komunite, na sieťovanie partnerov, na podporu efektívnej medzigeneračnej komunikácie, na búranie bariér a predsudkov, na prevenciu sociálno-patologických javov. Vytvárajú priestor na spoluprácu jednotlivcov, rodiny, mesta, rôznych inštitúcií a organizácií.

Cieľ projektov IÚI:

Dobudovanie komunitných centier a zlepšenie ich vybavenosti

Cieľ ŠC v súlade s Programom Slovensko:

Dobudovanie komunitných centier a zlepšenie ich vybavenosti

Popis aktivít projektov IÚI v súlade s Programom Slovensko:

- prestavba a rekonštrukcia existujúcich budov na komunitné centrá, výstavba a rekonštrukcia komunitných centier, nákup a inštalácia materiálo technického vybavenia – najmä zamerané na nákup IKT /prvkov smart technológií, nevyhnutné drobné stavebné úpravy súvisiace s inštaláciou IKT a bezpečnosťou objektu)

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súladi s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.3

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

Názov projektového balíka IÚI

E1.5 Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej a sociálnej starostlivosti (zvlášť v MRK) - Centrá integrovanej zdravotnej starostlivosti

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa

Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom

Priorita Programu SK: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby

Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.5 Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti a zvýšenie odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť (EFRR)

Opatrenia Programu SK: -

Zdôvodnenie: CIZS predstavujú obnovenie myšlienky bývalých zdravotných stredísk v strediskových obciach a tým vytvorenie prirodzeného centra koncentrácie zdravotných a sociálnych služieb. V Prešovskom kraji pôsobí relatívne vysoký počet poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, problémom však je geografické rozloženie jednotlivých foriem zdravotnej starostlivosti, ale aj absencia niektorých špecialistov v geograficky menej atraktívnych regiónoch. Vybudovanie CIZS by predstavovalo tvorbu nových priestorov pre obsadenie chýbajúcich a potrebných ambulancií.

Cieľ projektov IÚI:

Zvýšenie dostupnosti a kvality poskytovaných zdravotníckych služieb na komunitnej úrovni.

Cieľ ŠC v súlade s Programom Slovensko:

Doplnenie siete centier integrovanej zdravotnej starostlivosti s cieľom transformácie poskytovania zdravotnej starostlivosti na komunitnej úrovni a poskytovania dostupnej zdravotnej starostlivosti

Typy aktivít projektov IÚI v súlade s Programom Slovensko:

Investície do zdravotnej a sociálnej infraštruktúry:

- **doplnenie siete centier integrovanej zdravotnej starostlivosti s cieľom transformácie poskytovania zdravotnej starostlivosti na komunitnej úrovni a poskytovania dostupnej zdravotnej starostlivosti**
= združovanie špecialistov a všeobecných lekárov v tzv. regionálnych centrách, aby sa dostupnosť a kvalita poskytovanej starostlivosti na komunitnej úrovni. Podpora bude zameraná na doplnenie materiálno-technického vybavenia ambulancií, v týchto centrách s cieľom zvýšenia kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti. CIZS budú prispôbované aj na zlepšovanie prevencie a šírenie osvedčených praxí pre obyvateľov, implementáciu preventívnych a skríningových programov a ďalších projektov na zlepšenie zdravotného stavu spoločnosti. Cieľom bude na základe Optimalizácie siete nemocníc a výsledkov mapovania zabezpečiť prístup k systémom zdravotnej starostlivosti v SR, najmä pre zraniteľné skupiny; zlepšiť dostupnosť takýchto služieb a čiastočne aj pomôcť riešiť nedostatok zdravotníckych profesií so zreteľom na regionálne rozdiely.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súladi s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1: Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

- **Špecifický cieľ 2.1.1** Zvýšiť dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.5

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO69 Kapacita nových alebo modernizovaných zariadení zdravotnej starostlivosti (osoby/rok)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

Ukazovatele výsledku

- RCR73 Používatelia nových alebo modernizovaných zariadení zdravotnej starostlivosti za rok (používatelia/rok)

Názov projektového balíka IÚI

E 1.6 Zariadenia dlhodobej (sociálnej a zdravotnej) a následnej starostlivosti komunitného typu

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa

Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom

Priorita Programu SK: 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby

Špecifický cieľ Programu SK: RSO4.5 Zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti a zvýšenie odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť (EFRR)

Opatrenia Programu SK: -

Zdôvodnenie: Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030 zdôrazňujú, že dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd je v sociálnych službách hodnotovým pilierom opierajúcim sa o zhodu medzinárodného spoločenstva štátov v tejto oblasti. Predovšetkým ide o záväzky vyplývajúce z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006), Dohovoru OSN o právach dieťaťa (1989), Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1981), najnovšie z OSN Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj (2015).

Na dané skutočnosti nadväzuje aj Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v PSK na roky 2020 – 2025 kde definuje, že ľudsko-právny prístup vníma občanov v nepriaznivej sociálnej situácii ako súčasť rovnakej spoločnosti a prisudzuje im rovnaké práva a povinnosti, ako všetkým občanom v spoločnosti. Princípy, ktoré tvoria základ ľudsko-právneho prístupu sú východiskom v oblasti kvality sociálnych služieb a sú smerodajné pre zákon o sociálnych službách, kde môžeme jasne sledovať prednosť sociálnych služieb na komunitnej úrovni.

Cieľ projektov IÚI:

Zabezpečenie dostupnosti komunitných služieb a opatrení vykonávaných na komunitnej úrovni v Prešovskom kraji.

Cieľ ŠC v súlade s Programom Slovensko:

Zabezpečenie dostupnosti komunitných služieb a opatrení vykonávaných na komunitnej úrovni.

Typy aktivít projektov IÚI v súlade s Programom Slovensko:

1. zriaďovanie a výstavba nových stavebných objektov zariadení sociálnych služieb vrátane tých, ktoré poskytujú inovatívne formy komunitnej starostlivosti v prirodzenom rodinnom prostredí
2. rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia stavebných objektov zariadení, ktoré budú poskytovať služby na komunitnej báze.

Ambulantné sociálne služby

- a) služba včasnej intervencie
- b) zariadenie pre seniorov
- c) zariadenie opatrovateľskej služby
- d) rehabilitačné stredisko
- e) domov sociálnych služieb
- f) špecializované zariadenie
- g) denný stacionár

Nízkokapacitné pobytové sociálne služby s kapacitou do 12 miest

a) zariadenie podporovaného bývania b) zariadenie pre seniorov c) zariadenie opatrovateľskej služby d) rehabilitačné stredisko e) domov sociálnych služieb f) špecializované zariadenie
Sociálno-zdravotné nízkokapacitné zariadenie s kapacitou do 30 miest a) zariadenie pre seniorov b) zariadenie opatrovateľskej služby c) špecializované zariadenie
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030 Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja Strategický cieľ 2.1: Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.5 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu RCO70 Kapacita nových alebo modernizovaných zariadení sociálnej starostlivosti (okrem bývania) (osoby/rok) RCO74 Populácia, na ktorú sa projekty v rámci stratégie integrovaného územného rozvoja (osoby) Ukazovatele výsledku RCR74 Používatelia nových alebo modernizovaných zariadení sociálnej starostlivosti za rok (používatelia/rok)
Názov projektového balíka IÚI: E 1.7 Prevencia kriminality v rizikových lokalitách (zvlášť v MRK) = povinná previazanosť s opatrením 1.2.2 v IPB G/ D alebo B
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny: 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa
Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach
Opatrenia Programu SK: 5.2.3. Investície do bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
Zdôvodnenie: Zo štatistik je možné konštatovať, že za poslednú dekádu nenastali výrazné kvalitatívne zmeny stavu kriminality, jej štruktúry a dynamiky. Násilná kriminalita patrí medzi najzávažnejšie druhy trestnej činnosti. Narastanie sociálnych rozdielov medzi jednotlivými spoločenskými vrstvami vytváralo podmienky pre využívanie násilnej kriminality ako nástroja širokospektrálneho páchania kriminality. Znižovanie miery kriminality v kraji pomocou znižovania celkového počtu spáchaných trestných činov a ich objasňovaním je možné okrem iných opatrení aj zavádzaním kamerových systémov na verejných priestranstvách v obciach a mestách. Hlavným problémom je nevyhovujúci stav bezpečnostnej infraštruktúry alebo jej úplná absencia.
Cieľ projektov IÚI: • Zníženie miery kriminality v rizikových lokalitách PSK.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: • Predchádzanie problémovým javom a napätia, zabezpečenie verejného poriadku, ochrana zdravia a majetku
Popis aktivít projektov IÚI: • prevencia kriminality (kamerové systémy, inštalácia nových svetelných bodov verejného osvetlenia, príp. ich rekonštrukcia v rizikových lokalitách)

• povinná previazanosť s opatrením 1.2.2 v IPB G/ D alebo B ide o doplnkovú – nepovinnú aktivitu Typy aktivít projektov IÚI: • prevencia kriminality (kamerové systémy, inštalácia nových svetelných bodov verejného osvetlenia, príp. ich rekonštrukcia v rizikových lokalitách ako súčasť integrovaného projektu, posilnenie pomáhajúcich profesií, adrešná podpora aktivít zameraných na primárnu prevenciu, osвета a scitlivovanie bezpečnostných zložiek); • zabezpečenie promptného prístupu k poradenstvu a pomoci pre obeť trestných činov; • terénna a dobrovoľnícka práca s rizikovými skupinami populácie; • analyticko-strategické činnosti, tvorbu, implementáciu, hodnotenie a monitorovanie strategických dokumentov v oblasti bezpečnosti a predchádzania vzniku, prehlbovania sociálno-patologických javov; • zvyšovanie schopnosti regionálnej a miestnej samosprávy predchádzať ďalšej polarizácii a nárastu extrémizmu a reagovať na prejavujúce sa nebezpečné sociálno-patologické javy. Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (prioritne samosprávy) Miesto realizácie: Prešovský kraj Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja Strategický cieľ 2.1: Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť • Špecifický cieľ 2.1.4 Zvýšiť bezpečnosť a ochranu životov obyvateľov kraja a ich majetku Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO4.5 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

Názov projektového balíka IÚI: E1.8 Podpora bývania a študentského ubytovania v Prešovskom kraji Cieľ politiky súdržnosti Primárny: Cieľ politiky 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny: Cieľ politiky 2 – Ekologickejšia Európa / Cieľ politiky 4 – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa Priorita Programu SK: 5P2. Dostupné bývanie v regiónoch Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.3. Podpora integrovaného územného rozvoja na základe prístupu k cenovo dostupnému a udržateľnému bývaniu na všetkých typoch území (EFRR) Opatrenie Programu SK: - Zdôvodnenie: -V reakcii na nový legislatívny balík Modernizovanej politiky súdržnosti je nevyhnutné časť zdrojov EÚ presmerovať na nové priority, ktoré reflektujú najakútnejšie výzvy EÚ. Ako nevyhnutná sa ukazuje potreba investícií do podpory dostupného nájomného bývania pre najviac ohrozené skupiny ako sú osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením, stratou bývania, osoby bez domova a marginalizované rómske komunity. Pre tieto skupiny je prístup k dostupnému bývaniu obzvlášť komplikovaný. Na prilákanie pracovných síl najmä do sociálnych služieb, školstva a zdravotnej starostlivosti v regiónoch PSK, teda do oblastí s nižším mzdovým ohodnotením, sa javí ako nevyhnutné zabezpečenie cenovo dostupného bývania pre zamestnancov z daných oblastí. V záujme podpory vzdelávania prostredníctvom skvalitnenia a zvýšenia dostupnosti ubytovania pre študentov je potrebné zamerať sa v rámci integrovaných územných investícií aj na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu školských internátov. <u>Rastúce ceny bývania a nájomného súvisiace s nižším počtom voľných bytov, ako aj zvýšené náklady na energie vyvíjajú tlak na rastúci počet domácností, najmä vo veľkých mestách a oblastiach s vysokým dopytom po bývaní. Podľa údajov Eurostatu z roku 2021 len 17 % študentov malo prístup k študentskému ubytovaniu.</u>

V rámci integrovaných územných investícií je vhodné časť prostriedkov preorientovať do oblasti udržateľného a cenovo dostupného bývania, vrátane študentského ubytovania.

Cieľ projektov IÚI:

Zlepšenie dostupnosti ubytovania pre študentov investíciami do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie študentských internátov v Prešovskom kraji.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Obstaranie dostupného nájomného bývania vrátane sociálneho, ako aj zvýšenie dostupnosti bývania študentov v súlade s novými prioritami Modernizovanej politiky súdržnosti.

Popis aktivít projektov IÚI:

- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia internátov vrátane súvisiacej infraštruktúry

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- obstaranie dostupného nájomného bývania vrátane sociálneho, ako aj súvisiacej technickej infraštruktúry;
- výstavba a rekonštrukcia ubytovacej infraštruktúry určenej na cenovo dostupné bývanie pre osoby zapojené do vzdelávacieho procesu a do činností výskumu a vývoja.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: Prešovský kraj - SPR Spiš, SPR Šariš, SPR Horný Zemplín

Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

- **Špecifický cieľ 2.1.3** Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením
- **Špecifický cieľ 2.1.5** Zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.3

(plnenie k r.2029) 2030

Ukazovatele výstupu

- RCO18 Cenovo dostupné a udržateľné obydla so zlepšenou energetickou hospodárnosťou
- RCO65 Kapacita nových alebo modernizovaných cenovo dostupných, udržateľných sociálnych bytov
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja

Ukazovatele výsledku

- RCR26 Ročná primárna spotreba energie (z toho: cenovo dostupné a udržateľné obydla, verejné budovy, podniky, iné)
- RCR67 Používatelia nového alebo modernizovaného cenovo dostupného, udržateľného a sociálneho bývania za rok

Iné zdroje pre IPB E:

Dopytovo-orientované výzvy Programu Slovensko

(ÚSVRK, MPSVaR)

- ESO4.1. Zlepšenie prístupu k zamestnaniu a aktivačným opatreniam pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým mladých ľudí, a to najmä vykonávaním záruky pre mladých ľudí, pre dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce a neaktívne osoby, ako aj prostredníctvom podpory samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva; (ESF+)
- ESO4.6. Podpora rovného prístupu, a to najmä znevýhodnených skupín, ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave a podpora ich úspešného ukončenia, počnúc vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve cez všeobecné a odborné vzdelávanie a prípravu až po terciárnu úroveň a vzdelávanie a učenie dospelých vrátane uľahčovania vzdelávacej mobility pre všetkých a prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím (ESF+)

- ESO4.7. Podpora celoživotného vzdelávania, najmä flexibilných príležitostí na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pre všetkých s prihliadnutím na podnikateľské a digitálne zručnosti, lepšie predvídanie zmien a nových požiadaviek na zručnosti na základe potrieb trhu práce, uľahčovanie kariérnych zmien a podpora profesijnej mobility (ESF+)
- ESO4.12. Podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najodkázanejších osôb a detí (ESF+)
- ESO4.8. Podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí, nediskrimináciu a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti, najmä v prípade znevýhodnených skupín (ESF+)
- Špecifický cieľ: ESO4.11. Zlepšovanie rovného a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám vrátane služieb, ktoré podporujú prístup k bývaniu a individualizovanú starostlivosť vrátane zdravotnej starostlivosti; modernizácia systémov sociálnej ochrany, vrátane podpory prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným zameraním na deti a znevýhodnené skupiny; zlepšovanie prístupnosti, a to aj pre osoby so zdravotným postihnutím, účinnosti a odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti a služieb dlhodobej starostlivosti (ESF+)
- Špecifický cieľ: ESO4.10. Podpora sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných komunít, ako sú napríklad Rómovia (ESF+)
- Špecifický cieľ: RSO2.5. Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva (EFRR)
- Špecifický cieľ: RSO2.6. Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje (EFRR)

Plán obnovy a odolnosti SR

KOMPONENT 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch

Hlavným cieľom komponentu je znížiť podiel žiakov, ktorí nedosahujú ani základnú úroveň zručností, znížiť socioekonomický vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov a podporiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní. Medzi ďalšie ciele patrí zvýšenie podielu detí v predškolskom veku, ktoré sa zúčastňujú na predprimárnom vzdelávaní, zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky so špeciálnym zameraním na zdravotne a sociálne znevýhodnené deti, prispôbenie vzdelávania individuálnym potrebám každého dieťaťa a zníženie miery preradenia znevýhodnených detí z hlavného vzdelávacieho prúdu do špeciálneho školstva.

Reforma 5: Podpora desegregácie škôl. Súčasťou reformy je zavedenie definície segregácie do legislatívy, monitoring segregácie, metodická podpora v oblasti desegregácie, pilotné projekty desegregácie a finančná podpora zriaďovateľom škôl na dopravu žiakov z MRK do škôl.

Reforma 4: Implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky a úprava F-odborov

Podpora najmenej rozvinutým okresom

Osobitná podpora najmenej rozvinutých okresov sa poskytuje na základe akčných plánov, schvaľovaných vládou Slovenskej republiky pre každý najmenej rozvinutý okres osobitne, keďže každý z týchto okresov má svoje vlastné príčiny hospodárskeho zaostávania, z ktorých každé vyžaduje iné konkrétne riešenia. Akčný plán môže nad rámec existujúcich opatrení a využívania existujúcich finančných zdrojov obsahovať aj technickú podporu miestnej samosprávy a občianskej spoločnosti (napr. školenia pre lepšie využívanie európskych fondov, školenia na transfer vedomostí v oblasti pôdohospodárstva a cestovného ruchu, školenia na skvalitnenie podpory služieb pre malých a stredných podnikateľov a pod.) a tzv. regionálny príspevok ako doplnkový zdroj financovania pri realizácii príslušného akčného plánu.

Intervencia Leader 2023 -2027 (Miestne akčné skupiny)

TYP PODPORY: PRIORITA 3

Rozvoj obcí, miestnej infraštruktúry, základných služieb a spoločenského a komunitného života

- podpora rozvoja miestnej verejnej infraštruktúry napr.: cesty III. triedy, miestne komunikácie a miestnych základných služieb (v oblasti voľného času a kultúry, občianska a technická vybavenosť, smart riešenia v nadväznosti na prístup ku kvalitným verejným službám a kvalitnej infraštruktúre),
- podpora sociálnych inovácií prostredníctvom napomáhania integrácii do spoločnosti alebo prostredníctvom vzdelávania a voľnočasových aktivít,
- podpora sociálnych inovácií a podpora miestnych komunít zameraná na realizáciu aktivít vzdelávania a trávenia voľného času, ochotníckej, divadelníckej, folklórnej činnosti, zvyšovania vzdelanostnej úrovne v

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

oblasti životného prostredia, budovania environmentálneho povedomia, ochrany prírody, ekologickej výchovy, krajinotvorby, zachovanie tradícií, podnikania a pod.,

- Aktivita: Rozvoj miestnej verejnej infraštruktúry,
- Aktivita: Rozvoj miestnych základných služieb obcí,
- Aktivita: Sociálny alebo komunitno-prospešný cieľ zameraný na riešenie sociálneho vylúčenia a nezamestnanosti, marginalizované komunity, začlenenie migrantov, podporu žien, mládeže a aktívne starnutie na vidieku.

Integrovaný projektový balík

F. Integrovaný systém rozvoja ekologického a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v SPR Horný Zemplín

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priority a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB F
F1 Rozvoj rekreačného potenciálu vodnej nádrže Domaša	Priorita: 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
F2 Rekreačná viacúčelová trasa Poloniny trail	Priorita: 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.4 Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku
F1.1 Rozvoj kultúrno – poznávacieho turizmu v nadväznosti na destináciu vodnej nádrže Domaša	Priorita: 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
F1.2 Optimalizácia nakladania s odpadmi v destinácii Domaša	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.6.2 Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenia systémov triedeného zberu komunálnych odpadov
F1.3 Prvky zelenej a modrej infraštruktúry v destinácii Domaša a Poloniny	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.7.4 Podpora budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry v obciach a mestách
F2.1 Rozvoj environmentálneho a kultúrno – poznávacieho turizmu v nadväznosti na Poloniny	Priorita: 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
F2.2 Zmierňovanie dopadov zmeny klímy na území SPR Horný Zemplín, s presahom do SPR Šariš	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.4.1 Vodozádržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy v sídlach a krajine a /alebo ochranu pred povodňami
F2.3 Výstavba environmentálnej infraštruktúry pre odvádzanie odpadových vôd v SPR Horný Zemplín, s presahom do SPR Šariš a SPR Spiš (v obciach do 2000 EO)	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.5.3 Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch
F2.4 Prístup k pitnej vode v SPR Horný Zemplín, s presahom do SPR Šariš a SPR Spiš (v obciach do 2000 EO)	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.5.5 Zabezpečenie prístupu k pitnej vode a nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v obciach do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch
F2.5 Podpora biologickej a krajinnej biodiverzity na Hornom Zemplíne	Priorita: 2P2. Životné prostredie Opatrenie 2.7.3 Podpora biologickej a krajinnej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržovania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu inváznych nepôvodných druhov

Východiskový stav:

V súčasnosti môžeme v Prešovskom kraji sledovať nerovnomerné rozloženie ponuky a záujmu v odvetví cestovného ruchu a kultúry. Táto ponuka je prevažne koncentrovaná v SPR Spiš a konkrétne v regióne Vysokých Tatier, kde môžeme hovoriť o masovom CR. Z hľadiska návštevnosti v roku 2020 patril tatranský región medzi najnavštevovanejšie na Slovensku. Táto skutočnosť je podmienená jeho kultúrnym a prírodným potenciálom, polohou a množstvom aktivít a ubytovacích možností, ktoré región ponúka.

Na opačnej strane sa nachádza **SPR Horný Zemplín**, ktorý je v súčasnosti **najmenej využívaný pre cestovný ruch** v porovnaní s ostatnými regiónmi kraja. Aj rozsahom obmedzené ubytovacie kapacity sú veľmi málo vyžívané. Slabé využitie regiónu je spôsobené **slabou infraštruktúrou či už v doprave, technickej infraštruktúre, ale aj nedostatočným marketingom regiónu**. Horný Zemplín dlhodobo bojuje **s vysokou nezamestnanosťou**. Obyvatelia v produktívnom veku často odchádzajú za prácou do iných regiónov Slovenska alebo zahraničia. Mnohé doterajšie pokusy o zvrátenie negatívneho vývoja zlyhali. Preto je nutné zmeniť stratégiu a orientovať sa na to, čo v regióne máme a to je **nevyužitý prírodný, kultúrny a historický potenciál**. Potenciál regiónu smeruje k rozvoju **ekoturizmu**. V minulosti hlavná atrakcia letnej rekreácie – **vodná plocha Veľká Domaša** vyžaduje modernizáciu vybavenosti, ale aj riešenie problému nízkej hladiny vody. Popri tejto vodnej ploche možno turisticky zúžitkovať neporušenosť lesných porastov a tiché lokality, architektúru drevených kostolíkov. Príťažlivou oblasťou pre slovenských a zahraničných turistov je aj **Národný park Poloniny** s rozľahlými bukovými a jedľovo-bukovými lesmi a pralesmi Rožok, Stuzica a Havešová. Územie ponúka rôzne kultúrne pamiatky historického aj prírodného významu, avšak absentujúca komplementárna infraštruktúra v regióne pôsobí negatívne na záujem návštevníkov a ich možnosti využitia v regióne. Zároveň možno konštatovať, že cestovný ruch v regióne Horný Zemplín sa doteraz orientuje predovšetkým na ekonomické a kultúrne prínosy, no chýba jeho prepojenie s verejným zdravím a kvalitou života obyvateľov. Územie pritom disponuje výnimočným potenciálom – rozsiahle lesy, chránené územia, tiché oblasti, ktoré sú prirodzenými zdrojmi fyzickej i duševnej regenerácie. Projekt GREENHEALTH (Interreg Europe), v ktorom je Prešovský samosprávny kraj jedným z partnerov, preukázal, že ekologicky udržateľný turizmus môže zároveň fungovať ako nástroj podpory zdravia, psychickej rovnováhy a sociálnej inklúzie. V súlade s poznatkami projektu možno prírodné prostredie Polonín a okolitého územia vnímať nielen ako turistický, ale aj ako zdravotný a preventívny zdroj. Tento prístup posilňuje význam ekoturizmu, prírodného turizmu a tzv. „nature-based health“ turizmu (zdravotný turizmus založený na prírode).

V SPR Horný Zemplín taktiež **absentujú nosné atraktivity**, ktoré by návštevníkov v regióne udržali a zároveň vytvorili potrebné zázemie, z ktorého by ťažili aj menšie a doteraz menej navštevované lokality kultúrneho a prírodného dedičstva či ostatní aktéri cestovného ruchu v tomto regióne.

Vzhľadom na vysokú návštevnosť destinácie Domaša, poskytované služby, vysoký počet nehnuteľností využívaných na rekreačné pobyty je **závažným problémom nakladanie s odpadmi a odpadovými vodami**. Jednou z intervencií v oblasti ochrany životného prostredia danej lokality je tak aj optimalizácia systému nakladania s odpadmi a ich triedenie, čo pre dotknuté samosprávy v súčasnosti je veľmi náročnou činnosťou. Cieľom IPB F Integrovaný systém rozvoja ekologického a kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v SPR Horný Zemplín je vytvorenie takýchto nosných projektov, ktoré by prispeli k zvyšovaniu kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktivít regiónov priamo spojenej s aktívnym budovaním súdržných komunit, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu, spolupracou v regiónoch a vybudovaním komplementárnej infraštruktúry potrebnej pre rozvoj regiónu.

Zdôvodnenie výberu kľúčových projektov:

V tomto integrovanom projektovom balíku boli zadefinované dva kľúčové projekty zamerané na vytvorenie, zatraktívnenie a revitalizovanie nosných lokalít cestovného ruchu v regióne SPR Horný Zemplín. V sérii odporúčaní a opatrení zameraných na zvýšenie dynamiky rozvoja regiónu je cestovný ruch považovaný za hnací motor rozvoja. Implementácia týchto projektov napomôže k diverzifikácii ponuky CR a zároveň podporí a umocní územnú distribúciu ponuky CR v tomto regióne.

F1 Rozvoj rekreačného potenciálu vodnej nádrže Domaša

Cieľom projektu je zatraktívniť a prepojiť jednotlivé lokality cestovného ruchu, ktoré sa nachádzajú v blízkosti vodnej nádrže, čím sa podmieni a zvýrazní potreba dobudovania ďalšej potrebnej komplementárnej infraštruktúry CR a technickej infraštruktúry v tejto časti regiónu. Konkrétne sa jedná o vybudovanie prístavisk pre výletnú loď

a vodné športy v týchto lokalitách: kostolík Trepec, pláž Tíšava, pláž Lila, pláž Valkov, pláž Nová Kelča, kostolík Nová Kelča, polostrov Krym, pláž Zátoka, pláž Eva, pláž Poľany, pláž Monika, pláž Zelená lagúna a o vybudovanie domovského prístaviska pre výletnú loď a plávajúcej promenády v rekreačnej oblasti Domaša Dobrá. Na tento kľúčový projekt je napojených niekoľko doplnujúcich projektov zameraných na investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, odpadového hospodárstva a prvkov zelenej a modrej infraštruktúry v okolí Domaše.

Zámerom projektu je vytvoriť z Domaše cieľovú destináciu cestovného ruchu prioritne určenú pre rodiny s deťmi, aktívnych i pasívnych športovcov a seniorov s dôrazom na udržateľný rozvoj, ekológiu a zelenú turistiku. Cieľom projektu je, aby sme udržali turistu v regióne Horného Zemplína a svoj dovolenkový čas strávili na Domaši, kde by mali k dispozícii možnosť vodných športov, cyklistiky či rekreácie a zároveň by mali možnosť navštíviť kultúrne a prírodné atraktivity tohto regiónu. Rozumné investície do základnej turistickej infraštruktúry urobia z vodnej nádrže Veľká Domaša atraktívnu centrálnu turistickú destináciu, ktorá oživi celý región. Turista, ktorý sa rozhodne stráviť svoju rodinnú dovolenku v destinácii Domaša, môže hľadať spetsenie svojho pobytu v okolí. Navštevuje tak ďalšie miesta regiónu, v ktorých využíva rôzne služby – reštauračné, sprievodcovské, športové, ale aj ubytovacie.

F2 Rekreačná viacúčelová trasa Poloniny trail

Tento projekt vznikol v rámci Iniciatívy Catching Up Regions, ktorej cieľom je podpora dobiehajúcich regiónov. Prešovský samosprávny kraj a konkrétne SPR Horný Zemplín bol identifikovaný ako práve ten región, v ktorom je najviac okresov, ktoré potrebujú pomoc. Na základe analýzy územia navrhli experti Svetovej banky v spolupráci s tímom PSK podporiť práve okres Snina pilotnou integrovanou akciou, ktorá zahŕňala výstavbu cyklookruhu, podporu podnikateľov a dobudovanie základnej technickej infraštruktúry. Poloniny trail je cyklookruh v NP Poloniny, ktorého cieľom je ponúknuť kvalitnú cykloinfraštruktúru pre rozvoj turizmu v tomto unikátnom a turisticky veľmi atraktívnom území. Trasa sa skladá z novobudovaných, existujúcich aj rekonštruovaných celkov. Celková dĺžka okruhu je približne 87 km a má napojenia na mesto Snina, Poľskú hranicu na severe a ambíciu prepojiť okruh aj s Ukrajinou hranicu, a to cez obec Ubľa. Trasa je navrhnutá tak, aby prepočila malebné rusínske obce v NP Poloniny, a ponúkla tak turistom nielen prírodné krásy ako unikátne pralesy, či pozorovanie zveri, ale aj bohaté kultúrne dedičstvo ako drevené cerkvi, tradičné remeslá a autentické zážitky. Na tento kľúčový projekt sú taktiež napojené aj ďalšie doplnujúce projekty zamerané na investície do kultúrneho a prírodného dedičstva v Poloninách a okolí a budovanie technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia a odpadové hospodárstvo) v obciach do 2000 EO v okrese Snina.

Kľúčový projekt IÚI F1

Kľúčový projekt IÚI
F1: Rozvoj rekreačného potenciálu vodnej nádrže Domaša
Cieľ politiky súdržnosti
Primárny 5 – Európa bližšie k občanom
Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: Priorita 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach
Opatrenia Programu SK: 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Zdôvodnenie: Rekreačná oblasť Domaša a okolie má ambíciu zachovať, vybudovať, zmodernizovať a využiť potenciál, ktorý lokalita ponúka. Vybudovaním 12 typizovaných prístavísk pre výletnú loď a vodné športy zatriaktívni rekreačnú oblasť Domaša, prepojí jednotlivé strediská a prispeje k aktívnemu využívaniu vodnej plochy.
Cieľ kľúčového projektu IÚI:
Zvýšenie kvality života v regióne Horný Zemplín prostredníctvom podpory zachovania a ochrany udržateľného potenciálu vodnej nádrže Domaša.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- Zvyšovanie kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív regiónov priamo spojenej s aktívnym budovaním súdržných komunít, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu a spoluprácou v regiónoch.

Popis aktivít kľúčového projektu IÚI:

- vytvorenie 12 typizovaných prístavísk pre výletnú loď a vodné športy v jednotlivých strediskách okolo Domaše (*kostolík Trepec, Tišava pláž, Lila pláž, Valkov pláž, Nová Kelča pláž, kostolík Nová Kelča, polostrov Krym, Zátoka pláž, pláž Eva, pláž Poľany, pláž Monika, pláž Zelená lagúna*), pričom súčasťou každého typizovaného prístaviska je aj prístavisko pre cca 10 športových plavidiel,
- vytvorenie domovského prístaviska v rekreačnej oblasti Domaša Dobrá so zázemím pre výletnú loď, v ktorom bude k dispozícii elektrická energia, voda, vývoz odpadových vôd a tankovanie pohonných hmôt,
- vybudovanie plávajúcej promenády z plávajúcich betónových pontónov so šírkou 3m s prístaviskom pre športové plavidlá (90ks) s celkovou dĺžkou cca 1200m,
- zabezpečenie ekologického led osvetlenia promenády.

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- inovácie, zlepšenie kvality a dostupnosti informácií pre návštevníkov v kultúrnom a prírodnom cestovnom ruchu a jeho propagácia, vzdelávanie v oblasti kultúry a kreativity; obnovu národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, pamäťových a fondových inštitúcií, expozícií a zbierok, knižničného fondu a depozitárov ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov;
- zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktív cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov);
- rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzeá (napr. múzeum obetí komunizmu);
- rekonštrukciu, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunít a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.);
- obnova a budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, pamäťových a fondových inštitúcií a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, **zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít (napr. okolia vodných plôch a tokov určených na rekreačné účely ako camping, caravanning, splavovanie a pod.), kúpeľníctva s cieľom vytvoriť podmienky na trávenie voľného času;**
- modernizáciu technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov);
- podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu.

Žiadateľ: Obec Kvakovce

Miesto realizácie: rekreačná oblasť DOMAŠA, SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení
- **Špecifický cieľ 1.2.2** Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)

- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Tematické integrované územné investície (F1)
= doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI: F1.1 Rozvoj kultúrno – poznávacieho turizmu v nadväznosti na destináciu vodnej nádrže Domaša
Cieľ politiky súdržnosti Primárny 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach
Opatrenia Programu SK: 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Zdôvodnenie: Vodná nádrž Veľká Domaša bola v minulosti centrom cestovného ruchu na Hornom Zemplíne. Do územia prichádzali turisti z celého Slovenska, aj zo zahraničia. Návštevnosť Domaše v rokoch 2018-2020 potvrdzuje fakt, že o tento región stále veľký záujem, chýba mu však základná infraštruktúra cestovného ruchu ako sú prístaviská, cyklistické chodníky, sociálne zariadenia, upravené pláže, stravovacie zariadenia, chodníky od ubytovacích zariadení k vodnej ploche, ale tiež zázemie pre kultúrne a športové aktivity. Návštevník, ktorý sa rozhodne stráviť dovolenku v destinácii Domaša, hľadá spestrenie svojho pobytu aj v okolí, a navštívi tak aj ďalšie miesta regiónu ako napr. Medzilaborce s celosvetovo známym múzeom Andyho Warhola, či Duklianský priesmyk vo Svidníku alebo Vihorlatské múzeum v Humennom. <i>Pozn. V roku 2021 PSK uzatvorilo s aktérmi rozvoja destinácie Veľká Domaša Memorandum o vzájomnej spolupráci, z ktorého vychádza IPB F.</i>
Cieľ aktivít projektov IÚI: • Vytvorenie atraktívnej destinácie cestovného ruchu na Hornom Zemplíne investíciami do základnej infraštruktúry cestovného ruchu. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: • Zvyšovanie kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktivít regiónov priamo spojených s aktívnym budovaním súdržných komunít, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu a spoluprácou v regiónoch.
Popis aktivít projektov IÚI: • identické ako nižšie uvedené Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko: • inovácie, zlepšenie kvality a dostupnosti informácií pre návštevníkov v kultúrnom a prírodnom cestovnom ruchu a jeho propagácia, vzdelávanie v oblasti kultúry a kreativity; obnovu národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, pamäťových a fondových inštitúcií, expozícií a zbierok, knižničného fondu a depozitárov ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov; • zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktivít cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov); • rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzeá (napr. múzeum obetí komunizmu); • rekonštrukciu, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunít a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.); • obnovu a budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, pamäťových a fondových inštitúcií a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít (napr. okolia

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

vodných plôch a tokov určených na rekreačné účely ako camping, caravanning, splavovanie a pod.), kúpeľníctva s cieľom vytvoriť podmienky na trávenie voľného času; • modernizáciu technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov); • podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (žiadatelia z SPR Horný Zemplín) Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030 Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja • Špecifický cieľ 1.2.1 Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení • Špecifický cieľ 1.2.2 Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty) • RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality) • RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán) • RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové) Ukazovatele výsledku • RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)
Názov projektového balíka IUI: F1.2 Optimalizácia nakladania s odpadmi v destinácii Veľká Domaša
Cieľ politiky súdržnosti: Cieľ politiky 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2P2 Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje
Opatrenia Programu SK 2.6.2. Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenia systémov triedeného zberu komunálnych odpadov
Zdôvodnenie: V rekreačných oblastiach Domaše nie je vybudovaná environmentálna infraštruktúra týkajúca sa nakladania s odpadovými vodami, čo je na vyťaženosť územia stálymi obyvateľmi, a zvlášť turistami veľmi závažný problém. Napriek závažnosti problému, však bezprostredné územie Domaše nie je pripravené v tomto období pre komplexné riešenie (komplikované majetkovo-právne vzťahy, ochranné pásma a pod). Produkovanie tuhého komunálneho odpadu na tomto území je rovnako tak urgentným problémom, na ktorý samosprávy s veľkým úsilím a vlastnými finančnými prostriedkami musia reflektovať. Objem vyprodukovaného odpadu turistami predstavuje pre samosprávy záťaž, ktorá je na úkor iných rozvojových činností tohto regiónu.
Cieľ projektov IUI: • Odstraňovanie nepriaznivých vplyvov na životné prostredie destinácie Domaša spôsobených nakladaním s odpadmi.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje.
Popis aktivít projektov IÚI: - identické ako nižšie uvedené Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko: - budovanie zberných dvorov, - zefektívňovanie systémov triedeného zberu odpadov, - rozširovanie systémov triedeného zberu o ďalšie zložky (napr. kuchynské odpady, drobný stavebný odpad, jedlé oleje a tuky, nebezpečné odpady z domácností, atď.),
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, destinácia Veľká Domaša a okolie, Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030 Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy Špecifický cieľ 3.2.2 Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.6 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu: - RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) - RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) - RCO107 Investície do zariadení na triedený zber odpadu (euro) - SOI07 Investície do množstvom zberu komunálnych odpadov (euro) Ukazovatele výsledky - RCR103 Vyzbieraný triedený odpad (tony/rok)
Názov projektového balíka IÚI: F 1.3 Prvky zelenej a modrej infraštruktúry v destinácii Domaša a Poloniny
Cieľ politiky súdržnosti 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2P2 Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženia všetkých foriem znečistenia
Opatrenia Programu SK: 2.7.4 Podpora budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry v obciach a mestách
Zdôvodnenie: Súbežne s budovaním a modernizáciou technickej infraštruktúry a doplnkovej infraštruktúry v oblasti cestovného ruchu je dôležité realizovať aktivity prispievajúce k zvyšovaniu hodnoty destinácie z estetického, environmentálneho a zdravotného hľadiska. V navštevovaných lokalitách je potrebné vytvárať zelené a modré prvky, zvyšovať podiel zelene, jednak v pozdĺž brehových častí územia, ako aj v sídelných častiach. Integrované aktivity majú prispieť k vytváraniu prostredia podporujúceho zdravý životný štýl – prostredníctvom rozvoja zelených zón, rekreačných a oddychových zón, a propagácie pohybu a pobytu v prírode ako súčasti prevencie. Dôraz sa kladie na zelené a modré infraštruktúrne prvky, ktoré prinášajú nielen ekologické, ale aj zdravotné benefity pre obyvateľov a návštevníkov (znižovanie stresu, zlepšenie duševnej rovnováhy, podpora sociálnych väzieb).
Cieľ projektov IÚI: Zabezpečiť obyvateľstvu Horného Zemplína i návštevníkom destinácií CR kvalitné životné prostredie. Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

• Zabezpečiť obyvateľstvu kvalitné životné prostredie v sídlach.
Popis aktivít projektov IÚI: • identické ako nižšie uvedené Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko • zelené a modré prvky, ktoré okrem environmentálnej funkcie, vzťahujúcej sa k viacerým zložkám životného prostredia, majú aj estetickú funkciu, • vytváranie nových zelených prvkov, • projekty zamerané na sídelnú zeleň (parky, parčíky, sprievodná vegetácia komunikácií, kvetinové záhony, atď.), mestské lesy, verejné priestranstvá a vnútrobloky sídlisk, ako aj umelo vytvorené prvky (fontány, pitné fontánky a rosiče vzduchu, atď.).
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy • Špecifický cieľ 3.2.1 Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.7 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO36 Zelená infraštruktúra podporovaná na iné účely ako adaptácia na zmenu klímy (hektáre) Ukazovatele výsledku • RCR95 Populácia, ktorá má prístup k novej alebo modernizovanej zelenej infraštruktúre (osoby) •

Kľúčový projekt IÚI F2

Kľúčový projekt IÚI: F2: Rekreačná viacúčelová trasa Poloniny trail
Cieľ politiky súdržnosti Primárny 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: Priorita 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach.
Opatrenia Programu SK: 5.2.4. Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku
Zdôvodnenie: Rekreačná viacúčelová trasa Poloniny trail je nástrojom rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Poloniny. Je primárne určený pre cyklistov, turistov a v zime pre bežkárov. Turistický chodník Poloniny Trail prechádza katastrami obcí Stakčín, Runina, Ruský Potok, Uličské Krivé, Ulič, Brezovec, Ruská Volová, Klenová, Stakčínka Roztoka a Kalná Roztoka. Počíta sa aj s prepojením turistického chodníka s Poľskom v oblasti Ruské sedlo a s Ukrajinou na hraničnom priechode Ubľa. Obzvlášť významné je najmä napojenie na centrum regiónu Sninu, lokalitu Sninské rybníky (bio-kúpalisko Sninské rybníky). Poloniny Trail bude rekreačnou viacúčelovou trasou, ktorá umožní návštevníkom prejsť okruh cez celý Národný park Poloniny. Chodník bude fyzicky nenáročný, vhodný pre verejnosť a bude tvoriť základnú os siete, na ktorú budú napojené ďalšie miestne cyklistické, turistické alebo jazdecké chodníky, atrakcie a služby.
Cieľ kľúčového projektu: Podpora zdravého životného štýlu a aktívneho trávenia voľného času budovaním cykloturistickej infraštruktúry v SPR Horný Zemplín.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach.
Popis aktivít kľúčového projektu:

- výstavba cyklookruhu Poloniny Trail v rámci Podpory aktivít v rámci CURI – „Dobudovanie infraštruktúry Poloniny trail“ (pre približne 5 úsekov),
- rekonštrukcia a výstavba infraštruktúry (odpočívadlá, rozhľadne, informačné, orientačné a výkladové prvky, táboriská) a rekreačných cyklotrás,
- podpora a sieťovanie podnikateľov a dobudovanie základnej technickej infraštruktúry, príprava konkurencieschopných miestnych atrakcií a služieb, maximálne využitie marketingovo-propagačných aktivít aj na propagáciu využívania ekologických foriem prepravy. Infraštruktúra a služby pre návštevníkov by preto mali podporovať spoznávanie parku, jeho kľúčových úloh a hodnôt. Projekt zabezpečí spokojnosť turistov a ich vnímanosť k miestam, ktoré navštevujú. Ak budú mať ľudia pocit, že je o nich dobre postarané, viac si budú park cenit' a je pravdepodobnejšie, že budú viac ochotní prispieť aj k jeho ochrane a propagácii, čo priláka ďalších návštevníkov.

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI;
- rekonštrukciu a výstavbu ihrísk, viacúčelových športových areálov a športových a telovýchovných objektov;
- rekonštrukcia a výstavba športovej infraštruktúry a rekreačných cyklotrás (oddychové miesta, cyklistické stojany, značenie, nabíjacie stanice a pod.) slúžiacej pre širokú verejnosť;
- rekonštrukciu a tvorbu športovo oddychových zón;
- revitalizáciu regionálnej športovej infraštruktúry a rekreačných cyklotrás s cieľom aktívneho trávenia voľného času vrátane tvorby architektonických štúdií;
- propagácia zdravého životného štýlu;
- monitorovanie využitia regionálnej infraštruktúry, zvlášť zo strany detí a mládeže, seniorov, športových organizácií a zdravotne postihnutých obyvateľov vrátane hodnotenia previazanosti pohybových aktivít so znížením nákladov na zdravotnú starostlivosť, znížením kriminality, zvýšením pracovného nasadenia a zlepšením študijných výsledkov detí a mládeže;
- prepojenie regionálnych aktiv cestovného ruchu na existujúce alebo pripravované cykloturistické trasy; sprístupnenie aktiv cykloturistickými a inými trasami, ktoré umožňujú udržateľné športovo-rekreačné využívanie územia a rozvoj tematických kultúrnych trás regionálneho a nadregionálneho významu vrátane ich značenia a výstavby doplnkovej infraštruktúry na trasách v turisticky významných lokalitách; príprava projektovej dokumentácie.

Žiadateľ: Prešovský samosprávny kraj

Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 1 Inovátna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovátnych riešení

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Tematické projektové balíčky IÚI F
= doplnkové, komplementárne projekty=

Názov projektového balíka IÚI: F 2.1 Rozvoj environmentálneho a kultúrneho – poznávacieho turizmu v nadväznosti na Poloniny
Cieľ politiky súdržnosti Primárny 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach
Opatrenia Programu SK: 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
Zdôvodnenie: Územie Národného parku Poloniny a jeho širšieho okolia v rámci regiónu Snina je z pohľadu prírodného turizmu veľmi vzácne a exkluzívne. Drevená architektúra, autenticita prírodného potenciálu spolu s jedinečnou kultúrou miestnych obyvateľov ich tradíciami, lokálnymi produktami a službami dotvára komplexnú ponuku cestovného ruchu. Spájanie prírody a zdravia zvyšuje atraktivitu regiónu a vytvára priestor pre nové formy cestovného ruchu – tzv. „nature-based health tourism“. (*<i>Turizmu, ktorý spája: kontakt s prírodou, wellness, zdravie a regeneráciu, preventívne alebo liečebné účinky prírodného prostredia. Využíva prírodné prostredie ako terapeutický faktor – les, voda, klíma, ticho, zeleň – namiesto umelých procedúr.</i>)
Cieľ projektov IÚI: Vytvorenie atraktívnej destinácie cestovného ruchu na Hornom Zemplíne investíciami do základnej infraštruktúry cestovného ruchu a prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív územia Polonín a okolia
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Zvyšovanie kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív regiónov priamo spojenej s aktívnym budovaním súdržných komunít, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu a spoluprácou v regiónoch
Popis aktivít projektov IÚI: identické ako nižšie uvedené
Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko: - inovácie, zlepšenie kvality a dostupnosti informácií pre návštevníkov v kultúrnom a prírodnom cestovnom ruchu a jeho propagácia, vzdelávanie v oblasti kultúry a kreativity; obnovu národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, pamäťových a fondových inštitúcií, expozícií a zbierok, knižničného fondu a depozitárov ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov; - zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktív cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov); - rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzeá (napr. múzeum obetí komunizmu); - rekonštrukciu, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunít a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.); - obnovu a budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, pamäťových a fondových inštitúcií a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít (napr. okolia vodných plôch a tokov určených na rekreačné účely ako camping, caravanning, splavovanie a pod.), kúpeľníctva s cieľom vytvoriť podmienky na trávenie voľného času; - modernizáciu technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov);

- podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu. - Príprava projektovej dokumentácie
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj
Cieľ a typy aktivít v rámci opatrenia V súlade s Programom Slovensko
Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030 Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja Špecifický cieľ 1.2.1 Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu - RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) - RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) - RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty) - RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality) - RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán) - RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové) Ukazovatele výsledku - RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Názov projektového balíka IÚI: F 2.2 Zmierňovanie dopadov zmeny klímy na území SPR Horný Zemplín s presahom na územie Šariša
Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: 2P2 Životné prostredie
Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy
Opatrenia Programu SK: 2.4.1 Vodozádržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy v sídlach a krajine a /alebo ochranu pred povodňami
Zdôvodnenie: V súčasnosti je územie kraja čoraz viac vystavované náhlým zmenám a extrémnym výkyvom počasia a teplôt (extrémne vysoké teploty, veľmi nízke teploty, zvýšenie frekvencie ich výskytu, trvanie vln horúčav, zvyšovanie počtu tropických dní). Zmeny klímy ale predstavujú riziko rovnako nielen pre urbanizovanú krajinu, ale aj pre prírodné prostredie. Preto je potrebné, aby sa samosprávy adaptovali na zmeny klímy, ktorým čelia a prijímali opatrenia, ktoré budú zmierňovať až eliminovať prehlbovanie zmien, ktoré v nasledujúcich rokoch ovplyvnia fungovanie spoločnosti. Prírodné podmienky sa v dôsledku zmeny klímy menia a nemajú vplyv len na populáciu či urbanizovanú krajinu, ale predovšetkým negatívne vplyvajú aj na prírodné prostredie. Najčastejšími prejavmi v krajine sú svahové deformácie, vodná erózia, ktorou je na území kraja ohrozených viac ako 60 % poľnohospodárskej pôdy. Ohrozené sú aj mokrade, ktoré môžu nárastom teploty postupne vysychať. Čoraz vyšší nárast invázných druhov, ktoré môžu zmeniť obraz krajiny. Zvyšuje sa i ohrozenie lesného hospodárstva spôsobeného suchom, ničivými vetrami, extrémnymi zrážkami, teplotnými extrémami či požiarimi.
Cieľ projektov IÚI: Zabezpečiť opatrenia súvisiace so zmenou klímy a ochranou pred povodňami v SPR Horný Zemplín s presahom na územie Šariša

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy

Popis aktivít projektu IÚI:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- adaptačné opatrenia na zmenu klímy, ktorých funkciou bude zadržiavanie vody alebo ochrana pred povodňami a prípadne kombinácia oboch funkcií. Pozn. Požiadavkou je súlad adaptačných opatrení so Stratégiou adaptácie SR na zmenu klímy (Adaptačná stratégia SR) a Plánmi manažmentu povodňového rizika.
- **opatrenia na zadržiavanie zrážkovej** vody prostredníctvom zelenej infraštruktúry (vytváranie bioretenčných systémov) alebo technických prvkov (systémy na zadržiavanie a/alebo vsakovanie vody), ako aj ich kombinácie.
- **opatrenia technického charakteru** (suchý polder, vsakovacie systémy a pod)
- **opatrenia prírodného charakteru** s využitím prvkov zelenej infraštruktúry (napr. vytváranie a obnova prírodných vodných nádrží, inundačných území, ako aj podmienok pre meandrovanie, renaturácia upravených úsekov vybraných tokov a bezpečné vybrežovanie tokov, vytváranie remízok, terasovanie svahov za účelom spomalenia odtoku zrážkových vôd). Pozn. Opatrenia prírodného charakteru, ako sú prírode blízke riešenia a adaptácia založená na ekosystémoch, budú v prípadoch, ak je ich realizácia možná, zvyhodňované pred technickými.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy

- **Špecifický cieľ 3.2.1** Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.4

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO26 Zelená infraštruktúra vybudovaná alebo vylepšená na adaptáciu na zmenu klímy (hektáre)
- SOI08 Počet zrealizovaných vodozdržných opatrení na adaptáciu na zmenu klímy (počet)

Ukazovatele výsledku

- RCR35 Populácia, ktorá využíva ochranné opatrenia proti povodňam (osoby)
- RCR37 Populácia, ktorá využíva ochranné opatrenia proti prírodným katastrofám súvisiacim s klímou (iným ako povodne a prírodné požiare) (osoby)

Názov projektového balíka IÚI:

F 2.3 Výstavba environmentálnej infraštruktúry pre odvádzanie odpadových vôd v SPR Horný Zemplín, s presahom do SPR Šariš a SPR Spiš (v obciach do 2000 EO)

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK 2P2 Životné prostredie

Špecifický cieľ Programu SK RSO2.5 Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva

Opatrenia Programu SK 2.5.3. Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch

Zdôvodnenie:

Rozvoj verejných kanalizácií a čistiární odpadových vôd v Prešovskom kraji zaostáva za rozvojom verejných vodovodov a rovnako i za celoslovenským priemerom. Verejná kanalizácia s čistiárnou odpadových vôd je vybudovaná v 227 obciach, úplne absentuje v 438 obciach kraja. V Poloninách, t.j. v sninskom okrese je na verejnú kanalizáciu napojených len 6 z 34 obcí – Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Snina, Stakčín, Ulič, Zemplínske Hámre (čo súvisí aj so stavom vybudovaného verejného vodovodu). Berúc do úvahy i skutočnosť, že prihraničný sninský okres je súčasťou Národného parku Poloniny, že na území sa nachádza vodná nádrž Starina, je absencia environmentálnej vybavenosti, t.j. verejnej kanalizácie a ČOV závažným ohrozením pre kvalitu vody a pôdy územia. Chýbajúca environmentálna infraštruktúra v obciach naprieč SPR Horný Zemplín je významným faktorom, ktorý limituje rozvoj ekonomiky, cestovného ruchu, dopravy a životnej úrovne obyvateľstva. Práve preto je rozvoj verejnej kanalizácie a ČOV v tomto území absolútnou prioritou.

Zároveň je však nevyhnutné reflektovať, že potreba investícií do environmentálnej infraštruktúry presahuje rámec Horného Zemplína. SWOT analýza rozvoja Prešovského kraja identifikuje ako jednu zo slabých stránok zaťaženie povrchových vôd znečistením zo sídelných aglomerácií pozdĺž hlavných vodných tokov. Tento problém sa týka aj regiónov Spiš a Šariš, kde chýbajúca alebo nevyhovujúca kanalizačná a čistiaca infraštruktúra priamo prispieva k degradácii vodných zdrojov, zhoršeniu kvality životného prostredia a následne aj k zníženej atraktivite týchto území pre investorov, turistov a obyvateľov.

Preto je dôležité, aby popri prioritnej podpore Horného Zemplína boli environmentálne intervencie v oblasti kanalizácie a ČOV realizované aj v ďalších častiach kraja – v regiónoch Spiš a Šariš, ktoré čelia podobným ekologickým a rozvojovým výzvam.

Cieľ projektov IÚI:

- Ochrana životného prostredia SPR Horný Zemplín, SPR Šariš, SPR Spiš dobudovaním kanalizácie a čistiární odpadových vôd v obciach do 2000 EO

Cieľ projektov v súlade s Programom Slovensko:

- Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva

Popis aktivít projektov IÚI:

- výstavba environmentálnej infraštruktúry pre odvádzanie odpadových vôd v SPR Horný Zemplín, SPR Šariš, SPR Spiš t.j. výstavba stokovej siete a ČOV

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- výstavba stokovej siete a ČOV

Oprávnení žiadateľa: samosprávy v SPR Horný Zemplín, SPR Šariš, SPR Spiš

Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 3. Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy

- **Špecifický cieľ 3.2.3** Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (VODA)

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.5

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO30 Dĺžka nových alebo modernizovaných potrubí rozvodných systémov verejných vodovodov (km)
- RCO31 Dĺžka nového alebo modernizovaného potrubia verejnej siete na zber odpadových vôd (km)
- RCO32 Nová alebo modernizovaná kapacita na úpravu odpadovej vody (populačný ekvivalent)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

Ukazovatele výsledku

- RCR41 Populácia pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby)
- RCR42 Populácia pripojená aspoň na sekundárnu verejnú úpravu odpadovej vody (osoby)
- RCR43 Vodné straty v rozvodných systémoch verejného zásobovania vodou (kubické metre za rok)

- SRI06 Populácia MRK pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby)
- SRI11 Populácia pripojená na obnovenú verejnú stokovú sieť a čistiareň odpadových vôd s aspoň sekundárnym stupňom úpravy odpadovej vody (ekvivalentný obyvateľ)

Názov projektového balíka IÚI:

F 2.4 Prístup k pitnej vode v SPR Horný Zemplín, s presahom do SPR Šariš, SPR Spiš (v obciach do 2000 EO)

Cieľ politiky súdržnosti: 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 2P2 Životné prostredie

Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.5 Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva

Opatrenia Programu SK: 2.5.5. Zabezpečenie prístupu k pitnej vode a nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v obciach do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch

Zdôvodnenie: V Sninskom regióne sa nachádza vodárenská nádrž Starina, ktorá zásobuje vodou dva samosprávne kraje – Prešovský a Košický, no obce v jej blízkosti samé nemajú prístup k pitnej vode, ani kanalizácii. Z 34 obcí v okrese je len 10 napojených na verejný vodovod (*Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Pichne, Snina, Stakčín, Stakčínska Roztoka, Strihovce, Ublá, Ulič a Zemplínske Hámre*). Značná časť obyvateľov je zásobovaná z vlastných kopaných studní, ktoré však pre nevyhovujúce odkanalizovanie odpadových vôd v týchto obciach a značné plošné znečistenie, sú z hygienického a zdravotného hľadiska pre pitné účely často nevyhovujúce a v suchých obdobiach ich výdatnosť výrazne klesá.

Chýbajúca infraštruktúra pre zásobovanie pitnou vodou a chýbajúca environmentálna infraštruktúra v obciach naprieč SPR Horný Zemplín, je významným faktorom, ktorý limituje rozvoj ekonomiky, cestovného ruchu, dopravy a životnej úrovne obyvateľstva. Práve preto je rozvoj vodovodov, verejnej kanalizácie a ČOV v tomto území absolútnou prioritou.

Zároveň je však nevyhnutné reflektovať, že potreba investícií do environmentálnej infraštruktúry presahuje rámec Horného Zemplína. SWOT analýza rozvoja Prešovského kraja identifikuje ako jednu zo slabých stránok ohrozenie kvality vôd je v dôsledku absencie resp. nedostatočnej úrovni čistenia produkovaných odpadových vôd na celom území Prešovského kraja. Tento problém sa týka aj regiónov Spiš a Šariš, kde chýbajúca alebo nevyhovujúca vodovodná, kanalizačná a čistiaca infraštruktúra priamo prispieva k degradácii vodných zdrojov, zhoršeniu kvality životného prostredia a následne aj k zníženej atraktivite týchto území pre investorov, turistov a obyvateľov. Preto je dôležité, aby popri prioritnej podpore Horného Zemplína boli environmentálne intervencie v oblasti vodovodov, kanalizácie a ČOV realizované aj v ďalších častiach kraja – v regiónoch Spiš a Šariš, ktoré čelia podobným ekologickým a rozvojovým výzvam.

Cieľ projektov IÚI:

Zabezpečiť prístup k pitnej vode pre obyvateľov v SPR Horný Zemplín, SPR Šariš, SPR Spiš v obciach do 2000 EO

Cieľ projektov v súlade s Programom Slovensko:

Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva

Zabezpečenie dostatočného množstva, kvality a hygienickej bezpečnosti pitnej vody

Popis aktivít projektov IÚI:

- výstavba a modernizácia vodojemov, vrátane potrubných prívodov vody

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- výstavba a modernizácia vodojemov, vrátane potrubných prívodov vody

Oprávnení žiadatelia: samosprávy v SPR Horný Zemplín, SPR Šariš, SPR Spiš

Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj

Súlud s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 3. Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy

- **Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (VODA)**

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.5

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO30 Dĺžka nových alebo modernizovaných potrubí rozvodných systémov verejných vodovodov (km)
- RCO31 Dĺžka nového alebo modernizovaného potrubia verejnej siete na zber odpadových vôd (km)
- RCO32 Nová alebo modernizovaná kapacita na úpravu odpadovej vody (populačný ekvivalent)
- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)

Ukazovatele výsledku

- RCR41 Populácia pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby)
- RCR42 Populácia pripojená aspoň na sekundárnu verejnú úpravu odpadovej vody (osoby)
- RCR43 Vodné straty v rozvodných systémoch verejného zásobovania vodou (kubické metre za rok)
- SRI06 Populácia MRK pripojená na vylepšené verejné zásobovanie vodou (osoby)
- SRI11 Populácia pripojená na obnovenú verejnú stokovú sieť a čistiareň odpadových vôd s aspoň sekundárnym stupňom úpravy odpadovej vody (ekvivalentný obyvateľ)

Názov projektového balíka IÚI:

F 2.5 Podpora biologickej a krajinej biodiverzity (zelená a modrá infraštruktúra) na Hornom Zemplíne

Cieľ politiky súdržnosti: Cieľ politiky 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 2P2 Životné prostredie

Špecifický cieľ Programu SK: RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

Opatrenia Programu SK: 2.7.3 Podpora biologickej a krajinej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržiavania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu invázií nepôvodných druhov

Zdôvodnenie: Prepojenie prírodných oblastí a otvorených priestorov umožňuje vytvorenie prirodzeného prostredia pre živočíchy, rastliny. Podpora prvkov zelenej infraštruktúry prepája mestské a vidiecke oblasti a vznikajú miesta, ktoré sú súčasťou krajinných štruktúr a obnovy ekosystémov. Zelená infraštruktúra pozitívne ovplyvňuje niekoľko oblastí vrátane ochrany a podpory biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy, zdravia, využitia voľného času, podporu tvorby komunity, ekonomických aspektov.

Cieľ projektov IÚI:

Posilniť biologickú a krajinnú biodiverzitu so zachovaním prirodzenej rovnováhy ekosystému regiónu Horný Zemplín.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov.

Popis aktivít:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- aktivity zamerané na zachovanie a obnovu biodiverzity a ekosystémov (*najmä mimo CHÚ*),
- opatrenia na zlepšenie stavu biotopov a druhov mimo vodných tokov (*napr. odstraňovanie bariér, vytváranie migračných koridorov, obnova mokradí*), na poľnohospodárskej a lesnej pôde tam, kde táto činnosť nebude dostatočne pokrytá Spoločnou poľnohospodárskou politikou, pri dopravných koridoroch – podľa potrieb z hľadiska OBPak, ako aj v sídlach (*najmä pre druhy vyskytujúce sa na budovách*),
- spracovanie dokumentov pre zachovanie a obnovu biodiverzity a ekosystémov a hodnotenie ich služieb,
- podpora realizácie prvkov zelenej a modrej infraštruktúry na miestnej úrovni, najmä ako súčasti spoločných zariadení a opatrení v projektoch pozemkových úprav (MÚSES), ako napr. migračné koridory,
- spracovanie dokumentov pre vybudovanie systému krajinného plánovania a udržiavania krajinných štruktúr a obnovy ekosystémov a hodnotenia ich služieb,

• preventívne opatrenia a realizácii eradikačných a potláčajúcich opatrení, vrátane ich mapovania a monitoringu, či budovania záchytných staníc pre invázne druhy. <i>Podporované bude aj spracovanie dokumentov pre realizáciu vyššie uvedených opatrení a súvisiace budovanie kapacít.</i>
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: SPR Horný Zemplín, Prešovský kraj
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030 Priorita 3. Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy • Špecifický cieľ 3.2.1 Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO2.7 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO36 Zelená infraštruktúra podporovaná na iné účely ako adaptácia na zmenu klímy (hektáre) • RCO37 Plocha lokalít sústavy Natura 2000, na ktorú sa vzťahujú opatrenia na ochranu a obnovu (hektáre) • RCO39 Oblasť pokrytia inštalovanými systémami na monitorovanie znečistenia ovzdušia (zóny kvality ovzdušia) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby): • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • SOI13 Revitalizované zanedbané a nevyužívané územie (hektáre) Ukazovatele výsledku • RCR50 Populácia, ktorá využíva opatrenia týkajúce sa kvality ovzdušia (osoby) • RCR50 Populácia, ktorá má prístup k novej alebo modernizovanej zelenej infraštruktúre (osoby) • SRI10 Populácia, ktorá využíva revitalizované územie (osoby) • SRI10 Plocha podporená s cieľom zachovania priaznivého stavu chránených biotopov a druhov, alebo s cieľom zlepšenia ich stavu (hektáre)

Iné zdroje pre IPB F:

Intervencia Leader 2023 -2027 (Miestne akčné skupiny)

TYP PODPORY: PRIORITA 2

Podpora podnikateľských aktivít s cieľom rozvoja vidieckeho hospodárstva:

- podpora podnikateľských aktivít prostredníctvom diverzifikácie, zakladaním nových a rozvojom existujúcich podnikov vo vidieckej oblasti, sieťovaním a spoluprácou podporiť spoluprácu medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, v sektore lesného hospodárstva, cestovného ruchu a pri rozvoji služieb a marketingu v oblasti cestovného ruchu a pod.,
 - Aktivita: Diverzifikácia ekonomických činností v poľnohospodárskych a lesníckych podnikoch,
 - Aktivita: Zakladanie a rozvoj podnikov nepoľnohospodárskeho alebo nelesníckeho podniku vo vidieckej oblasti,
 - Aktivita: Podpora agroturistiky, vidieckeho cestovného ruchu, ekoturistiky,
 - Aktivita: Sieťovanie a spolupráca na miestnej úrovni medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi).

TYP PODPORY: PRIORITA 3

Rozvoj obcí, miestnej infraštruktúry, základných služieb a spoločenského a komunitného života

- podpora rozvoja miestnej verejnej infraštruktúry napr.: cesty III. triedy, miestne komunikácie a miestnych základných služieb (v oblasti voľného času a kultúry, občianska a technická vybavenosť, smart riešenia v nadväznosti na prístup ku kvalitným verejným službám a kvalitnej infraštruktúre),
- podpora sociálnych inovácií prostredníctvom napomáhania integrácii do spoločnosti alebo prostredníctvom vzdelávania a voľnočasových aktivít,

- podpora sociálnych inovácií a podpora miestnych komunit zameraná na realizáciu aktivít vzdelávania a trávenia voľného času, ochotníckej, divadelníckej, folklórnej činnosti, zvyšovania vzdelanostnej úrovne v oblasti životného prostredia, budovania environmentálneho povedomia, ochrany prírody, ekologickej výchovy, krajinyotvorby, zachovanie tradícií, podnikania a pod.,
- investície, ktoré plnia doplnkovú funkciu s jednoznačnou pridanou hodnotou súvisiacou s energetickou úsporou, napr. využívanie technológií, ktoré budú viesť k úsporám energií alebo investície, ktoré súvisia so zvyšovaním energetickej hospodárnosti budov zamerané na technické, energetické alebo technologické vybavenie a zariadenia objektu (napr. výmena vykurovacích kotlov, vykurovacích telies, potrubných vnútorných rozvodov a vnútorných inštaláčnych rozvodov – voda, elektrina, plyn a ich časti; inštalovanie solárnych panelov tam, kde je to vhodné a pod.).
 - Aktivita: Rozvoj miestnej verejnej infraštruktúry,
 - Aktivita: Rozvoj miestnych základných služieb obcí,
 - Aktivita: Sociálny alebo komunitno-prospešný cieľ zameraný na riešenie sociálneho vylúčenia a nezamestnanosti, marginalizované komunity, začlenenie migrantov, podporu žien, mládeže a aktívne starnutie na vidieku.

Program Slovensko 2021 – 2027 (Dopytovo-orientované výzvy)

Špecifický cieľ: RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy

- **Opatrenie 2.4.7** Identifikácia vývoja rizík, určenie spôsobov prevencie, zavádzanie postupov a opatrení na pripravenosť a reakciu na katastrofy spôsobené zmenou klímy
- **Opatrenie 2.4.8** Posilnenie a modernizácia intervenčných kapacít a infraštruktúry na zvládanie katastrof
- **Opatrenie 2.4.9** Budovanie a modernizácia systémov včasného varovania a vyrozumievania

Špecifický cieľ: RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje

- **Opatrenie 2.6.4** Podpora zvyšovania environmentálneho povedomia a informovanosti spotrebiteľa a širokej verejnosti o obehovom hospodárstve a podpora koncepčných činností v oblasti obehového hospodárstva

Špecifický cieľ: RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

- **Opatrenie 2.7.5** Zabezpečenie kontinuity vodných tokov a ich revitalizácie za účelom podpory biodiverzity
- **Opatrenie 2.7.1** Vypracovanie a realizácia schválených dokumentov manažmentu osobitne chránených častí prírody a krajiny
- **Opatrenie 2.7.10** Eliminácia fragmentácie krajiny rozrastania zastavaných plôch prostredníctvom revitalizácie zanedbaných a nevyužívaných území v intravilánoch sídiel

Špecifický cieľ: RSO4.6. Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie (EFRR)

Interreg PL-SK 2021-2027

Priorita 1 K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie

- **Špecifický cieľ:** Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy
- **Špecifický cieľ:** Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

Priorita 3 Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie

- **Špecifický cieľ:** Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie

Plán obnovy a odolnosti

KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy

- Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity

Dotačná schéma Prešovského samosprávneho kraja

- Výzva pre región
Program 1 – Cestovný ruch, pútnický turizmus, cyklodoprava
Program 4 – Sociálne služby a paliatívna starostlivosť
- Výzva poslancov PSK
PROGRAM 5 – Podpora životného prostredia, zdravia a rozvoj environmentálneho povedomia
- Výzva - participatívny rozpočet.

Interreg NEXT 2021-2027

Priorita 1:

Odolný a zelený pohraničný región

Cieľ 1.1: Adaptácia na zmenu klímy, prevencia rizík

Cieľ 1.2: Biodiverzita a zníženie znečistenia

Priorita 2:

Zdravý a atraktívny pohraničný región

Cieľ 2.1: Rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti

Cieľ 2.2: Kultúra a cestovný ruch

Aktivity:

Rozvoj služieb a budovanie infraštruktúr plniacich zdravotnú funkciu zameraných na prevenciu ochorení, duševné zdravie a rekreáciu v prírode (zriaďovanie zelených a prírodných oddychových zón, výstavba lesných sáun, prírodných wellness zón alebo terapeutických turistických chodníkov na posilnenie duševného zdravia a imunity, výstavba apiterapeutických domov pre preventívne zdravie a regeneráciu, vytváranie liečivých bylinkových záhrad a vzdelávacích ekozón s panelmi o zdravotných výhodách prírody a pod).

Integrovaný územný balík

G. Zabezpečenie personálnych kapacít a technológií v oblasti IT, digitalizácie a dátovej analytiky vrátane osvetovej činnosti s dôrazom na územný rozvoj

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priority a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB G
G1 Administratívne a analyticko-strategické kapacity PSK ako predpoklad pre budovanie moderného kraja	5P1 Moderné regióny Opatrenie 5.2.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych samospráv a MNO pôsobiach v komunite alebo partnerov pôsobiach v komunite
G1.1 Inteligentné riadenie a správa obcí, miest a regiónov PSK	1P1 Veda, výskum a inovácie Opatrenie 1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov
G1.2 Funkčné a udržateľné komunity ako súčasť moderného Prešovského kraja	5P1 Moderné regióny Opatrenie 5.2.2 Investície zvyšujúce kvalitu verejných politík a odolnosť demokracie prostredníctvom projektov spolupráce v komunite občianskej spoločnosti a komunity partnerov a samosprávy, prípadne intervenčné projekty v komunite občianskej spoločnosti a komunity partnerov a samosprávy na zvýšenie kvality verejných politík a odolnosť demokracie

Východiskový stav:

Verejná správa v posledných rokoch upriamuje svoju pozornosť na meniace sa okolnosti vyžadujúce si nové prístupy riadenia a výkonu svojich kompetencií, definuje slabé stránky svojho prostredia, na ktoré je nevyhnutné reagovať:

- *nepostačujúca digitálna infraštruktúra,*
- *chýbajúce vysokorýchlostné internetové pripojenie, hardvér aj softvér na prácu s údajmi,*
- *chýbajúci ľudský kapitál - vzdelaná pracovná sila, ktorá vie obsluhovať a využiť možnosti digitálnych nástrojov,*
- *nekoordinovaný zber dát - ich ukladanie a spracovanie,*
- *nedostatočný rámec legislatívnych pravidiel na národnej úrovni a investičná náročnosť,*
- *chýbajúce komplexné riadenie údajov (data manažment),*
- *údaje organizácie nie sú elektronicky prístupné ostatným.*

PSK ako autorita a líder v prostredí samospráv má záujem o zlepšenie systému a koordinácie strategického plánovania v kraji, o integráciu tvorby strategických dokumentov a zabezpečenie participatívnej spolupráce pri ich príprave, monitorovaní a hodnotení, a napokon aj o zrýchlenie a skvalitnenie digitalizácie infraštruktúry verejnej správy využívaním SMART nástrojov. Aktuálne úsilie vkladá do zabezpečenia zberu a manažovania štandardizovaných a štruktúrovaných dát, informácií a štatistík prostredníctvom Geoportálu PSK. V kontexte uvedeného má záujem o zdieľanie a publikovanie dát vo forme referenčných a otvorených údajov, ale aj o ich bezpečnosť, o zabezpečenie funkčnej dátovej integrácie medzi jednotlivými systémami verejnej správy vrátane pravidelnej replikácie konsolidovaných transakčných dát do dátových úložísk a samozrejme o modernizáciu a racionalizáciu verejnej správy IKT.

Paralelne, veľmi intenzívne posilňuje interné personálne kapacity pre „governance“ verejného IT.

Obdobné procesy prebiehajú aj na úrovni väčších obcí a miest, niekde na úrovni experimentovania a pilotovania, niekde na úrovni systematického budovania smart systému v podmienkach verejnej správy.

Samotný Prešovský samosprávny kraj implementuje v súčasnosti projekty, na ktoré IPB G nadväzuje:

- **Smart PSK - kvalitnejšia budúcnosť**, ktorý reflektuje na výzvu „Inteligentný a lepší samosprávny kraj“ a je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa, Prioritná os 1 Posilnené inštitucionálne kapacity a efektívna VS, 3.264.237€
- **Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík II** (Národný projekt) - príprava, zaškolenie a sieťovanie odborných zamestnancov, ktorí môžu v budúcnosti zohrať úlohu „ambasádorov participácie“ v prostredí VÚC a „agentov zmeny“ pre oblasť otvoreného vládnutia v prostredí úradov vyšších územných celkov. Odborní zamestnanci sa spolupodieľajú na tvorbe dizajnu – participatívneho scenára tvorby verejnej politiky. Plánujú úroveň zapojenia verejnosti, výber aktérov, spôsoby informovania a komunikácie s verejnosťou, ako aj navrhujú a určujú metódy zapojenia verejnosti, EVS, 240 000,-€
- **Moderné technológie v PSK** / Integrovaná infraštruktúra, implementáciu informačného systému inteligentného regiónu. Cieľom projektu je vybudovanie smart platformy, získavanie údajov z externých senzorov a zariadení, ich vzájomné prepojenie, analýza údajov a podpora rozhodovania pre tvorbu a/alebo reguláciu politík PSK vrátane poskytovania údajov koncovým používateľom s cieľom efektívneho nakladania s verejnými zdrojmi. Výsledkom realizácie projektu je zvýšenie otvorenosti verejnej správy pre občanov kraja; Zvýšenie kvality, štandardu a dostupnosti eGovernment služieb pre občanov; Podpora budovania inteligentných miest a regiónov; Zlepšenie celkovej dostupnosti dát vo verejnej správe s dôrazom na otvorené údaje; Implementácia nástrojov pre zdieľanie, integráciu a riadenia kvality dát s dôrazom na otvorené dáta. V rámci projektu je zavedených 219 prvkov internetu vecí na podporu prioritných oblastí v mestách a verejnej správe a podporených 7 nových datasetov publikovaných vo formáte s vysokým potenciálom na znovupoužitie.
- **LEPŠÍ Manažment Dát Prešovského samosprávneho kraja II** – výzva: Manažment údajov inštitúcie verejnej správy, Operačný program Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020 (celkové oprávnené výdavky: 603 687,10 €)

- **Malé zlepšenia eGov služieb Prešovského samosprávneho kraja (OPII)**, Operačný program Integrovaná Infraštruktúra

Kľúčové východiská pre IÚI G na úrovni MF SR a MIRRI SR:

1. Implementácia Národnej koncepcie otvorených dát 2 (NKOD2)
2. Implementácia Akčného plánu inteligentných miest a regiónov 2023 -2030
3. Implementácia CSRÚ (Centrálna správa referenčných údajov)
4. Implementácia Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu (RIS3 SK)

Informačný systém Centrálny správy referenčných údajov (IS CSRÚ) je súčasťou modulu procesnej integrácie a integrácie údajov, ktorý patrí podľa zákona o e-governmente medzi tzv. „spoločné moduly“. Služby IS CSRÚ napomáhajú naplneniu princípu Jedenkrát a dosť vo verejnej správe, tým že je prostredníctvom nich zabezpečené automatizované prístupenie údajov a základných číselníkov pre výkon úradnej činnosti inštitúcií verejnej správy. IS CSRÚ umožňuje zdieľanie a vymieňanie si dát vo verejnej správe navzájom medzi jednotlivými organizáciami. Základné princípy vzájomnej výmeny údajov medzi informačnými systémami verejnej správy pri výkone verejnej moci elektronicky sú zadefinované v zákone o eGovernmente v paragrafoch 10 a 17, kde sú tiež rámcovo vymedzené funkcionality modulu procesnej integrácie a integrácie údajov. Občan alebo firma poskytne svoje údaje štátu len raz, distribúciu údajov inštitúciám, ktoré ich potrebujú pre konkrétne konanie, zabezpečia informačné systémy verejnej správy, ktoré zdieľajú údaje integráciou na služby systému CSRÚ. Inštitúcie v systéme vystupujú ako poskytovatelia alebo konzumenti údajov.

Gestor: Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Miesto realizácie: SR

Akčný plán inteligentných miest a regiónov 2023 -2030 má ambíciu výrazne prispieť k rozvoju inteligentnej samosprávy v SR. Víziou úspešnej implementácie definovaných opatrení Akčného plánu je vytvoriť optimálny model poskytovania verejných služieb samosprávam a ich efektívne riadenie.

Gestor: MIRRI SR

Miesto realizácie: SR

Kľúčový projekt IÚI: G1 Administratívne a analyticko-strategické kapacity PSK ako predpoklad pre budovanie moderného kraja
Cieľ politiky súdržnosti Primárny: 5 – Európa bližšie k občanom Sekundárny: 1 – Inteligentnejšia a konkurencieschopnejšia Európa
Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2. Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach (EFRR)
Opatrenia Programu SK: 5.2.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych samospráv a MNO pôsobiach v komunite alebo partnerov pôsobiach v komunite
Zdôvodnenie výberu kľúčového projektu: Potreba implementácie kľúčového projektu vyplýva z potreby nadväznosti už prebiehajúcich aktivít, ktorými sa budujú administratívne a analyticko-strategické kapacity PSK v rámci iniciatívy CURI, v rámci implementovaných projektov PSK (Smart, Lemad, NP Parti) a ktoré budú potrebné pre implementáciu IÚI. Rozvoj a udržanie týchto kapacít predpokladá taktiež zvyšovanie ich odborných kompetencií a zručností v oblasti práce s dátami, projektového manažmentu, participatívnych nástrojov, ale aj strategického plánovania verejných politik.
Cieľ kľúčového projektu: Rozvoj a udržanie kapacít administratívnych a analyticko-strategických kapacít PSK
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko: Zvýšenie počtu, rozvoja schopností a zlepšenia technického vybavenia personálnych kapacít územných samospráv
Popis aktivít kľúčového projektu: Budovanie, rozvoj a udržanie odborných kapacít, t.j. viac profesistov na jednom mieste (napr. dátoví analytici, geo analytici, projektoví manažéri, strategickí manažéri) podľa SPR

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- analyticko-strategické činnosti, tvorba, implementácia, hodnotenie a monitorovanie plánovacích dokumentov vrátane IÚS; budovanie a udržanie kapacít určených na implementáciu iniciatívy CuRI; rovnako aj na implementáciu IÚI;
- celoživotné vzdelávanie (CŽV) pracovníkov na všetkých úrovniach verejnej správy potrebnými zručnosťami, rozvoj kompetencií v oblasti projektového manažmentu a ich adekvátne ohodnotenie;
- tvorbu a implementáciu politík na základe dát a hodnotenia dopadov miestnych a regionálnych politík, resp. hodnotenia kvality poskytovania a dostupnosti verejných služieb, implementáciu prístupov k tvorbe politík na základe princípov otvoreného vládnutia na miestnej a regionálnej úrovni a tam, kde je to potrebné v spolupráci s centrálnou úrovňou, začleňovanie princípov politík trvalo udržateľného rozvoja z centrálnej na regionálnu a miestnu úroveň;
- zriadenie centier zdieľaných služieb v pilotných okresoch; po pilotnej fáze budú financované z úspor, ktoré z tejto investície vyplynú.

Realizácia podpory bude centrálna koordinovaná tak, aby budovanie strategicko-analytických kapacít prebiehalo plne v súlade s platným právnym a kompetenčným rámcom za využitia know-how z budovania príslušných útvarov na úrovni štátu a iniciatívy CuRI. Budovanie strategicko-analytických kapacít bude vychádzať z územného prístupu „zdola nahor“ a existujúcich územných štruktúr.

Žiadateľ: Prešovský samosprávny kraj (PSK)

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 4 Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj

Strategický cieľ: 4.1 Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji

- **Špecifický cieľ 4.1.1** Zlepšiť systém a koordináciu strategického plánovania v kraji
- **Špecifický cieľ 4.1.2** Integrovať tvorbu strategických dokumentov a zabezpečiť participatívnu spoluprácu pri ich príprave, monitorovaní a hodnotení
- **Špecifický cieľ 4.1.3** Zrýchliť a skvalitniť digitalizáciu infraštruktúry verejnej správy využívaním SMART nástrojov

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku:

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Tematické integrované územné investície (G)
= doplnkové, komplementárne projekty =

Názov projektového balíka IÚI:

G1.1 Inteligentné riadenie a správa obcí, miest a regiónov PSK

= je možné opatrenie 1.2.2 kombinovať s aktivitami opatrenia 5.2.3

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny: 1 – Inteligentnejšia a konkurencieschopnejšia Európa

Sekundárny: 5 – Európa bližšie k občanom

Priorita Programu SK: 1P1. Veda, výskum a inovácie

Špecifický cieľ Programu SK: RSO1.2. Využívanie prínosov digitalizácie pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy (EFRR)

Opatrenia Programu SK:1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov

Zdôvodnenie: Aktuálne zmeny v spoločnosti vyplývajúce z kríz, akými sú zmeny klímy, geopolitické ohrozenia, rastúce ceny energií a limitované prírodné zdroje, ale aj demografické zmeny, narastajúce požiadavky na dostupnosť a kvalitu bývania a služieb sa premietajú do narastajúcich požiadaviek na riadenie samospráv, úloh, zodpovedností a odbornosti ľudských zdrojov verejnej správy. V dôsledku uvedených skutočností obce, mestá, regióny poukazujú na potrebu prispôbiť im svoje doterajšie postupy a nachádzať nové progresívne riešenia, ktoré v konečnom dôsledku prinášajú benefity pre svojich obyvateľov.

Preto sa začínajú upriamovať na postupy založené na participácii, na zbere a analýze otvorených dát pre správne rozhodovanie v rámci riešenia lokálnych problémov a potrieb, zavádzaní moderných technológií okrem iného v IKT a budovaní vlastných odborných kapacít.

Výsledkom by mala byť úspora verejných zdrojov, ochrana životného prostredia a prírodných zdrojov a neposlednom rade zvyšujúca sa kvalita poskytovaných služieb s dopadom na kvalitu života obyvateľov.

Cieľ projektov IÚI:

- Rozvoj kapacít samospráv, implementácia inteligentných projektov a integrácia smart princípov do ich riadenia.
- Rozvoj odborných a analytických kapacít pre činnosti súvisiace s prácou so smart nástrojmi zvlášť s dátami.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- Zabezpečenie rozvoja obcí, miest a regiónov prostredníctvom implementácie inovatívnych technologických a netechnologických riešení a inteligentného riadenia.

Popis aktivít projektového balíka:

- Zavádzanie moderných technológií do chodu samosprávy a otvorený prístup k zdieľaniu informácií, dát a poznatkov o meste a území a jeho výzvach

V súlade s PHRSR PSK a Akčným plánom inteligentných miest a regiónov na roky 2023 – 2026 a princípmi inteligentných miest a regiónov, ktorými sú: *integrácia – inklúzia – inovácia – stratégia je možné podporiť tieto aktivity:*

- Podpora spolupráce medzi územnými jednotkami v oblasti koordinácie a plánovania investícií
- Podpora spolupráce medzi štátom a samosprávami v oblasti koordinácie a plánovania investícií
- Podpora škálovania a replikácie dobrých riešení a výmeny skúseností
- Podpora zavádzania otvorených a modulárnych platforiem, napríklad formou otvoreného rozhrania pre programovanie aplikácií (ďalej len „API“)
- Podpora poskytovania a zabezpečovania zdieľaných služieb samospráv
- Podpora rovnosti príležitostí prostredníctvom inovatívnych opatrení
- Podpora odstraňovania fyzických a administratívnych bariér pre všetky skupiny obyvateľov
- Posilňovanie digitálnej gramotnosti skupín ohrozených vylúčením, znižovanie rizika digitálneho vylúčenia
- Podpora inklúzie a vzájomného prepájania rôznych skupín obyvateľov v projektoch financovaných z verejných zdrojov
- Podpora spolupráce medzi samosprávami a akademickým, výskumno-vývojovým a inovačným sektorom
- Podpora a metodické usmerňovanie samospráv vo využívaní inovatívnych foriem verejného obstarávania
- Podpora testovania pilotných a inovatívnych riešení v mestách a regiónoch
- Podpora výskumu a vývoja inovatívnych riešení pre mestá a regióny
- Podpora a rozvoj inovatívnych foriem spolupráce medzi verejným sektorom, súkromným sektorom a obyvateľmi
- Podpora inovatívnych prístupov k riadeniu samosprávy, identifikácii výziev a navrhovaniu riešení
- Šírenie povedomia o existujúcich medzinárodných, národných, regionálnych a lokálnych cieľoch a záväzkoch.
- Analýza ukazovateľov vybraných stratégií a indexov, navrhovanie opatrení na zlepšenie výkonnosti samospráv v týchto ukazovateľoch

- Podpora tvorby lokálnych stratégií a zapájania do medzinárodných iniciatív (Dohovor starostov a primátorov o klíme a energetike,...)
- Podpora strategického prístupu k plánovaniu rozvoja samosprávy
- Budovanie odborných a analytických kapacít pre prácu s dátami na úradoch samospráv
- Budovanie a prepájanie existujúcich dátových infraštruktúr medzi štátnou, regionálnou a lokálnou úrovňou
- Podpora tvorby otvorených dátových platforiem na miestnych a regionálnych úradoch
- Podpora dobudovania ucelených dátových sád na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni a systému ich pravidelného zberu a aktualizácie
- Budovanie odborných kapacít úradov samospráv pre prácu s IKT
- Metodické usmerňovanie samospráv v oblasti obstarávania a budovania otvorených a technologicky nezávislých IKT služieb
- Identifikácia vhodných technických štandardov, noriem, požiadaviek a odporúčaní pre obstarávanie a implementáciu IKT nástrojov
- Podpora budovania zdieľaných IT služieb
- Podpora budovania infraštruktúry pre zavádzanie nových technológií
- Budovanie odborných kapacít samosprávnych úradov pre prácu s obyvateľmi
- Podpora budovania nástrojov na aktívnu účasť obyvateľov v rozhodovacom procese samospráv
- Podpora transparentnej samosprávy

Typy aktivít projektového balíka z Programu Slovensko:

- podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie
- procesov verejnej správy, systémov riadenia kvality, procesov integrovaného plánovania a riadenia, súvisiacich s rozvojom inteligentných miest a
- regiónov, vrátane analytických aktivít, optimalizácie financovania rozvoja inteligentných miest a regiónov a súvisiacich procesov verejného obstarávania, tvorby a riadenia reformných politík, hodnotení vplyvov politík, legislatívy a efektivity procesov;
- podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem, využívania
- priestorových a otvorených dát a súvisiacich nástrojov s pridanou hodnotou pre inteligentné rozhodovanie a správu mesta/regiónu, proaktívnych
- elektronických služieb, ako aj poskytovanie služieb občanom a podnikateľom, vrátane získavania poznatkov o aktuálnom stave dostupnosti a
- využívania dát v rámci verejnej správy, budovania špecifických kapacít a infraštruktúry v tejto oblasti;
- podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti miest a regiónov, ako aj
- podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií;
- podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry, správy zdrojov a
- inteligentného prístupu k aplikovaniu technických štandardov pre takéto riešenia;
- podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami, pilotovania
- inovatívnych, zelených, udržateľných riešení v tejto oblasti, ich škálovania a replikácie či internacionalizácie a podpory spolupráce medzi
- akademickým a podnikateľským sektorom, verejnou správou a občanmi, zdieľania získaných skúseností a vedomostí, vrátane vytvárania súvisiacej
- infraštruktúry, vhodného prostredia, efektívnych foriem financovania a riadenia; súčasťou podpory bude zapojenie akademického a podnikateľského
- sektora, verejnej správy a občanov;
- podpora nastavenia a optimalizácie prostredia miest a regiónov, vrátane vymedzenia území/lokalít pre účely experimentovania s novými

• technológiami, pilotovania inovatívnych riešení (living labs) a inteligentnej regulácie (regulačné sandboxy); • podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov a implementáciu projektov v • tejto oblasti, vrátane podpory vzdelávacích aktivít a programov, a aktivít zameraných na budovanie vedomostnej základne, systematizácie zdieľania • skúseností a poznatkov budúcej generácie odborných kapacít v oblasti inteligentných miest a regiónov; • technická asistencia pre prípravu a realizáciu konceptov, stratégií, projektov a multi-sektorových investícií v oblasti rozvoja inteligentných miest • a regiónov; • podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cez-hraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov (napr. v synergii • s implementáciou konceptov Smart Village a pod.), experimentovania s novými technológiami, pilotovania inovatívnych riešení, ich škálovania či • replikácie, zdieľania a budovanie administratívnych a technických kapacít; • podpora účasti slovenských miest a regiónov v medzinárodných sieťach, platformách, projektoch a partnerstvách.
Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko Miesto realizácie: Prešovský kraj
Cieľ a typy aktivít v rámci opatrenia Hlavným predmetom podpory bude zabezpečenie rozvoja obcí, miest a regiónov (ďalej len „mestá a regióny“) prostredníctvom implementácie inovatívnych technologických a netechnologických riešení a inteligentného riadenia.
Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030 Priorita 4 Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj Strategický cieľ 4.1 Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji • Špecifický cieľ 4.1.1 Zlepšiť systém a koordináciu strategického plánovania v kraji • Špecifický cieľ 4.1.3 Zrýchliť a skvalitniť digitalizáciu infraštruktúry verejnej správy využívaním SMART nástrojov
Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO1.2 (plnenie k r.2029) Ukazovatele výstupu • RCO01 Podporované podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké) (podniky) • RCO02 Podniky podporované grantmi (podniky) • RCO14 Verejné inštitúcie podporované pri vývoji digitálnych služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) • RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby) • RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie) • SOI02 Počet vytvorených dokumentácií, analýz, štúdií a správ v súvislosti s prípravou, implementáciou, monitorovaním a hodnotením (počet) • SOI12 Verejné inštitúcie podporované v rozvoji kybernetických služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) • SOI31 Účastníci v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy so zameraním na agendy inteligentných miest a regiónov (počet osôb) • SOI41 Verejné inštitúcie podporované pri vývoji inovatívnych služieb, produktov a procesov (verejné inštitúcie) Ukazovatele výsledku • RCR01 Vytvorené pracovné miesta v podporovaných subjektoch (ročné ekvivalenty plného pracovného času)

- RCR11 Používatelia nových a vylepšených verejných digitálnych služieb, produktov a procesov (používatelia/rok)
- SRI40 Používatelia nových a vylepšených verejných inovatívnych služieb, produktov a procesov (používatelia/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

G1.2 Funkčné a udržateľné komunity ako súčasť moderného Prešovského kraja

Cieľ politiky súdržnosti: 5 Európa bližšie k občanom

Priorita Programu SK: 5P1. Moderné regióny

Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2. Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach (EFRR)

Opatrenia Programu SK: 5.2.2 Investície zvyšujúce kvalitu verejných politík a odolnosť demokracie prostredníctvom projektov spolupráce v komunite občianskej spoločnosti a komunity partnerov a samosprávy, prípadne intervenčné projekty v komunite občianskej spoločnosti a komunity partnerov a samosprávy na zvýšenie kvality verejných politík a odolnosť demokracie

Zdôvodnenie: Tvorba moderných obcí, miest a regiónov ako súčasť Prešovského kraja predpokladá cielené využívanie smart nástrojov pri riadení a správe svojho územia, ktorého súčasťou sú komunity obyvateľov. Medzi takéto nástroje sa radí aj participácia, spolupráca a intervenčné iniciatívy, ktorých cieľom je zvýšenie kvality verejných politík a podpora demokracie.

Projektový balík G1.3 podporí projekty, ktoré budú prispievať k tvorbe moderných obcí, miest a regiónov na území PSK.

Cieľ projektov IÚI:

- Podporiť integrovaný a inkluzívny sociálny, hospodársky a environmentálny miestny rozvoj kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

- Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti
- Zvýšiť kvalitu verejných politík a odolnosť demokracie

Popis aktivít projektového balíka:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko

- vytváranie podmienok pre rozvoj funkčných, udržateľných komunit, ktoré sa aktívne podieľajú na rozvoji regiónov;
- podpora aktívneho občianstva, mládežníckych organizácií a komunitných aktivít;
- rozvoj spolupráce, podpory participácie, sektorových, medzisektorových a medzinárodných partnerstiev pri tvorbe, implementácii a hodnotení verejných politík, pri strategickom plánovaní a pri príprave a realizácii projektov na regionálnej a miestnej úrovni.

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko (samosprávy, občiansky sektor, vzdelávacie inštitúcie)

Miesto realizácie: Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 -2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení
- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení
- **Špecifický cieľ 1.2.2** Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja

Priorita 2 Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1 Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť

Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

Priorita 4 Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj

Strategický cieľ 4.1 Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Integrovaný projektový balík

H. Rozvoj cestovného ruchu v SPR Šariš a Spiš

Kľúčový projekt / doplnkové projekty	Priorita a opatrenia Programu Slovensko pre Integrovanú územnú investíciu IPB H
H1 Podpora budovania infraštruktúry cestovného ruchu so zameraním na šport a voľný čas	Priorita: 5P1. Moderné regióny Opatrenie 5.2.4 Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku
H1.1 Rozvoj kultúrneho a prírodného turizmu na Spiši	Priorita: 5P1 Moderné regióny RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach
H1.2 Rozvoj kultúrneho a prírodného turizmu na Šariši	Priorita: 5P1 Moderné regióny RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach

Zdôvodnenie IPB H:

V súčasnosti môžeme v Prešovskom kraji sledovať nerovnomerné rozloženie ponuky a záujmu v odvetví cestovného ruchu a kultúry. Táto ponuka je prevažne koncentrovaná v regióne Vysokých Tatier, kde môžeme hovoriť o masovom CR. Z hľadiska návštevnosti v roku 2020 patril tatranský región medzi najnavštevovanejšie na Slovensku. Táto skutočnosť je podmienená jeho kultúrnym a prírodným potenciálom, polohou a množstvom aktivít a ubytovacích možností, ktoré región ponúka.

Potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu a ponuku hodnotných kultúrnych a prírodných osobitostí však disponujú aj menšie subregióny SPR Šariš a Spiš. Okrem množstva kultúrnych jedinečných pamiatok (aj UNESCO) ponúka región zážitky v pokojných a menej navštevovaných destináciách akými sú Levočské vrchy (Spiš), Čergovské či Slánske vrchy (Šariš) vhodné pre nadšencov horského turizmu, zimných športov, cykloturistiky, ale aj pre duchovné pútnické aktivity, etnobotanické poznávanie regiónu alebo napokon aj poznávanie vojenskej histórie. Región ponúka taktiež príležitosti pre rozvoj ekoturistiky i agroturistiky.

Tieto miesta môžu byť lákavé pre turistov z dôvodu kvalitného ovzdušia vo vysokom stupni zalesnenia (prírodné zmiešané lesy), s kultúrnymi a prírodnými osobitosťami v ich horskom i podhorskom prostredí. Sú lákavé aj kvôli rôznorodej religiozite a nárečiam, zachovávanej tradičnej remeselnej výrobe, ľudovým zvykom či regionálnym produktom.

Kľúčový projekt IÚI H

Kľúčový projekt IÚI:
H1 Podpora budovania infraštruktúry cestovného ruchu so zameraním na šport a voľný čas
Cieľ politiky súdržnosti
Primárny 5 – Európa bližšie k občanom
Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa
Priorita Programu SK: Priorita 5P1 Moderné regióny
Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach.
Opatrenia Programu SK: 5.2.4. Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiky
Zdôvodnenie:
Horský turizmus či činnosti spojené s úsilím udržania a zvyšovania fyzickej kondície a sprevádzané poznávaním a objavovaním prírody, prírodných i kultúrnych krás v horských oblastiach sú v dnešnej dobe populárne a vyhľadávané ako potreba vyvážiť pracovný život jednotlivcov i rodín v pokojnom a zdravom prostredí. Pre skvalitňovanie tejto ponuky je nevyhnutné zvyšovať kvalitu rekreačnej a turistickej drobnej i významnej infraštruktúry - zlepšením turistického a cykloturistického značenia, tvorbou zábavno-náučných chodníkov, údržbou a budovaním nových cykloturistických trás a cyklotrailov, lyžiarskych a bežkárskejších tratí, skitouringu. Ponuku je vhodné ozvláštniť aj rozvojom hipoturistiky, ekoturistiky či agroturistiky, pre ktoré má horské prostredie veľmi dobré predpoklady. Existujúca trasa Svätomariánskej púte, ktorej časť vedie cez územie Čergova a Levočských vrchov určená pre špecifickú skupinu turistov – pútnikov si taktiež vyžaduje vytvorenie vlastného zázemia a skvalitnenie jednotlivých bodov na tejto trase.
Cieľ kľúčového projektu:
Podpora zdravého životného štýlu a aktívneho trávenia voľného času budovaním rekreačnej, turistickej a športovej infraštruktúry v SPR Spiš a SPR Šariš.
Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:
Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach.
Popis aktivít kľúčového projektu:
identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít v súlade s Programom Slovensko:

- podpora aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI;
- rekonštrukcia a výstavba ihrísk, viacúčelových športových areálov a športových a telovýchovných objektov;
- rekonštrukcia a výstavba športovej infraštruktúry a rekreačných cyklotrás (oddychové miesta, cyklistické stojany, značenie, nabíjacie stanice a pod.) slúžiacej pre širokú verejnosť;
- rekonštrukciu a tvorbu športovo oddychových zón;
- revitalizáciu regionálnej športovej infraštruktúry a rekreačných cyklotrás s cieľom aktívneho trávenia voľného času vrátane tvorby architektonických štúdií;
- propagácia zdravého životného štýlu;
- monitorovanie využitia regionálnej infraštruktúry, zvlášť zo strany detí a mládeže, seniorov, športových organizácií a zdravotne postihnutých obyvateľov vrátane hodnotenia previazanosti pohybových aktivít so znížením nákladov na zdravotnú starostlivosť, znížením kriminality, zvýšením pracovného nasadenia a zlepšením študijných výsledkov detí a mládeže;
- prepojenie regionálnych aktivít cestovného ruchu na existujúce alebo pripravované cykloturistické trasy; sprístupnenie aktivít cykloturistickými a inými trasami, ktoré umožňujú udržateľné športovo-rekreačné využívanie územia a rozvoj tematických kultúrnych trás regionálneho a nadregionálneho významu vrátane ich značenia a výstavby doplnkovej infraštruktúry na trasách v turisticky významných lokalitách; príprava projektovej dokumentácie.

Žiadateľ: Prešovský samosprávny kraj

Miesto realizácie: SPR Šariš, SPR Spiš, Prešovský kraj

Súlad s PHRSR PSK 2021 - 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Tematické projektové balíčky IÚI F
= doplnkové, komplementárne projekty=

Názov projektového balíka IÚI:

H1.1 Rozvoj kultúrneho a prírodného turizmu na Spiši

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny 5 – Európa bližšie k občanom

Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny

Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach

Opatrenia Programu SK: 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch

Zdôvodnenie: Spiš, niekdajšia Spišská župa je svojráznym regiónom s vlastným nárečím, krásami kultúrneho i prírodného dedičstva medzi horstvami Vysokých Tatier, Belianskych Tatier, Pienin, Slovenského raja i Braniska a Levočských vrchov. Spiš je typický neobyčajne hustou sieťou niekdajších slobodných miest a mestečiek, kde prúdil čulý výrobný a obchodný ruch, umelecko-historických pamiatok. Hodnota a bohatstvo pamiatok sa navonok odráža v tom, že na Spiši sa nachádzajú pamiatky zapísané do Zoznamu svetových prírodných a kultúrnych pamiatok UNESCO.

Hmotné i nehmotné bohatstvo Spiša je lákadlom pre domácich a zahraničných turistov, ktorí prichádzajú za oddychom, ale aj poznaním či za aktívnym trávením času. Predpokladom pre ich spokojnosť je kvalita poskytovaných služieb, rozmanitosť podnetov a komplexnosť infraštruktúry.

Cieľ projektov IÚI:

Podpora destinácií cestovného ruchu na Spiši investíciami do základnej infraštruktúry cestovného ruchu a prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív územia.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zvyšovanie kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív regiónov priamo spojenej s aktívnym budovaním súdržných komunít, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu a spoluprácou v regiónoch

Popis aktivít projektov IÚI:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko:

- inovácie, zlepšenie kvality a dostupnosti informácií pre návštevníkov v kultúrnom a prírodnom cestovnom ruchu a jeho propagácia, vzdelávanie v oblasti kultúry a kreativity; obnovu národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, pamäťových a fondových inštitúcií, expozícií a zbierok, knižničného fondu a depozitárov ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov;
- zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktív cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov);
- rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzeá (napr. múzeum obetí komunizmu);
- rekonštrukciu, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunít a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.);
- obnovu a budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, pamäťových a fondových inštitúcií a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít (napr. okolia vodných plôch a tokov určených na rekreačné účely ako camping, caravanning, splavovanie a pod.), kúpeľníctva s cieľom vytvoriť podmienky na trávenie voľného času;
- modernizáciu technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov);
- podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu.
- Príprava projektovej dokumentácie

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: SPR Šariš, Prešovský kraj

Cieľ a typy aktivít v rámci opatrenia

V súlade s Programom Slovensko

Súladi s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Názov projektového balíka IÚI:

H1.2 Rozvoj kultúrneho a prírodného turizmu na Šariši

Cieľ politiky súdržnosti

Primárny 5 – Európa bližšie k občanom

Sekundárny 2 – Zelenšia nízkouhlíková Európa

Priorita Programu SK: 5P1 Moderné regióny

Špecifický cieľ Programu SK: RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach

Opatrenia Programu SK: 5.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch

Zdôvodnenie: Turizmus na Šariši sa vyznačuje rôznorodosťou a jedinečnosťou vo všetkých svojich oblastiach - kúpeľníctvo, vojenský turizmus, kultúrno - poznávací turizmus, horský turizmus, rekreačný turizmus či mestský turizmus. Zvyšovanie kvality jednotlivých bodov môže mať podobu rôznych tradičných osvedčených opatrení alebo môže ísť inovatívnou cestou s cieľom osloviť návštevníka, ktorý ostane v regióne na nejaký čas. Projektový balík by sa teda mal naplniť zámermi akými sú napr. tvorba turisticko – poznávacích trás so sprievodcom, ozdravno – kyslíkových trás, propagácia drevených kostolíkov (aj UNESCO) a kráľovského mesta, mohýl, tematicko – historických trás so zameraním na tradíciu remeselnej výroby (napr. sklárstvo, šindliarstvo), vojenský turizmus, športové atrakcie spojené so zimnými športami, ale aj ostatnými rekreačnými aktivitami (turistika, plávanie).

Cieľ projektov IÚI:

Podpora destinácií cestovného ruchu na Šariši investíciami do základnej infraštruktúry cestovného ruchu a prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív územia Šariš.

Cieľ opatrenia v súlade s Programom Slovensko:

Zvyšovanie kvality života v regiónoch prostredníctvom podpory zachovania, ochrany udržateľného rozvoja potenciálu kultúrnych, prírodných a iných aktív regiónov priamo spojených s aktívnym budovaním súdržných komunít, rozvojom kreatívneho priemyslu alebo cestovného ruchu a spoluprácou v regiónoch

Popis aktivít projektov IÚI:

- identické ako nižšie uvedené

Typy aktivít projektov v súlade s Programom Slovensko:

- inovácie, zlepšenie kvality a dostupnosti informácií pre návštevníkov v kultúrnom a prírodnom cestovnom ruchu a jeho propagácia, vzdelávanie v oblasti kultúry a kreativity; obnovu národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, pamäťových a fondových inštitúcií, expozícií a zbierok, knižničného fondu a depozitárov ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov;
- zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktivít cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov);
- rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzea (napr. múzeum obetí komunizmu);
- rekonštrukciu, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunít a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.);
- obnovu a budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, pamäťových a fondových inštitúcií a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít (napr. okolia vodných plôch a tokov určených na rekreačné účely ako camping, caravanning, splavovanie a pod.), kúpeľníctva s cieľom vytvoriť podmienky na trávenie voľného času;
- modernizáciu technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov);
- podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy CuRI, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu.
- Príprava projektovej dokumentácie

Oprávnení žiadatelia: v súlade s Programom Slovensko

Miesto realizácie: SPR Šariš, Prešovský kraj

Cieľ a typy aktivít v rámci opatrenia

V súlade s Programom Slovensko

Súlad s PHRSR PSK 2021 – 2030

Priorita 1 Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- **Špecifický cieľ 1.2.1** Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení

Merateľné ukazovatele pre špecifický cieľ RSO5.2

(plnenie k r.2029)

Ukazovatele výstupu

- RCO74 Populácia, na ktorú sa vzťahujú projekty v rámci stratégií integrovaného územného rozvoja (osoby)
- RCO75 Podporované stratégie integrovaného územného rozvoja (príspevky na stratégie)
- RCO76 Integrované projekty pre územný rozvoj (projekty)
- RCO77 Počet podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (kultúrne a turistické lokality)
- RCO112 Zainteresované strany zapojené do prípravy a implementácie stratégií integrovaného územného rozvoja (účasť inštitucionálnych zainteresovaných strán)
- RCO114 Vytvorený alebo obnovený otvorený priestor v mestských oblastiach (metre štvorcové)

Ukazovatele výsledku

- RCR77 Návštevníci podporovaných kultúrnych a turistických lokalít (návštevníci/rok)

Iné zdroje pre IPB H:

Intervencia Leader 2023 -2027 (Miestne akčné skupiny)

TYP PODPORY: PRIORITA 2

Podpora podnikateľských aktivít s cieľom rozvoja vidieckeho hospodárstva:

- podpora podnikateľských aktivít prostredníctvom diverzifikácie, zakladaním nových a rozvojom existujúcich podnikov vo vidieckej oblasti, sieťovaním a spoluprácou podporiť spoluprácu medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, v sektore lesného hospodárstva, cestovného ruchu a pri rozvoji služieb a marketingu v oblasti cestovného ruchu a pod.,
 - Aktivita: Diverzifikácia ekonomických činností v poľnohospodárskych a lesníckych podnikoch,
 - Aktivita: Zakladanie a rozvoj podnikov nepoľnohospodárskeho alebo nelesníckeho podniku vo vidieckej oblasti,
 - Aktivita: Podpora agroturistiky, vidieckeho cestovného ruchu, ekoturistiky,
 - Aktivita: Sieťovanie a spolupráca na miestnej úrovni medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi).

TYP PODPORY: PRIORITA 3

Rozvoj obcí, miestnej infraštruktúry, základných služieb a spoločenského a komunitného života

- podpora rozvoja miestnej verejnej infraštruktúry napr.: cesty III. triedy, miestne komunikácie a miestnych základných služieb (v oblasti voľného času a kultúry, občianska a technická vybavenosť, smart riešenia v nadväznosti na prístup ku kvalitným verejným službám a kvalitnej infraštruktúre),
- podpora sociálnych inovácií prostredníctvom napomáhania integrácii do spoločnosti alebo prostredníctvom vzdelávania a voľnočasových aktivít,
- podpora sociálnych inovácií a podpora miestnych komunit zameraná na realizáciu aktivít vzdelávania a trávenia voľného času, ochotníckej, divadelníckej, folklórnej činnosť, zvyšovania vzdelanostnej úrovne v oblasti životného prostredia, budovania environmentálneho povedomia, ochrany prírody, ekologickej výchovy, krajnotvorby, zachovanie tradícií, podnikania a pod.,
- investície, ktoré plnia doplnkovú funkciu s jednoznačnou pridanou hodnotou súvisiacou s energetickou úsporou, napr. využívanie technológií, ktoré budú viesť k úsporám energií alebo investície, ktoré súvisia so zvyšovaním energetickej hospodárnosti budov zamerané na technické, energetické alebo technologické vybavenie a zariadenia objektu (napr. výmena vykurovacích kotlov, vykurovacích telies, potrubných vnútorných rozvodov a vnútorných inštalračných rozvodov – voda, elektrina, plyn a ich častí; inštalovanie solárnych panelov tam, kde je to vhodné a pod.).
 - Aktivita: Rozvoj miestnej verejnej infraštruktúry,
 - Aktivita: Rozvoj miestnych základných služieb obcí,
 - Aktivita: Sociálny alebo komunitno-prospešný cieľ zameraný na riešenie sociálneho vylúčenia a nezamestnanosti, marginalizované komunity, začlenenie migrantov, podporu žien, mládeže a aktívne starnutie na vidieku.

Program Slovensko 2021 – 2027 (Dopytovo-orientované výzvy)

Špecifický cieľ: RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy

- **Opatrenie 2.4.7** Identifikácia vývoja rizík, určenie spôsobov prevencie, zavádzanie postupov a opatrení na pripravenosť a reakciu na katastrofy spôsobené zmenou klímy
- **Opatrenie 2.4.8** Posilnenie a modernizácia intervenčných kapacít a infraštruktúry na zvládanie katastrof
- **Opatrenie 2.4.9** Budovanie a modernizácia systémov včasného varovania a vyrozumievania

Špecifický cieľ: RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje

- **Opatrenie 2.6.4** Podpora zvyšovania environmentálneho povedomia a informovanosti spotrebiteľa a širokej verejnosti o obehovom hospodárstve a podpora koncepčných činností v oblasti obehového hospodárstva

Špecifický cieľ: RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2027

- **Opatrenie 2.7.5** Zabezpečenie kontinuity vodných tokov a ich revitalizácie za účelom podpory biodiverzity
- **Opatrenie 2.7.1** Vypracovanie a realizácia schválených dokumentov manažmentu osobitne chránených častí prírody a krajiny
- **Opatrenie 2.7.10** Eliminácia fragmentácie krajiny rozrastania zastavaných plôch prostredníctvom revitalizácie zanedbaných a nevyužívaných území v intravilánoch sídiel

Špecifický cieľ: RSO4.6. Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie (EFRR)

Interreg PL-SK 2021-2027

Priorita 1 K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie

- **Špecifický cieľ:** Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístup
- **Špecifický cieľ:** Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

Priorita 3 Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie

- **Špecifický cieľ:** Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie

Plán obnovy a odolnosti

KOMPONENT 5: Adaptácia na zmenu klímy

- Investícia 1: Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity